

JA ØGYAJPX_Y JA ØMYADY_A'AKY MIDI JA JUAN YJA_AY

Ja' pøn xuk'ejximp
xuknija'wimp ja Dios Teety

1 Jaayim ja wyinatyni pøn xuknija'wimp ja Dios ku tuki'iyi cho'ondakijxñim; Dios ja møøt tyimy'ity jøts nayi Dios ja kø'øm. ²Tso'onda'agyip ja møøt y'ity. ³Jøts ja' ja Dios Teety tukyik'ø'yiyi ja tsajp jøts ja naajx jøts tuki'iyi; pø ka'axi ja naxwii'ñit jeexyip cho'ondaajk ku jeexyip kya'ity ja'. ⁴Ja' tyiktso'ondaajk ja tsinaa'yin jøts ja jujky'ajtin, jøts nayide'en xuknija'windi ja tyiiby i ja yjanchpi, midi tyik'øyip midi tyikwinaa'nbyatp ja naxwii'ñit jaa'y. ⁵Møk ja tyikmajada'aky ja myøk'ajtin ku xyikudøø'kxaajka'am ma pøn wimbeets kugoots, jøts ka'ap ja miku' yja' myajada'aky.

⁶Jats idø'on jaa'y tu'ukmi pøn Dios ojts kyexyi, Juan ja xyøøw, ⁷midi testigi'ajtpi meen jøts ja tniğajpxt jøts ja tniɱadya'akt pøn xyikujajtaajkimp xyikudøø'kxaajkimp, jøts ja øy pøn ttiyjawit tjanchjawit pøni sa jaty ja wya'añ. ⁸Kidi ja Juanipxi ja' pøn xyikujajtaajkimp xyikudøø'kxaajkimp; nugo

testigi'ajtpi ja ja'ayi yikexy jøts ja' tniğajpxt. ⁹Tyimy ja' idø'on wyinaty memp ja'tp ya naxwii'ñ pøn tyik'øyip tyikpaadip, pøn tyikwinmaa'nbyatp ja naxwii'ñit jaa'y.

¹⁰Ixa ja wyinaty tø yja'tni ya naxwii'ñ jøts ja ojts nipøn kyagupikyiyi pøn jaty jaadi, øy ja wyinaty kø'øm tø yjadukyik'øyiyi ja naxwii'ñit. ¹¹Kyø'øm ja' ja yjanimimp jøts kyø'ømiğ'uuktøjk paat ja ka'ap kyupøjkiyøø. ¹²Jats winaagin pøn ja kupøjkiyøø jøts pøn ja janchja'wiyøø; ja'ats ja tiy'ajtin ja ojts tmø'øy jøts Dios Teety ja y'u'nk'atidit.

¹³Tiy'ajtingøjxp ja jade'en Dios y'u'nk'atyidi, ka'ap ja jade'en sa jaa'y y'u'nk y'una'jk tpaatti.

¹⁴Jøts ja' pøn xuknija'wa'am ja Dios, ojts ja jaa'yin y'atsøøni y'atstani, jøts ja ojts ñiyjeki xmoøt'ijtyindi xmoøtsinaa'yindi. Tø adøm myøk'ajtin ja nja'ijxyindi midi ja kyø'ømøk'ajtin'ajtpy ja Dios U'nk. Tu'ugyi Dios Teety ja yjanchjaakjagypyi, janch pa'ayoop, jøts tum ja tiy'ajtin janch'ajtin yajkpy. ¹⁵Ja'ats ja Juan ojts tniğajpxy jøts ja yide'en wyaañ:

—Yø'oxi øts idø'on ndijpy ku ø nwa'añ: “Ja' pøn oojknim me'emp, ja' idø'on møj jøts ka'ap øts. Jøts kumi jaayim yø' wyinatyni, kidinim øts.”

¹⁶Kajaa adøm Dios kyunuu'kxin xmøø'ylijtyindi ni'lijtyi. Juuni ja tkayaky. ¹⁷Tøts ja Moisés kyutujk xuknija'wa'am sa ja Dios kyutujk; ixyats ja nwindsin'ajtim Jesucristo pøn xuknija'wa'am ja Dios pya'ayo'owin jøts ja tyiy'ajtin yjanch'ajtin. ¹⁸Nijuuni pøn tka'ijxñim ja Dios; yø'øts midi jam møøt y'ity, yø Dios U'nk, yø' xuknija'wa'am sa ja Dios Teety.

**Ku ja Juan Bautista tñigajpxy
ku ja nwindson'ajtim
Jesucristo myeenwa'añ**

¹⁹Winets ja israelit jaa'dyi midi jam kugajp'ajttip jam Jerusalén, ojts tkaxti ja teetyøjk møøt ja levijit jaa'dyi midi t'ejx'ejttip ja tsaptøjk, jøts ja t'atstiibyøktit ja Juan pøn idø'on ja'; ²⁰jøts ja ojts wa'ats tñigajpxy, yide'en ja wyaañ:

—Ka øtsip ja' midi yiktejp Cristo.

²¹Xjats ja tjaaktyimdyiibyøjktøø: —¿Pønts mets idø'oni? ¿Mets idø'on Dios kyugajpxy midi yiktejp Elías?

Jøts ja Juan wyaañ:

—Ka'ap ja y'øtsi.

Jøts ja tjaaktyimdyiibyøjk'adø'øtsti: —Jøts, ¿metsimts idø'on ja' midi dø'on menwamp midi ja Dios kyugajpxy'ajtpy?

Jøts ja y'adsøøy:

—Ka'.

²²Winets ja yiknimaay:

—¿Pønims mets? Kuwanixi øøts ja nnijawit jøts øøts ja ndukmado'ot

pøn øø tø xkexy. ¿Sa me m'ukwa'añ ku mga'uknañigajpxyi?

²³Jøts ja Juan ja t'adsøøy:

—Øts ja' midi yikmadoop y'ayuuik jam abak etjotp, ma niti kya'ity: “Yiktøwdi yiktuda'lakti ja mwinmaa'ñ jøts xkupøktit ja nwindson'ajtim” —nayide'en sam ja Isaías wyaañ, ja Dios kyugajpxy.

²⁴Ja fariseotøjk ja wyinaty tø kyexyidi midi idø'on ja Juan jam jade'en møøt ñagyajpxyi. ²⁵Xjats idø'on ja Juan yiktiibyiky jøts ja yiknimaay:

—Pøni ka'adam me mCristo, ni mga'Elías, jøts ni Dios me mgagugajpxy'aty, ¿tits ku myiknøbety?

²⁶Jøts ja Juan tñimaay:

—Nøø øts iiy nduktanøbejtpy; jats ya tu'uk midi ka' x'ejxkaptinim; ²⁷oojknim ja mye'ent, ja' tu'uk møj, nugo øts jawyeen nyiktuu'awa'ach. Nijuuni øts ja møøt nganamyibaat'atitit.

²⁸Jam idø'on ja jade'en yjajty ma ja et jam txøøwi Betábara, midi tãmp xøbidsimy jam nøø agø'øm midi txøow'ajtp Jordán, ma ja Juan jam ojts yiknøbety.

**Ja Jesucristo yiktamiyoxp
ja Dios Teety adømgøjxp**

²⁹Xjats ku kyimjabom'ajty winets ja Juan ojts t'ixy ja nwindson'ajtim Jesús ku ja jam wyinaty ñimiñiyi, jøts ja Juan wyaañ:

—Ejxti, yø' idø'on jade'en jatwamp kubatwamp sam ja borreek u'nk yikyøxyin adøm nbojkpi køjxp, jøts yø' naxwii'ñit jaa'y tyikpøkwyat'isp.

³⁰Yø' øts idø'on ndijpy ku ø nwa'añ: “Ja tu'uk jaa'y myiñ, ja' idø'on møj

jòts kidi òts, jòts jaayim ja'ani."

³¹Nika'ap òts yò y'lity nnijawì pòni pòn yò'. Tòts ø nmiñ jòts òts Israelit jaa'y nòø nduktanòbatt jòts nduknijawidit pòn ja'.

³²Nayide'en ja Juan wyaañ:

—Tò òts ja Espíritu Santo n'ixy jòts ku kyida'aky jam tsajpwemp sam tsapakin, jòts ja tò kyòxke'eky yò' kyubajkp. ³³Ni nganjawì òts yò' pòni pòn yò'; jòts òts idò'on ja Dios Teety ojts xnøjmi midì òts nòø xukyiktump ku nyiknòbety, yide'en òts ja xnimaay: "Ku x'ext ja Espíritu Santo kyida'akt jòts y'ixa'akt jam tu'uk jaa'y kyubajkp, ja'ats idò'on ja wyinaty midì ja Espíritu Santo xmò'òyimp ku ja yiknòbatt." ³⁴Tòts ø n'ixy, jòts òts testigi jòts ku yò' Dios U'ngi.

**Ja jaa'y pòn ojts jawyeen
tpabòkti ja Jesús yja'**

³⁵Xjats ku kyimjabom'ajty, ixam ja Juan wyinaty køjmyi mòøt namajtsk pyabòjkpi. ³⁶Jòts ku ja Juan ojts t'ixy jòts ku jam wyinaty ñaxy ja nwindson'ajtim Jesús, winets ja wyaañ:

—Ejxti, yò' idò'on jade'en jatwamp kubatwamp sa borreek u'nk yikyøxyin adøm nbojkpi køjxp.

³⁷Ku ja' tmadoodøø midì ja Juan pyabòjkpi'ajtpy, midì jam wyinaty namajtskti ku ja Juan jade'en wyaañ, xjats ja ojts tpanòjkxti ja nwindson'ajtim Jesús. ³⁸Winets ja nwindson'ajtim Jesús y'ejxjimbijty, jòts ojts t'ixy jòts ku jam yikpayò'øy, jòts ja ojts tnøjmi:

—¿Ti m'ixaadyip?

Jòts ja ojts t'adsowdi:

—Windsøn, ¿ma me ndsøøni?

³⁹Jòts ja nwindson'ajtim Jesús y'adsojimbijty:

—Men x'ejxti.

Xjats ja ojts ñòjkxti jòts ja ojts t'ejxti ma chøøni, jòts ja jam ojts tmøøtkudsuu'idi. Ja dò'on ja xøøw wyinaty jawaani kyagidakni.

⁴⁰Ja Andrés idò'on ja', ja Simón Pedro y'uch, midì idò'on ja jade'en tmadoodip namajtsk ku ja Juan jade'en wyaañ. Jòts nay ja' idò'on jade'en tpanòjkxtip ja nwindson'ajtim Jesús. ⁴¹Jòts ja Andrés tyimñayjaty ja ojts t'ats'ixa'ay ja y'ajch Simón, jòts ja ojts t'atsnøjmi:

—Tò øøts ja Mesías nbaaty midì Dios kyejxpy, midì Cristo yiktejp.

⁴²Xjats ja Andrés ojts twaanijkyx ja Simón ma ja nwindson'ajtim Jesús jam wyinaty, jòts ku ja ojts y'ijxyi jòts ja ojts ñii'mxyi:

—Mets Simón, ja wa'axi me m'u'nk'ajtip ja Jonás. Cefas inet ixyam mxøøw'atp.

Jade'en ja ñii'mxyi ja nwindson'ajtim. Cefas jade'en tyijpy Pedro sam ja t'ayuujk'atti.

**Ku ja Jesús twaadsøøy ja
Felipe jòts ja Natanael**

⁴³Jòts ku kyimjabom'ajty, jam ja nwindson'ajtim Jesús wyinaty ñòjkxwa'añ Galilea etjotp, ku ja tminabyajti ja Felipe jòts ja tnimaay:

—Møødik òts.

⁴⁴Jam Betsaida ja Felipe kyugajp'aty nay jam ma ja Andrés kyugajpi mòøt ja Pedro. ⁴⁵Winets ja Felipe ojts ñijkyx jòts ja ojts t'ats'ixa'ay ja Natanael, jòts ja ojts t'atsnøjmi:

—Tø øøts ja jaa'y n'ixy midi ja Moisés ñigajpxpy jap nõkyjøtpy ku ja kutujk ja ojts tja'ay, jøts nayide'en midi ñigajpxtip ja Dios kyugajpxtyøjkti, ku ja ojts tjaadyandi. Ja Jesús ja' midi ja José y'u'nk'ajtpy, midi jam kugajp'ajtp Nazaret.

⁴⁶Xjats ja Natanael wyaañ:

—¿Wan ndejin y'øybi jam y'ukpidsømni Nazaret?

Jøts ja Felipe y'adsøøy:

—Men xtyimy'ixy.

⁴⁷Kuts ja nwindson'ajtim Jesús ojts t'ixy jøts ku ja Natanael jam ñimiñiyi, winets ja wyaañ:

—Ixya net myiñ tu'uk nmigu'uk israelit jaa'y midi øyjaa'y'ajtp, midi ka' tyaayi.

⁴⁸Winets ja Natanael ja ojts yiktiyyi:

—¿Sudso'ampy me x'ijxy'aty?

Jøts nwindson'ajtim Jesús ja ojts ñii'mxyi:

—Tøyimxi me wyinaty n'ejxni ku mets yø Felipe ka'anim wyinaty m'atswayinim, ku mets ixajp iigi patki'py.

⁴⁹Winets ja Natanael wyaañ:

—Windsøn, mets idø'on Dios U'nk, jøts mets idø'on mniwindsøn'ajtpy israelit jaa'y.

⁵⁰Jøts nwindson'ajtim Jesús ja ojts yide'en y'adsøyi:

—¿Jatyi me xtyimyjanchjawi ja'agøjxp ku me tø nnøjmi jøts ku me tø n'ixy jap iigi patki'py? M'ejxpnim mets ja myøjpi y'øybi midi ø ndu'ump midi ka'ap yjade'eni sam ya'adin ku me tø n'ixy.

⁵¹Jøts ja nwindson'ajtim Jesús yjaaktyimwyaañ:

—Meets yam ndyimñimaapy, jøts ku x'ejxtit ja tsajp y'awa'ats, jøts ku Dios y'ankilis pyattit wyinaktit jøts øts ja xnigida'aktit, ja' kuxi øts ja naxwii'ñit jaa'y ngudani Dios Teety wyingujkp.

Naxyøduujnidip ja jaa'y jam Galileit etjotp

2 Kyimdigøøk xøow wyinaty tø y'ity ku jaa'y y'amajtskidi ma ja kajp txøowi Caná, jam Galileit etjotp. Ixam idø'on ja nwindson'ajtim Jesús wyinaty tyaak. ²Jøts nayide'en ja nwindson'ajtim Jesús wyinaty tø yikwaamidi migaabyi mi'ukpi møøt ja pyabøjkpitøjk jøts ja nay jam ñøjkxtit. ³Xjats ja vino tyimgyijxy, winets ja nwindson'ajtim Jesús ja tyaak ñimaajyøø:

—Tø tyimgyugøxidi, ka'ap vino ukteeni.

⁴Jøts ja nwindson'ajtim Jesús y'adsøøy:

—¿Ti øtsimts taak yø xpatp? ¿Tiku øts yø xukmadøy? Pø ka'animxi øts nja' xpaaty midi ø ndu'ump.

⁵Jøts ja tyaak wyaañ, yide'en ja tnimaay ja jaa'y pøn jaty jam wyinaty windsø'jkidip:

—Mdu'undip idø'on jade'en tuki'iyi pøni sa wya'añ.

⁶Jamts wyinaty tudujk ja tsaaduljts midi ja israelit jaa'y yiktundip ku Dios ja twindsø'øgidi jøts ja pyøkwaya'atstít. Makta'pxy uk magø'pxy enteerin ja y'uch tu'uk tu'uk, jade'en nøø ja yikta'adami. ⁷Xjats ja nwindson'ajtim Jesús tnimaay ja jaa'y pøn jaty jam wyinaty windsø'jkidip:

—Yik'utskøxti yø tu'jts. Adamidi nøø.

Jøts ja ojts yikxon tyimyik'utsti,
⁸winets nwindson'ajtim Jesús
 tnimaay ja jaa'dyi:

—Aja'aptu'uttits inet waani, jøts
 xaninøjkxtit midi yø xøow tø
 tniwaamuki.

Jøts ja ojts jade'en ttundi.

⁹Ojts ja tja'gyapy midi ja xøow
 tniwaamujkip jøts ja tsujxk nøø tø
 ja vino yjajtni, nika'ap ja tnijawi
 pø mā ja chøøn; ja'ayi ja nugo
 tnija'widip pøn windsø'jkidip, pø
 ja'axi ja nøø wyinaty tø tjaapti.
 Xjats ja twaadsøøy ja jemyaa'y
¹⁰jøts ja tnimaay:

—Tum jawyeen øy pøn t'uuky yø
 vino y'øybi, jøts ku ja mi'ukpi ja
 kom tø t'uknidi winets ja yu'nkpi
 yikyakñim. Jøts mets, tø mets ja
 møk vino ne'egi xjaakyik'awixy,
 jøts mets yø yamnim ne'egi xyaky
 oojknim.

¹¹Yø'øbi milagri'ajtin id'øon
 ja nwindson'ajtim Jesús
 tyimyijawyeen nanky'ejxøø
 jam Caná, jam Galileit etjotp,
 midi yiknigaxø'jk ja myøk'ajtin,
 winets ja pyabøjkpitøjk ja ojts
 yjaakjanchjawi.

¹²Xjats ku ja jade'en y'ukjajty,
 winets ja ojts ñijkxy mā ja kajp
 jam txøøwi Capernaum, møøt ja
 tyaaak, møøt ja myigu'uktøjk, jøts
 møøt ja pyabøjkpitøjk. Jøts ja jam
 tyaa'nidøø ñigyawinaak xøow.

**Ku ja Jesús tpawojpkijxy ja
 too'kpitøjkti jam tsaptøjk agø'øm**

¹³Ja paski xøowts wyinaty
 tyimbyatnip midi ja israelit jaa'y
 tyundip, winets ja nwindson'ajtim
 Jesús ojts ñijkxy jam Jerusalén.

¹⁴Jøts ja jam tsaptøjk'agi'py

tkubajtiyiii'n ja jaa'dyi pøn
 too'ktip ja tsakaa, pøn too'ktip
 ja borreek, pøn too'ktip ja pak,
 jøts nayide'en pøn ja myigu'uk
 myeeñ tyikwa'kxidip, ja' jam
 wyinaty tsinaadyip mayim ja jam
 tunk'atti. ¹⁵Ku ja nwindson'ajtim
 Jesús ja ojts jade'en t'ixy, xjats ja
 tyik'øyiyiii'n tu'uk pawojp, jøts
 ja jam tpawojpkijxy niduki'iyi ja
 jaa'y jam tsaptøjk agø'øm, møøt ja
 byorreek møøt ja chakaa. Jøts ja
 meeñ yikwa'kxpidi ojts ja myeeñ
 ja yik'ixko'odi, jøts ja myesi ja ojts
 yiktejimbetti. ¹⁶Jøts ja tnimaay ja
 jaa'y midi paktoo'ktip:

—iYikjiwa'akti yø ya! iKidi nDeety
 tyøjk maadyøjk xyikwa'andi!

¹⁷Winets ja pyabøjkpitøjk nay
 jatyi tja'myajtsidøø ja nøky mā ja
 David yide'en wyaan: “Møk øts
 nba'ayøy ja mdøjk.”

¹⁸Xjats ja israelit jaa'y ttiibyøjktøø
 ja nwindson'ajtim, jøts ja
 tnimaadyøø:

—¿Ti tiy'ajtin øøts xuk'ejxp jøts
 ku xjagyepy ja kutujk ku jade'en
 m'adi'ich?

¹⁹Jøts nwindson'ajtim Jesús ja
 ojts t'adsøy:

—Yikidawdi yø tsaptøjk, kidigøøk
 xøow øts yø jadigojk nyikwa'kukit.

²⁰Winets ja israelit jaa'y wyandøø,
 jøts ja ojts ñii'mxyiyi:

—Wixijkxyudujk jumøjt yø tø
 yiktunk'aty yø tsaptøjk jøts yø tø
 y'øyi; ¿jøts me mwaa'ñ jøts ku mets
 yø kidigøøk xøow xyikwa'k'øyt
 jadigojk?

²¹Ku ja Jesús ja tsaptøjk tkajpxy,
 pø kyø'ømne'kx ja jade'en tyijpy.

²²Pø patyxi ku ja nwindson'ajtim
 Jesús ojts yujkpyijky jadigojk

jap oo'kpi jutjõtpy, yø'øts ja pyabøjkpitøjk yja'myatstøø ku ja wyinaty jade'en tø wya'añ. Xjats ja tjantyimyjanchja'widøø ja Dios kyajpxy, jøts nayide'en tmibøjkidøø ja nwindson'ajtim y'ayuujk sa jaty ja wyinaty jade'en tø wya'añ.

**Wa'ats ja Jesús tñijawi sa jaty
jadu'uk jadu'uk wyinmay**

²³Kuts ja nwindson'ajtim Jesús jam wyinaty tyiknaxy ja paski xøøw jam Jerusalén, jøts may ja jaa'y ja jam yjanchja'wiyøø tyijja'wiyøø ku ja t'ejxti ja myilagri'ajtin midi ja tyumpy.

²⁴Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ka'ap ja nugo tyimñagyiyakyi, kumi wa'ats ja t'ejxkapy ja niduki'iyi sa pønjabøn. ²⁵Ka'ap ja chøkyiyi jøts ja pøn tyukmadowit sa jaty jaa'y jadu'uk jadu'uk yjaa'y'aty. Wa'ats ja kø'øm tyimñijawi sa pøngapøn y'am yjotp wyinmay.

Ja Jesús jøts ja Nicodemo

3 Jamts idø'øn tu'uk fariseit jaa'y pøn txøøw'ajtp Nicodemo, jøts ja' idø'øn ja israelit jaa'y wyindson'ajtip. ²Ja'ats ojts koots y'atstøk'ayø'øy ma ja nwindson'ajtim Jesús jam wyinaty, jøts ja ojts t'atsnøjmi:

—Windson, nnija'wip øøts jøts ku Dios tø mguexyi jøts øøts xyik'ixpøkt. Ka'ap me jeexyip jade'en xyiktuñ ja Dios myøk'ajtin milagri'ajtingøjxp sam ixyam xyiktuñin, ku jeexyip møøt mga'ity ja Dios.

³Xjats ja nwindson'ajtim Jesús ja tnimaay:

—Janch øts idø'øn nwa'añ, jøts ku ka' pøn tpaatt ja Dios kyutujk midi

yjaa'y ja tyanitanaapy pøni ka'ap pøn nayide'en kyaxi'iky jadigojk sam tø kye'exyin.

⁴Winets ja Nicodemo tyiktiiy jøts ja tnimaay ja nwindson'ajtim Jesús: —¿Sudsots ja møj jaa'y nayide'en jadigojk kyaxø'økt sam ja tø kye'exyin? ¿Pø sudso'ampy jadigojk tyøkit tyaak yjotp jøts kya'axkojmit?

⁵Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja yide'en t'adsøøy:

—Janch øts idø'øn nwa'añ, pøni ka'ap pøn jade'en kye'exy ejxim ja jaa'y kye'exyin, jøts nika'ats ja Dios myøk'ajtin myø'øyi, ka'ats pøn mibaat tyøkit ma Dios ja kyutujk ttanitani ja yjaa'y. ⁶Ku ndeety ndaak xyikaxø'jkyim, nugo yø' xmø'øyim ja jaa'y'ajtin; jøts ku ja Dios x'u'nk'ajtyim, ja'ats ja myøk'ajtin ja y'Espiritu Santo xmø'øyim. ⁷Kidi nigyumaap xjawi jøts ku jade'en nnøjmi: “Niduki'iyi jaa'y pyaat'atyidi ja chinaa'yin tyiktigatstit, ka'axigajtstipts ja ñamyayi jade'en.” ⁸Pojp øy maðsoo pyøjy; wa'ats nmadøø'yim sa wyina'añ ja poj, ka'ats nnija'wa'an pøni ma chøøñ jøts pøni ma ñijkxy. Nayide'ents idø'øn ñamyayi ja'adi pøn ja Dios myøk'ajtin yikaxø'jkiyidip.

⁹Winets ja Nicodemo tjaaktiibyijky:

—¿Sudso yø ndejin jade'en?

¹⁰Xjats ja y'adsoji ja nwindson'ajtim Jesús:

—¿Pø møj maestrims mets ya israelit kajpkixy, jøts mets yø yjade'embi xkanimadøy?

¹¹Janch øts idø'øn nwa'añ, jøts ku øøts ja' nnigajpxy midi øø

nnija'wip, jòts nay ja' øòts
nidestigi'ajtpy midì øø tø n'ixy;
jòts meets ja xkajanchjawì sà øø
njawà'añ. ¹²Nika' xjanchjawidì
ku øts ja'abaat ndyimyjanigajpxy
ti jaty yà naxwiin, ìti ja'ats mee
mjaakjanchjawip ja tsajpjøtpyit yja'
ku meets njadukmado't?

¹³Ka'axi jap pøn y'ats'øch jap
tsajpjøtpy, øts idø'on jap tsoo'mp
kumi øts jap'ajtp jap tsajpjøtpy; jòts
øts ja naxwii'ñit jaa'y ngudanaapy.

¹⁴Jòts nayide'en ø nyiktu'unt sam
ja Moisés ojts ttuñin ja tsa'a'ñ jam
abak etjotp ku ja ojts køjxp tiyji'iky,

¹⁵jòts ja kyawindigø'odyit pøni
pøn ø xjanchja'widip, xemikøjxp ja
tpaattit ja kunuu'kxy jujky'ajtin ja
kunu'u'kxy chinaa'yin.

Pyayøøpy ja Dios ja naxwii'ñit jaa'y

¹⁶Janch møk ja Dios tsojkin
tjagyepy, jòts tpikta'aky ja
pya'ayo'owin yà naxwii'ñ ku ja
y'U'nk tkexy midì tu'umchi, jòts
ja kyawindigø'odyit pøni pøn ja
tjanchja'widip, jòts ja xemikøjxp ja
kunu'u'kxy chinaa'yin ja kunuu'kxy
jujky'ajtin tpaattit. ¹⁷Kidi ja'ajip
ja Dios y'U'nk tyaniguejpxy yà
naxwii'ñ jòts ayo'on ja ttukpaatt
ja naxwii'ñit jaa'y, jade'en'ampy
ja tkexy jòts ja tyiknitso'ok'att ja
naxwii'ñit jaa'y.

¹⁸Pøni pøn tjanchja'wip
ja Dios U'nk, ka'ap ayo'on ja
yiktaguwani; pønts tkajanchja'wip,
ja' y'ayo'on kutujkp xemikøjxp
ja'agøjxp ku tkajanchja'wiyidì
ja Dios y'U'nk midì tu'ugyi.

¹⁹Pøni pøn tyimyjade'en'ajttip,
tø y'ayo'on ja kyutujknidì, ku
ja myiin yà naxwii'ñ midì ja

jaa'y øy tsuj tyikwinmaa'nbyatp,
ka'ap ja yikupijky. Ne'egi ja
kubel'ets'ajtin kugoots'ajtin ja
ne'egi chojktip, ja'agøjxp ku
ja tyumjaka'øybi ttunwa'andi.

²⁰Niduki'iyi pøn ja tyumjaka'øybi
ttundip, kawin'ijxyim ja tjawidì ja
yik'øwyinmaa'nbyatpi. Niwine'enin
ja tkamijotwa'andi ja'agøjxp jòts
kyanigaxø'øktit ja kya'ødyu'unindì.

²¹Pønts ttsinaadyip ja tyiibyì
yjanchpi, ja'ats tmijotwandip midì
øy tsuj tyikwinmaa'nbyatp ja jaa'y,
jòts ja tyiknigaxø'øktit ja Dios yja'
ti jaty ja tyundip.

**Ku ja Juan Bautista jadigojk
tkajpxpaaty ja Jesús yja'**

²²Kuts idø'on ja jade'en y'ukjajty,
xjats ja nwindson'ajtim Jesús ojts
tmøodi ja pyabøjkpitøjk jam Judeit
naxjotp. Ñiyjeki ja jam tyaa'nidøø
jòts ja jam møøt yiknøbajttøø.

²³Jòts ja Juan nay ixam ja wyinaty
yiknøbatmi ixam Enón midì ja
Salimit kajp myiwingon'ajtpy,
ja'agøjxp ja jam yiknøbety ku ja
nøø jam janch kom; jamts ja jaa'y
myendi jòts ja jam y'atsnøbatti.

²⁴Jawyeenip idø'on ja jade'en
yjaty, ka'anim ja Juan wyinaty
yikpikta'aky puxøjkjotpy.

²⁵Jòts nay winet ja Juan pyabøjkpi
winaagin tnadyamigajpxyidì møøt
ja myigu'uk israelit jaa'dyi, ja' ja
tnadyamigajpxyidip sà ja pøky
wya'ach. ²⁶Nay winets ja Juan
y'atsiyknimaay:

—Windsøn, ixam ja ixyam
yiknøbety pøn mets jam wyinaty
møøt xøbidsimy mǎ ja Jordángit
nøø, ja' pøn mets ojts xnigajpxy jòts
niduki'iyi jaa'y ja yjanchpabikyiyi.

²⁷Xjats ja Juan ja tnimaay:

—Ka' pøn ti tniyjaty pøni ka'ap Dios myø'øyi. ²⁸Meetsxi ojts wa'ats kø'øm xtyimyadø y ku ø nwa'añ jøts ku øts ka' nCristo, jøts ku ø nja'aji pøn jawyeen yikajxp nugo. ²⁹Janch tsuj øts, janch xondakp øts, jade'en ejxim ja tø'øxmyiyø'øbyi tyik'amajtski myigu'uk; jade'en øts nnayjawi y kuts nmadø y ja Jesús y'ayuujk. ³⁰Yø' møjtokipnim jøts øts kuwani n'amutskit, kuwani n'ixnøjkxt.

Ja' pøn tsoo'mp jap tsajpjøtpy

³¹Ja' pøn tsoo'mp jap tsajpjøtpy, tum ja' tuki'iyi tnitanaapy. Jøts pøn ya naxwiiñ'ajtp, ja naxwii'niits ja ja'ajtp, jøts tum ja'ayi ja ñigajpxpy ti jaty ja ejtp. Pønts tsoo'mp jap tsajpjøtpy, ja' tuki'iyi tnitanaagyøxp, ³²jøts tum ja' ja ñigajpxpy midi ja tø t'ixy, midi ja tø tmadø y; jøts ka'ap ja pøn tjanchjawi midi ja ñigajpxpy. ³³Kuts ø y pøn tjanchjawi, ja'ats wa'ats tyikniga'axp jøts ku Dios tkajpxy ja tyi'byi yjanchpi; ³⁴Dios kyajpxy Dios y'ayuujk ja kyajpxip pøn ja Dios kajxip, kumi amuum y'Espiritu Santo ja myø'øyi. ³⁵Chøjkpy ja Dios Teety ja y'U'nk, jøts tuki'iyi tø ttigidøjkigyixy ti jaty ejtp ka'ejtp. ³⁶Pøni pøn ja Dios U'nk tjanchja'wip, xemikøjxp ja nøjxk tpaaty ja kunuu'kxy jujky'ajtin ja kunuu'kxy tsinaa'yin; pønts tkajanchja'wip, kawindem xøøw ja nøjxk tpaaty ja yjade'embu jujky'ajtin, ja Dios myø'k'ayo'on ja nøjxk kyupøjkyp.

Ja Jesús jøts ja Samariit tø'øxy

4 Xjats ja fariseotøjk tnija'widøø jøts ku ja nwindson'ajtim

Jesús may pyabøjkpitøjkni, jøts may jawaani ja jaa'y tyiknøbety jøts nigidi ja Juan jade'en; ²ø y idø'on nwindson'ajtim Jesús ja kø'øm tkidyimyiknøbety, ja pyabøjkpitøjkts ja tyiknøbajttip. ³Xjats ku ja tniomadøø y jøts ku ja fariseotøjk tø ñijawiyi, winets ja chøø'ñ jam Judeit naxjotp, jøts ja ojts ñijkxy jam jadigojk Galileit etjotp.

⁴Ja Samariit et ja tyanaxp ku dø'øn ja jam ñijkxy. ⁵Xjats ja yja'jty ma ja kajp jam tu'uk Samariit etjotp midi txøøw'ajtp Sicar, jam wingon ma ja Jacob ja y'u'nk José wyinaty tø tmø'ø y ja ñaajx. ⁶Jamts idø'on tu'uk ja nømu'ut midi yiktejp Jacob nømu'ut. Jøts kumi jøtkøjxp ja nwindson'ajtim Jesús wyinaty ku ja yø'ø y, xjats ja y'ixaajky jam nømu'ut agø'øm. Ja dø'øn wyinaty ja xøøw kujky. ⁷⁻⁸Winets yja'jty tu'uk ja tø'øxyøjk jam nømu'ut agø'øm pøn ku'etip kugajpip jam Samaria, jøts ja nøø ja tjuutwa'añ, xjats nwindson'ajtim Jesús ja ojts ñii'mxyi:

—Møøky øts nøø.

Jøts ja pyabøjkpitøjk, jam ja wyinaty tø ñøjkxti jam kajpjotp, jøts ja t'atsju'udyit ja kaaky ja jii'kxy.

⁹Xjats idø'on ja samariit tø'øxy tniimaay ja nwindson'ajtim Jesús: —¿Sudso mets nøø x'amidø y jøts m'israelitjaa'yits mets jøts øts samariit jaa'y?

(Kumi ka'ap ja israelit jaa'y tminamyayidi ja samariit jaa'y.)

¹⁰Winets ja yide'en y'adsojøø ja nwindson'ajtim:

—Kuk xjanchñijawit midi ja Dios yajkpy, uk xnijawit pøn nøø

ixa m'amidojyip, ¿ja ti jajik me xka'amidøy jøts me nmo'ot ja øybi nøø ja wa'atspi?

¹¹Jøts ja tø'øxyøjk ja ñimaajyøø:

—Ni mdanøja'ap paat mets kya'ity, jøts køjnk yø nømu'ut. ¿Mats idø'on xpøkwa'añ ja nøø midi mdijpy øy wa'ats? ¹²Ja ndeety'ap Jacob øøts yø nømu'ut xukmidaan mā jaa ja y'ijty kø'øm y'uuky, jøts y'u'nk y'una'jk, jøts jyiyujk chakaa nayide'en. ¿Ti mjaaktyimbyønts me ndejin?

¹³Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja t'adsøøy:

—Pøn jaty ya'at nøø t'uktip, tøødsidip ja jadigojk; ¹⁴pønts t'ukp ja øybi ja wa'ats nøø midi ø nyajkpy, ka'ap tøødsi nijuuni y'ukpaajtniyit. Kumi jade'en ja nøø pyidsø'ømt jam y'anmija'wingøjxp mididi øts ja nmøøpy, sam kom nøø pyidsimyin. Ja'ats ja xemikøjxp tukpaadiyip ja jujky'ajtin jøts ja øy'ajtin.

¹⁵Winets ja tø'øxyøjk ja ñimaajyøø:

—Yø'øbi nøø øts teety xmo'op, jøts ø nga'uktøøjtsiñit nijuuni, jøts ø nga'ukmenit nøgombi ya nømu'utjøøjty.

¹⁶Jøts ja nwindson'ajtim Jesús tnimaay:

—Nøjkx mniyaa'y x'atsway jøts ya mme'ent.

¹⁷Xjats ja tø'øxyøjk y'adsoojøø:

—Ka' øts nniyaa'y.

Jøts ja nwindson'ajtim Jesús tnimaay:

—Janch tiigyajpxy idø'on mwa'añ jøts ku ka'ap mniyaa'y pøn; ¹⁸kumi nimagoxk tø xyiknaxy ja yaa'dyøjk, jøts pøn ixyam møøt, ka'ats ja

xniyaa'yi. Jøts ku jade'en tø mwa'añ, janch tiigyajpxy idø'on yø'.

¹⁹Kuts ja tø'øxyøjk jade'en tmadøøy, jøts ja wyaañ:

—Mets teety, wa' mets idø'on yjawi Dios mets idø'on kyugajpxy.

²⁰Wine'enin øø nsamariitjaa'y'aty, ya øøts ja n'aptøjk twindsø'øgidi ja Dios ixya kojpkijxy, meetsts wine'enin mee m'israelitjaa'y'aty, jade'en mee mwa'añ jøts øøts ja jam nwindso'øgit Jerusalén.

²¹Jøts t'adsøøy ja nwindson'ajtim Jesús, jøts ja tø'øxyøjk yiknøjmi:

—Øy xkamibøkt, wingomp idø'on jøts meets xwindso'øgidit øy madsoo ja Dios. Ka' pyaat'aty jøts kuwani mdyimye'endit ya kojpkijxy uk mnøjkxtit jam Jerusalén. ²²Meets samariit jaa'y,

ka' mee xnijawi pøni ti mee mwindsø'jkip; øøts, nnija'wipts

øøts mididi øø nwindso'jkip; jabi israelit jaa'yts ñikøjxp myiñ ja nitso'ok'ajtin. ²³Ixyamts ja xøøw

ja jumøjt tø yja'aty, jøts ku nayi Dios myøk'ajtingøjxp nay ja'

tyiy'ajtingøjxp yikwindso'øgit ja Dios Teety, pøni pøn

tjantyimwyindsø'jkidip ja Dios. Jade'en ja ttsøky jøts ja jade'en

ttu'undit pøni pøn ja windsø'jkiiyp. ²⁴Tu'ugyi tum jade'en Dios

jøts myøk'ajtin; jøts pøn ja windsø'jkiiyp, nay ja møk'ajtints

ja yiktu'undip møøt ja tyiiby yjanchpi.

²⁵Xjats ja tø'øxyøjk wyaañ, jøts yiknimaay ja nwindson'ajtim:

—Nnija'wip øts jøts ku mye'ent ja Mesías —midi tyijpy Cristo,

midi memp yiknitsokpi—; jøts

ku ja mye'ent, ja'ats tuki'iyi
xukmadoogøjxim.

²⁶Jøts nwindson'ajtim Jesús ja
tnimaay:

—Øts ja', øtsxi dø'on, ejx idø'on
ixya nmigajpxy.

²⁷Winets ja nwindson'ajtim
pyabøjkpitøjx yja'ttøø, jøts ja
ñigyumaap tja'widi ku tø'øxyøjx
ja møøt myadya'aky. Ka'ats pøn
ñay'a'ejxiyi jøts ja tyiktøøt ti
chøjxpy uk ti ja tø'øxyøjx møøt
ñadyamigajpxyi. ²⁸Xjats ja tø'øxyøjx
jamyi tnikejky ja chiyy, jøts ja ojts
ñijkxy jam kajpjotp. Jamts ja jaa'y
ja ojts t'atsnøjmi:

²⁹—Mendi jøts jaa'y tu'uk
x'lats'ejxtit pøn ø tø xukmadø
tuki'iyi sa jaty ø tø n'adi'ich. ¿Kidi
ja Cristip idø'on ja ndejin, midi ja
Dios tkajxp?

³⁰Winets ja jaa'y choo'ndøø jam
kajpjotp, jøts ja ojts tninøjxkti
ja nwindson'ajtim Jesús ma ja
jam wyinaty. ³¹Jøts idø'on
pyabøjkpitøjx ja ixam ñii'mxyiyi
møk'ampy:

—Windsøn, øy iyy wine'enin
mga'aty.

³²Yide'ents ja ojts ñii'mxyidi:

—Ja øts ngaaky njiik'kxy midi øts
inet nga'apy njøø'kxp, ka' meets ja
xnijawi.

³³Xjats ja pabøjkpitøjx agø'ømyi
ñayiktøøbinaxwa'jkidøø, jøts ja
ñawyaajnidøø:

—¿Wan ndejin pøngapøn ja
kyaaky tø tyanimiñi?

³⁴Yide'ents ja nwindson'ajtim
Jesús ja tnimaay:

—Ja' øts idø'on ngaaky'ajtpy
njiik'kxy'ajtpy ku øts ja nbaduujnit
ja y'ana'amin pøn tø xkexy jøts

øts tyunk ja nyik'abajtiyt. ³⁵Pø
yide'enxi mee mwa'añ: “Ja maktaxk
po' kya'ity jøts pikta'aky pyidø'økt”;
øtsts wamp jøts mee nnøjmi: Ejxti
yø kam midi ni'ipy, tø pikta'aky
myøjaagøjxni jøts pyidø'øknit.

³⁶Yikmijuupy ja' pøn ttunk'ajtp
ja pikta'aky jøts ja tyikpidi'iky;
jøts ja pikta'aky midi yikpidi'kpy,
ja' ja wya'añ jøts ja xemikøjxp
tyu'unt. Jøts ja jade'en ni'amuki
ttajotkujk'attit pøn neptip jøts pøn
tyikpidø'ktip ja pikta'aky. ³⁷Pø
janch tamxi dø'on ja' ku ayuujk
wya'añ: “Wenkpi ja pikta'aky
tnepp, jøts wenkpi ja tyikpidø'økp.”

³⁸Jamts meets idø'on nguexy jøts
ja pikta'aky xyikpidø'øktit ma
ka'ap tø mne'lepti; jabi wenkpi tø
yjatundi yjapøkti jøts meets tyunk
ja xaxojniyi.

³⁹Mayts idø'on ja jamit jaa'y
tjanchja'widøø ja nwindson'ajtim
Jesús pøn idø'on jam kugajp'ajttip
ja'abi kajp midi jam Samaria,
ku ja tø'øxyøjx ja wyinaty tø
tyimñii'mxyidi tiy janch, ku ja
wyinaty yide'en tø wya'añ: “Tø øts
ja tuki'iyi xukmadooguixy sa jaty
ø tø n'adi'ich, sa jaty njaa'y'aty.”

⁴⁰Xjats ku dø'on ja samariit
jaa'y jam myendøø, jøts ja møk
tnimaadyøø ja nwindson'ajtim
Jesús jøts ja jam myøøtaa'niyidit.
Winets ja nwindson'ajtim Jesús jam
tyaa'niyiñ majtsk xøøw. ⁴¹Jøts ja
jaa'y may tjaaktyimyjanchja'widøø
ku ja tyimyadowdi sa jaty ja kø'øm
ñii'mxyidi. ⁴²Jøts ja tnimaadyøø ja
tø'øxyøjx:

—Ndyimyjanchja'wipnim øøts inet.
Kidi ja'ajip øøts nugo njanchja'wip
sa jaty mee tø mwa'añ ku øø tø

xukmadø. Pø tøxi øøts yø yam kø'øm njaaktyimyadø sa yø wya'añ. Tøts øøts nnijawi jøts ku yø janch Cristo, pøn naxwii'ñit jaa'y tyiknitsokp.

**Ku ja Jesús tyiktsøøjký
tu'uk ja windsøn y'u'nk**

⁴³Xjats ku kyimajtskxøøw'ajty, jøts ja nwindson'ajtim Jesús chøø'ñ jam Samariit etjotp, jøts ja ojts yjaaktyimñijkxy jam Galileit etjotp.

⁴⁴Jøts idø'on ja jade'en yjajty sam ja nwindson'ajtim Jesús wyinaty kø'øm tø wya'añin, jøts ku ja Dios kyugajpxy ne'egi ka'ap yikupiky jam kyø'ømgajpkøjxp. ⁴⁵Kuts ja nwindson'ajtim yja'ljty jam Galileit etjotp, jøts ja jamit jaa'y, chojktip ja' ku ja jam yja'ljty, kumi tø ja wyinaty y'atsxøbaatnidi Jerusalén ku ja paski xøøw jam wyinaty tø ñaxy. Tøts ja wyinaty tuki'iyi t'ejxkøxti ti jaty jam wyinaty tø ttuñ ja nwindson'ajtim Jesús ku ja xøøw jam ñajxy.

⁴⁶Xjats ja nwindson'ajtim Jesús ojts ñijkxy jadigojk jam Caná midi nay jam Galileit etjotp, mā ja wyinaty ja tsujkx nøø tø t'ukyikvinojaty. Jøts jamts idø'on tu'uk møj windsøn tyumbimi midi nayide'en windsøn, ja'ats idø'on y'u'nk jam wyinaty pøjkíp Capernaum.

⁴⁷Xjats ku ja tñimadøøy jøts ku ja nwindson'ajtim Jesús jam wyinaty tø yja'aty Galilea, jøts ku ja chøøñ Judeit etjotp, winets ja ojts t'ats'ixy jøts ja møk t'atsnøjmi jøts ja tmøødit jam tyøkwindum, jøts y'u'nk ja yiktso'ogiyit pøn wyinaty tyimy'ooki'ímni. ⁴⁸Jøts

nwindson'ajtim Jesús tñimaay ja jaa'y:

—Ka' meets janchja'win xjagyepy. Yø'øyi meets ja'ayi m'ijxpy yø milagri'ajtin.

⁴⁹Yide'ents ja ñimaajyøø ja jaa'y pøn ja windsøn tyumbi'ajtpy: —Men teety tsojk, namga'anim øts n'u'nk y'øøky.

⁵⁰Winets ja nwindson'ajtim tñimaay ja jaa'y:

—Wimbejtñi, nøjxni jam mdøjkwindum. Jujky'ajtp inet ja m'u'nk.

Xjats ja tjanchja'wiyi'ñ ku nwindson'ajtim Jesús ja jade'en ñimaajyøø, jøts idø'on yjanchnijky.

⁵¹Jøts ku ja wyinaty yja'atwani jam tyøjkwindum, winets ja tyumbitøjk ja ojts pyatsøyyi, jøts ja ojts ñi'ímxyiyi: —Jujky'ajtp m'u'nk.

⁵²Jøts ja tyiktiy ti hori dø'on ja y'u'nk wyinaty kujk tø myøkpøjk'okw'a'añ, jøts ja tñimaadyøø: —Uxø'øyip ja'ani, ja dø'on ja xøøw wyinaty waani yjopta'aky ku ja jøøn wyinajki'jxy.

⁵³Xjats ja u'nkteety ojts tja'myech jøts ku nay ja'abi hori ja nwindson'ajtim Jesús wyinaty tø ñi'ímxyi: “Jujky'ajtp ja m'u'nk”; jøts niduki'iyi wine'enin y'u'nk ñidø'øxy y'u'nk y'una'jk ja jam møøt, jadine'en ja ojts tjanchjawidi ja nwindson'ajtim Jesús.

⁵⁴Jøts idø'on jade'en mimajtsk ja milagri'ajtin kujk ttuñ ja nwindson'ajtim Jesús jam Galilea. Tø ja wyinaty chøøñ Judea.

**Ku ja Jesús tyiktsøøjký tu'uk
køxujxpi pakxujxpi**

5 Xjats ku dø'on jade'en y'ukjajty, jamts idø'on israelit

jaa'y wyinaty ttumidi xøøw, winets ja nwindson'ajtim Jesús wyimbijty, jøts ja ñijkxy jadigojk jam Jerusalén.

² Jam tøjkaaw tu'uk ja'abi kajp midi yiktejp Borreek Tyøjkaaw, jøts nay jam wingon tu'uk ja pili midi hebreit ayuujk yiktejp Betesda, magoxk ja tøjkaaw ja tmøodi.

³ Jamts ja maabyamaa'y kyo'knidi; pøn winapti, pøn pakma'atti, pøn køxujxtip pakxujxtip. Jøts ja jam t'awejxti ja nøø kunim ja y'adø'øtst. ⁴ Atskidakpts idø'on ja ankilis jam tu'uk pili agø'øm, jøts ja t'atsyik'adi'ich ja nøø. Kuts pøn pamaa'y jawyeen ñidøki, najxpts idø'on pya'am ja', øy ja ti pa'am yjadyimyjapiky. ⁵ Jøts pamaa'y jam wyinaty tu'uk pøn wyinaty ee'pxmajktuktujk jumøjtíp ja pa'am pyaadyi. ⁶ Xjats ku nwindson'ajtim Jesús ja ojts t'ejxpaaty jøts ku ja jam kyo'kni, jøts ja t'ejxkajpy jøts ku pa'am ja wyinaty jadine'en jeky tmi'ejtni, jøts ja ojts tnøjmi:

—¿Mdsøjky tsoojkin?

⁷ Jøts ja pamaa'y ja ojts yide'en y'adsøyi:

—Me teety, tyimñipøn øts pøn ø xnøyiktøkip jap nøøjøtpy ku yø nøø yja'ats'adi'ich. Yam ø njatøkiwyami jøts jatyi wenkpi ñødøki.

⁸ Jøts ja nwindson'ajtim Jesús tnimaay:

—Pidø'øk, wejtsjø'øk yø mmaabajt jøts mnøjkxnit.

⁹ Jøts nay jatyi chøøjky ja jaa'y, ojts tyikpidi'iky midi ja jam tyamaapy jøts ja ojts yø'øcho'oni. Jøts kumi poo'kxin xøøwts wyinaty, ¹⁰ winets ja israelit jaa'y tnimaadyøø ja jaa'y pøn wyinaty tø myøkpiky:

—Poo'kxin xøøwxi yam; jøts ka'ap pyaat'atyi xtsømwidett yø mmaabajt.

¹¹ Xjats ja t'adsøøy:

—Ja' ø tø xnøjmi pøn ø tø xyiktsø'øky: “Yikpidø'øk yø mmaabajt jøts mnøjkxnit.”

¹² Jøts ja yiknimaay:

—¿Pøn idø'on tø mnii'mxyi: “Yikpidø'øk yø mmaabajt jøts mnøjkxnit”?

¹³ Jøts ja jaa'y pøn idø'on wyinaty tø chø'øky, ka'ap ja tñijawi pøni pøn idø'on ja wyinaty tø yiktsø'øgyi. Jøts janch may jaa'yts jam, jøts ja nwindson'ajtim Jesús tøym ja jam wyinaty cho'oni.

¹⁴ Jøts ja nwindson'ajtim Jesús jadigojk tpaajty ja jaa'y jap tsaptøjkytpy midi ja wyinaty tø tyiktsø'øky, jøts ja tnimaay:

—Øyim yikxon xmado'ot, ejx idø'on ixa tø mdsø'øky, kidi m'ukpøkyuni jøts kidi ti mjaty ku jawaani ka'øy mdyimy'ukjajtnit.

¹⁵ Winets ja ñijkxy pøn tø chø'øky, jøts ja ojts ttukmadøy ja israelit jaa'y, jøts kudam idø'on ja yja'aji ja Jesús, pøn ja wyinaty tø yiktsø'øgyi.

¹⁶ Ja'agøjx idø'on ja israelit jaa'y y'ijty tpawidetti ja nwindson'ajtim Jesús, jøts ja ttuku'oogiwya'andi ku dø'on ja jade'en y'adi'ich poo'kxin xøøw. ¹⁷ Yide'ents nwindson'ajtim Jesús ja ñimaajyidøø:

—Yam paat øts idø'on ndeety tyuñ, paty øts idø'on nayide'en nduñ.

¹⁸ Yø'øts idø'on ja israelit jaa'y masi tyuku'oogiwya'andip ja nwindson'ajtim Jesús. Kidi nugo ja kutujkipxi ja kyamøj'ijxpy ku ja poo'kxin xøøw, pø nayide'enxi ja ñabyikta'agyí sam ja Dios, ku ja wya'añ jøts ku Dios ja tyimdyeedyi.

**Jade'en ja Dios Teety ja
kyutujk tmø'øy ja Dios U'nk**

¹⁹Winets ja nwindson'ajtim Jesús
ja ñimaajyidøø:

—Janch øts idø'on nwa'añ
jøts ku Dios U'nk ka' ti ttu'unt
kyø'øm kutujkøjxp. Ja tyeety
ja pyaduujnip yja' pøni sa ja
kø'øm tnajtstuni. Tuki'iyi pøni
ti tyumpy ja Dios Teety, nay
ja'ats tyumpy ja Dios U'nk. ²⁰Pø
yjantymchøjkpyxi ja Dios Teety
ja y'U'nk, jøts ja tuki'iyi ttuk'ixy
pøni ti jaty ja kø'øm tyumpy. Jøts
yjaaktyimdyuk'ejx'adø'øtspnim
ja' ja myøjpi ja y'øybi, midi meets
ñigyumaap mjawidip. ²¹Kumi
nayide'en sam ja Dios Teety
tyikjukkpyiky ja oo'kpi jadigojk,
nayide'ents ja Dios U'nk tyaky ja
juky'ajtin pøni pøn ja tyamidsøjkpy.
²²Jøts ka'ap Dios Teety tpayø'øy
pøn, ja Dios U'nk ja tø ttaguwaní
jøts ja' ja tø tmø'øy ja møk'ajtin jøts
ja pyayø'ty, ²³ja'agøjxp nayide'en
ja windsø'jkin yikmo'ot sam ja
Dios Teedyin. Pøn tkamøjpiktakp
ja Dios U'nk, nay ja Dios Teety ja
kyamøjpiktakpy pøn tkajxp ja Dios
U'nk.

²⁴Tyíbyi yjanchpi øts idø'on
nwa'añ: Pøni pøn øts ngajpxy
n'ayuujk xyikmøjiyip sa jaty ø
nwa'añ, jøts ku ja tjanchjawi pøn
ø xkajxp, pyaap ja xemikøjxp
ja kunuu'kxy'ajtin; jøts ka'ap
ja yiktaguwanít jøts ja y'ayo'ot,
tø ja ttanaxy ja o'jkin jøts ja
tpaaty ja kunuu'kxy juky'ajtin
ja kunuu'kxy tsinaa'yin. ²⁵Janch
øts idø'on nwa'añ, jøts ku
ixyam y'horipaaty ku ja jaa'y

tmadojídít ja Dios U'nk kyajpxy
pøn jaty tkajanchja'widipnim;
jøts kuts tmimado'odit, pyaattips
ja kunuu'kxy juky'ajtin ja'adi.
²⁶Ja ku Dios Teety tjagyepy ja
møk'ajtin jøts ja kø'øm tyaky ja'abi
juky'ajtin, jøts nayi tøts møk'ajtin
ja tmø'øy ja y'U'nk jøts ja tyakt
nay ja'abi juky'ajtin. ²⁷Jøts tø
ja tkutujkmø'øy jøts tiidyu'unin
jøts payø'øyin ja ttu'unt, ja'agøjxp
ku ja naxwiiñit jaa'dyi tkudani.
²⁸Kidits ya'at ñigyumaap xjawidi,
pø ja'atpxi dø'on ja xøøw ja jumøjt
ku ja jaa'y tmadojídít Dios U'nk
y'ayuujk pøn windigøy ejtnidip,
²⁹jøts ja pyidsø'ømdit jap oo'kpi
jutjøtpy. Pøn øy tø y'atsnaxwiiñ'aty,
pidsø'ømdipts ja' jøts ja tpaattit
ja kunuu'kxy juky'ajtin; pønts tø
kyanaxwiiñ'aty øy, jukjpyøktipts
ja nayide'en jøts ayo'on ja
yiktaguwanídit.

Y'ejxi tyiyi sa Jesús kyutujk tjagyepy

³⁰Niti nguidyimdyuñ
ngø'ømwinmaa'ngyøjxp. Jade'en
ø nduñ pøni sa nyik'ane'emy, jøts
nimá kyadigøy øts ja ndiidyu'unin,
øts ja nbayø'øyin. Jøts niti
nguidyimdyuñ ngø'ømdsojkingøjxp,
ja' øts idø'on ndumpy pøni sa
ttsøky ja Dios Teety midi ø xkajxp.
³¹Kuts ø kø'øm nnañtestigi'atit
jøts ø kø'øm nnañkmyøjiwya'aniyit
pøni sa ø njawa'añ, ka'ap yø ti
tiy'ajtin tjagyepy. ³²Jaaxi ja' pøn ø
xnitestig'ajtp, jøts øts ja xpudøki;
jøts pøni sa ja wya'añ, nnija'wipts
øts ja' jøts ku tiy janch ja wya'añ.
³³Meetsxi ojts xiibyiky ja Juan,
jøts tiy janch ja' sa ja wya'añ ku
ja y'adsøøy. ³⁴Kidits ja'ajip ø

nmøk'ajtpy øy pøn jaa'y ja tiy'ajtin tjayaky; jade'en'ampy øts idø'on jade'en nwa'añ jøts mnitso'ok'ajtin xpaattit. ³⁵Jade'en idø'on ja Juan y'lijty sam jaj yjajyin, jøts meets yjaj ja waani tø x'uktaxondakojiyi. ³⁶Njagyejpyts øts tiy'ajtin jawani ka'pxy sam øts ja Juan ojts xkanigajpxyin. Tuki'iyi ti jaty ø ndumpy, nay ja' idø'on yø' midi øts Dios Teety tø xa'ane'emy jøts øts ja ndu'unt, yø'øts tyanigaxø'kp jøts ku tyiyi yjanchi ku øts Dios Teety tø xkexy. ³⁷Nayi yajkpy ja Dios Teety tiy'ajtin nayide'en jøts ku øts ja xkexy, øy meets ja nijuuni xka'ijxñim, øy meets ja nijuuni xkamadøynim. ³⁸Jade'ents ja y'øgyajpxy ja y'øy'ayuujk ka' xja'gyukidinim, ja'agøjxp ku ja ka' xjanchjawidi pøn ja Dios Teety tø tkexy. ³⁹Janch ni'ejxi nibaadi meets Dios kyajpxy x'ixpøjkiyi, kumi jap meets ja xtyimyjapaatwa'añ ja kunuu'kxy jujky'ajtin midi xemikøjxp; jøts øts Dios kyajpxy jap xnimadya'aky, ⁴⁰jøts meets ka' xpabøkwa'añ ku njadukpaatwa'andi yø'øbi jujky'ajtin.

⁴¹'Ka' øts naxwii'ñit jaa'y y'agujkwindsø'jkin ngupøjkiyi. ⁴²Jøts njaaktyimñija'winip meets jøts ku meets Dios ka' xtsøky. ⁴³Ja Dios Teety ø ngudanaapy ku ø nmiñ, jøts meets xkagupiky; kuts mye'ent jadu'uk kyø'ømdsojkingøjxp, mgupøkpts meets ja ne'egi. ⁴⁴¿Ma meets ja janchja'win xmøøt'ajtnit, kumi mnagyupøjxip meets ja windsø'jkin xem yam, jøts ka'ap ja tu'ukpi Dios yja' y'ixajyidi jøts ja xyiktu'undit? ⁴⁵Jøts kidi mwa'andi jøts ku mee nni'øøn it jam Dios

Teety wyingujkp; ja Moisés ja' mee kø'øm mni'øø'niyip, pøn mee møk mjøp'ijxpy. ⁴⁶Kuk meets ja jeexyip xjanchjawi sa wya'añ ja Moisés, nayi tøts meets jeexyip nayide'en xjanchjawi, pø ja'axi ja Moisés ojts tja'ay jøts øts ja xnigajpxy. ⁴⁷Pøni ka'ats ja xjanchjawidi midi ja yjaay, ¿mats meets ja xjanchja'win it midi mee ndukmadøøpy?

Ku ja Jesús tyikaay ja nimagoxk milbi jaa'y

6 Xjats ku dø'on ja wyinaty jade'en tø yjaty, winets ja nwindson'ajtim Jesús ojts ñijkxy jam Galileit mejy pya'am, jam jaduktamajñ. Nay yø'øbi mejy idø'on yiktejp Tiberias. ²Jøts may jaa'y ja jam ojts myøødiyi, kumi tø ja wyinaty yik'ixy ja myilagri'ajtin ku ja tyiktsø'øky ja pa'amjaa'y. ³Jøts ja nwindson'ajtim Jesús pyatøjkiyii'ñ ma kojpk jam, jøts ja jam tmøøt'ixaajky ja pyabøjkpitøjk. ⁴Pyaatwanipts wyinaty ja paski xøøw midi ja israelit jaa'y xyø'ajttip. (Ja' xøøw yja'myajtstip sam ojts y'awa'atspidsømdi jam Egipto y'etjotp.) ⁵Jøts ku nwindsin'ajtim Jesús ojts t'ixy jøts ku may jaa'y ja pyamiñiyi, winets ja tnimaay ja pyabøjkpi Felipe:

—¿Mamts inet jadine'en njuu'yindit ja kaaky ja jii'kxy jøts yø jaa'y niduki'iyi kya'adyit?

⁶Jade'en'ampy ja jade'en wya'añ jøts ja t'uk'ijxy sa ja Felipe yjatyimy'ukwa'ant; jøts kumi Jesús, ñija'wipts ja kø'øm pøni sa dø'on ja ttu'unt. ⁷Xjats ja Felipe ja y'adsojøø:

—Ku tsapkaaky majtsk magø'pxy denario juyin, niwine'en ja

kyidyimñibaadit oyik pøn
wine'enin yiin waan tyaja'adiyit.

⁸Winets ja pyabøjkpi jadu'uk
wyaañ pøn Andrés'ajtp, ja Simón
Pedro y'uch:

⁹—Ixɣadam tu'uk mutsk mixyu'nk,
magoxk cebadi tsapkaaky tmøodi
jøts ajkxu'nk majtsk. ¿Ti windem yø
mayjaa'y yø ndapaajtnam?

¹⁰Xjats ja nwindson'ajtim Jesús
wyaañ:

—Nøjmidi niduki'iyi yø jaa'y jøts
wan t'ixa'akti.

Janch miyjojt idø'n jam ja et, jøts
ja yaa'dyøjk nimagoxk milin y'ixaktøø.
Nika'ap ja tøøxyøjk yikmachø
møøt ja y'u'nk y'unaj'jk. ¹¹Winets ja
nwindson'ajtim Jesús tnixajiyi'iñ ja
tsapkaaky, jøts ku ja ojts jawyeen
ttukmøjawi ttukunu'kxyjawi ja
Dios Teety, jøts ja ojts tmøøñim ja
pyabøjkpitøjk. Ja'ats ja ojts tyikwa'kxti,
jøts ja ojts tmo'odi niduki'iyi ja
jaa'y pøn jam wyinaty tø y'ixa'akti.
Nayide'en ja ojts tyikwa'kxti ja ajkx,
jøts ja ojts tmøøgyøxti wine'enin ja
køøom ttsokti. ¹²Jøts ku y'abajtidøø
kyujxidøø, jøts ja nwindson'ajtim Jesús
tnimaay ja pyabøjkpitøjk:

—Pøkmukti tuki'iyi yø abu'xk
midi jaty tø wyindañ, jøts kidi nugo
ti wyindigø.

¹³Winets ja tpøkmuktøø, jøts ja
makmajtsk kach ujts t'abøjkidyøø
ja kaaky abu'xkuna'jk, midi
wyinaty tø wyindañ ja magoxkpit
cebadi tsapkaaky. ¹⁴Xjats ja jaa'y
wyandøø ku ja t'ejxtøø jøts ku
ja nwindson'ajtim Jesús jade'en
wyinaty tø ttuñ ja milagri'ajtin:

—Janch yø' tam idø'n Dios
kyugajpxy'ajtpy pøn yiktejp
me'emp ya naxwiñ.

¹⁵Jøts kumi yja'wiyii'nñts ja
nwindson'ajtim Jesús, jøts ku
ja jaa'y ja wyinaty aguwan
yiknøjkxwa'añi, jøts ja
yiktøkiwya'añi møj windson,
winets ja ojts nadyu'uk yjiwa'aky
jøts ja ojts ñijkxy jam kojpkøjxp.

**Ku ja Jesús ojts yø'øy
jam mejwyingøjxp**

¹⁶Xjats ku ja et wyinaty tø
kyoodsni, winets ja nwindson'ajtim
Jesús pyabøjkpitøjk kyidaktøø
jam mejy agø'øm. ¹⁷Jamts ja
ojts tyøkidi barkijotp, jøts ja ojts
ttanaxwa'andi ja mejy, jam idø'n
ja nyøjkxti Capernaum. Jøts janch
xaachkootsni dø'n, jøts ka'anims
wyinaty ja nwindson'ajtim Jesús
wymbejtni. ¹⁸Winets janch
møk pyøjpina'axwa'knøø, janch
jadi'iñi ja nøø pyidø'kni. ¹⁹Jøts
ku dø'n ja jam wyinaty ñaxti,
magoxk uk tudujk mil xajkin tø
yø'øñidi, winets ja t'ejxpattøø
ja nwindson'ajtim Jesús jøts
ku jam wingon ja barki tminiñ.
Yø'øpy ja nøø wingøjxp, jøts ja
yjantyimchø'jkidøø. ²⁰Yide'ents ja
ñimaajyidøø:

—iØts idø'n, kidi mdsø'øgidi!

²¹Xjats ja yjotkukidøø, jøts ja ejtni
xonni tyiktøjkidøø jap barkijøtpy,
jøts ja pojn ojts yja'atti ma dø'n ja
wyinaty ñøjkxti.

Ku ja Jesús ja mayjaa'y ojts y'ixa'ayi

²²Jøts ku kyimjabom'ajty, jøts ja
jaa'y pøn jam wyinaty tø tyandi
jam mejy'am, jøts ja ojts tñijawidi
jøts kudam ja nwindson'ajtim
pyabøjkpitøjk wyinaty tø cho'onidi,
jøts ku ja barki ja wyinaty tø

ttanøjkxti midi jam wyinaty tu'ugyi, jøts ku nwindson'ajtim Jesús ja nika'ap tmøodidyøø. ²³Jøtsnim ojts yja'atti wenkpi barki midi jam tso'ondip ma ja kajp jam txøowi Tiberias, jam wingon ma ja jaaly jam wyinaty ja tsapkaaky tø yikmo'odi, ku ja nwindson'ajtim wyinaty jawyeen tø ttukmøjawi tø ttukunuu'kxyjawi ja Dios Teety. ²⁴Xjats ku ja jaaly t'ejxtøø jøts ku ja nwindson'ajtim Jesús jam ka'ap pøn, jøts ni ja pyabøjkpitøjk jam kya'etti, winets ja ttatøjkidøø ja barki midi jam wyinaty tø yja'atti, jøts ja ojts ñøjkxti jøts ja t'ats'ixa'awa'andi jam Capernaum.

Ja Jesús amuum xyikjujky'ajtimp

²⁵Jøts ku ja ojts yja'atti jam mejy agø'øm, jøts ja ojts tpaatti ja nwindson'ajtim Jesús, jøts ttiibyøjktøø:

—Windsøn, ¿windii mja'aty ya?

²⁶Jøts nwindson'ajtim Jesús ja ñimaajyidøø:

—Janch øts idø'on nwa'añ, jøts ku meets ja'agøjxp x'ixa'ay ku mee ku'uxyi ojts mgay, jøts nigidi meets xja'gyukidi tigøjxp øts ojts ja milagri'ajtin nduñ. ²⁷Køjxp najxp kaaky jii'kxy y'lity, jøts kidi ja'abi xnidundi. Ja' ne'legi mnidu'undip midi xemikøjxp jajkp midi mmo'ojidip ja kunuu'kxy jujky'ajtin. Yø'øbi kaaky yø'øbi jii'kxy øts idø'on nyajkpy, pø øtsxi ja naxwii'ñit jaa'dyi ngudanaapy.

²⁸Winets ja jaaly tyiktøødøø jøts ja tnimaadyøø ja nwindson'ajtim:

—¿Tits øøts idø'on ndu'ump jøts ja yiktu'unt pøni midi dø'on ja Dios chøjkpy jøts øøts ja ndu'unt?

²⁹Jøts nwindson'ajtim Jesús ja y'adsoojidøø:

—Midi mdu'undip, ja' Dios chøjkpy jøts ja xjanchjawidit pøn ja tø tkexy.

³⁰Jøts ja tjaaktyimdyiibyøjktøø, yide'en tnimaadyøø ja nwindson'ajtim Jesús:

—¿Ti ejxa'ants mbikta'akp midi øø n'ejxp jøts myikjanchjawit? ¿Ti dø'on mdu'ump? ¿Ti dø'on myik'øyip? ³¹Ojtsxi adøm ja n'aptøjk tjøø'kxti ja jii'kxy jam abak etjotp sam ja Dios kyajpxy wya'añin ku ja ñimy: “Ojts Dios ja tsapkaaky ja tyukayidi midi tso'omp tsajpjøtpy.”

³²Winets ja nwindson'ajtim Jesús ja ojts yide'en y'adsøyidi:

—Janch øts idø'on nwa'añ ku mee nnøjmi: Jøts kidi ja Moisésip ja', kidi ja'ajip ja ojts myø'øyidi ja tsapkaaky midi tso'omp jap tsajpjøtpy, pø ja Dios Teetyxi ja' pøn tyajkp tyimya'abi tsapkaaky midi tso'omp tsajpjøtpy. ³³Ja tsapkaaky midi Dios yajkpy, ja' idø'on tø kyida'aky jap tsajpjøtpy. Ja'ats yajkpy ja kunuu'kxy jujky'ajtin pøn jaty ya naxwiiñ'ajttip, pøn ya yjanchja'widip.

³⁴Winets ja tnimaadyøø ja nwindson'ajtim:

—Teety, møøy'ejtik øøts yø'øbi tsapkaaky.

³⁵Jøts nwindson'ajtim Jesús ja ojts ñii'mxyidi:

—Øts idø'on ja' sam ja tsapkaaky midi tmøøpy ja jaaly ja kunuu'kxy jujky'ajtin. Pøni pøn ø xnimemp, pøn ø xpabøkp, nijuuni yuuj xøøw ja tka'ext; pøni pøn ø xjanchja'wip, nijuuni tøødsi ja

tkagupøkt. ³⁶Jade'ents sam tø nnøjmidi, ka' mee xjanchjawī øy mee tø xja'ixy. ³⁷Niduki'iyi øts ja xnimendi pøn øts ja Dios Teety xagødøjkp; jøts ja'adi pøn øts idø'on jade'en xnimendip, ka' øts ja mibaat ngajxpidsimy. ³⁸Kaja'ajip øts jap tsajpjøtpty tø nnidsøøn jøts øts ja ngø'ømwinmaa'ñ nyiktu'unt, pø ja' Dios Teetyxi øts ja yja' nduujnip pøn ø xkajxp. ³⁹Jøts ja' idø'on ja chøjkpy jøts ø ni tu'ugin nga'ejxigø'øty pøn jaty øts ja tø xagødøki, jøts øts ja nyikjujkyøktit ku wyinaty ja naxwii'ñit kyøjxnit. ⁴⁰Jøts nay ja' ja chøjkpy jøts niduki'iyi tpaattit ja juky'ajtin midī xemikøjxp pøni pøn t'ejxip tñija'widip, pønts tpabøktip ja Dios U'nk, jøts øts ja ñiyikjujkyøktip ku naxwii'ñit kyøxt.

⁴¹Winets ja israelit jaa'y tyabagajpxpinaxwa'akti ja nwindson'ajtim Jesús ku dø'on ja wyaañ: "Øts idø'on ja', ja tsapkaaky midī kidakp jap tsajpjøtpty." ⁴²Jøts wyandøø:

—¿Kidi ja Jesúsip yø' pøn José myajnk'ajtpy? Pø nñija'wimts adøm tyeety tyaaq yø'. ¿Sudso yø jade'en wya'añ jøts ku yø tsajpjøtpty kyida'aky?

⁴³Xjats ja nwindson'ajtim Jesús ja tnimaay:

—Majstututti yø pagajpxk.

⁴⁴Ka'ap øts pøn nugo ajawī xtyimñimiñ pøni ka'ap øts Dios Teety ja kø'øm xagødøki pøn ø xkajxp; jøts øts ja jaa'y nyikjujkyøkt ku wyinaty ja naxwii'ñit kyixy. ⁴⁵Yide'en ja Dios kyugajpxy ñøky wya'andi: "Dios ja niduki'iyi yik'ixpøkidip." Jade'ents

øts ja xnimendi pøn jaty ja Dios Teety y'ixpøjkin tmadojidip, pøn jaty ja tñija'widip.

⁴⁶Ka'axi pøn t'ixy ja Dios Teety; pø ja'ayixi ja nadyu'ugyi t'ejxp pøn nay jam tso'omp mā Dios. ⁴⁷Jøts tyiiby øts idø'on nwa'añ jøts mee nnøjmi, pøni pøn ø xjanchja'wip, ja'ats idø'on tpatp ja tsinaa'yin midī xemikøjxp. ⁴⁸Øts idø'on ja' sam ja tsapkaaky. Øts nyajkpy ja kunuu'kxy tsinaa'yin ja kunuu'kxy juky'ajtin. ⁴⁹Ojtsxi ja m'aptøjk tkaydi ja tsapkaaky jam abak etjotp, jøts ja jade'enbaat y'o'jkøjxtøø niduki'iyi; ⁵⁰ja tsapkaakys midī ø ndijpy ja tsajpjøtpty kidakp, jøts ku ja pøn tka'adyit, ka'ats ja y'anmija'win wyindigø'ødyit. ⁵¹Øts idø'on ja kø'øm yø'øbi tsapkaaky midī tø kyida'aky jap tsajpjøtpty; jøts ku pøn tka'aty yø'øbi tsapkaaky, xemikøjxp ja yjujky'att. Ja'abi tsapkaaky øts idø'on ñamyayi nyakp, ku øts ja nne'kx ku øts ja nni'jpy ndagømøøyt ja naxwii'ñit jaa'y jøts tpaattit ja nitso'ok'ajtin.

⁵²Winets ja israelit jaa'y agø'ømyi tkajpxy'ajtpinibøjkidyøø, jøts ja ñawya'añidi:

—¿Sudso ñe'kx sudso ñi'jpy yø xmøøwya'añin jøts ja nga'ayin njøø'kxin tsapkaagyin?

⁵³Winets ja nwindson'ajtim Jesús ja ojts ñi'mxyidi:

—Øts idø'on wamp, pøni ka' øts nne'kx xjøø'kxidi nni'jpy x'uukti, ka'ats ja nitsoojkin xpaattit. ⁵⁴Pøni pøn nne'kx xjøø'kxip nni'jpy x'uukip, ja'ats ja kunuu'kx juky'ajtin tpaattip; øts nyikjujkyøktip ja' ku naxwii'ñit kyøxt. ⁵⁵Kumi jade'en'ampy

ja mək'ajtin xjagyaptit ɔts nne'kxkəjxp nni'jpkəjxp. ⁵⁶Pəni pən ɔts nne'kx xjə'kxip nni'jpy x'luukip, xemikəjxp ɔts nmə'ott n'ett. ⁵⁷Ja Dios Teety pən ɔ xkajxp, ja' tmə'ot'ajtp ja jujky'ajtin, ja'agəjxp ɔts njujky'aty; jəts nayide'en pən ɔts nne'kx nni'jpy xjə'kxip, nay ɔts kəjxpxi y'etti. ⁵⁸Ja'abi tsapkaaky ɔts idə'on nnigajpxpy midi kidəkp jap tsajpjətpy. Ka'ap yə nāyide'eni sam ja tsapkaaky midi meets ja m'aptəjk ojts tkaydi, jədsyim ja ojts niduki'iyi yjadyimy'oookti; pənts tkaapy yə'əbi tsapkaaky midi ɔ ndijpy, pyaatpts ja jujky'ajtin ja' xemikəjxp.

⁵⁹Jam idə'on ja nwindson'ajtim Jesús yə yjade'embixpəjkin tyajky ma ja ja'a'y nāmyukyidi tsaptəjkjətp, jam Capernaumit kajpkəjxp.

Yə'at ayuujk xuknija'wimp ja ɔchina'a'yin midi xemikəjxp

⁶⁰Kuts ja pyabəjkpitəjk jade'en tmadowdi ja xpəjkin pən jam wyinaty tpawidejtipp ja nwindson'ajtim Jesús, jəts ja wyandə:

—Ku yə jade'en wya'añ, janch tsep yə' jəts yə yikupəkt; ɛpən yə jade'en tijy ukməjpikta'akip?

⁶¹Xjats ja nwindson'ajtim Jesús tja'wiyii'n, jəts ku ja jade'en tjanch'ayoji ku ja wyinaty jade'en tə wya'añ, winets ja tyiktiy:

—ɛYə' m'ayoojidip? ⁶²ɛSa mdejtitt winets jəts ku ɔ nbatəjkinit nay jap ma ɔts jap ijty ndsə'əni? ⁶³Ja anmija'win ja' idə'on jujky'ajtp; ɛti yə ne'kx?, ka'ap yə ti wya'añ. Jəts ti jaty ɔ tə ngajpxy, yə' idə'on ja Dios tyiy'ajtin'ajtpy, jəts yə' idə'on

yikujky'ajtp xemikəjxp. ⁶⁴Jəts ja meets ixa winaagin pən yə tkajanchja'wip.

Tə də'on ja nwindson'ajtim Jesús ja wyinaty tnija'wiini pən jaty ja'adi pən tkajanchja'widip, jəts ja' pən ja kəyakiyip. ⁶⁵Jəts ja yide'en yjaakwaañ:

—Ja'agəjxp meets jade'en nnəjmi jəts ku ɔ ka'ap pən nugo ajawi xnimiñ, pəni ka'ap Dios Teety ja kə'əm xagidəki.

⁶⁶Winets may ja'a'y myajtstuujtiniyi ja nwindson'ajtim Jesús, ka'ap ja t'ukmə'otwidejtnidi. ⁶⁷Xjats ja nwindson'ajtim Jesús ojts tyiktiy jəts ojts tnəjmi ja nīmakmajtskpi ja'a'y pən ja pyabəjkpi'ajtpy:

—ɛMnəjkwamip meets nayide'en?

⁶⁸Jəts ja Simón Pedro ja ojts yide'en y'adsəyi:

—ɛPənims ɔə teety njaaktyimniinəjkxp? Tum ja'ats me mgajpxpy midi xemikəjxp yikujky'ajtp. ⁶⁹Təts ɔəts yə njanchja'wiini jəts nnija'wip ɔəts jəts ku me Cristo, ja Dios U'nk, midi jujky midi kunuu'kxy.

⁷⁰Winets ja nwindson'ajtim Jesús t'adsəy:

—ɛTi kidi mee tə nwi'ixy nīmakmajtsk? Ixats mee nidu'ugin miku'aty.

⁷¹Ku də'on ja jade'en wya'añ ja nwindson'ajtim Jesús, ja Judas Iscariote də'on ja jade'en tyijpy pən ja Simón myajnkipp, pə ja Judasxi ja wyinaty kəyakwajnip, ɔy idə'on ja nīmakmajtsk mə'ot yjaka'pxy ja pyabəjkpitəjk.

Ka'ap ja Jesús ja myigu'uk yjanchjawiyi

7 Xjats ku də'on ja jade'en wyinaty tə y'ukjaty, jəts

ja nwindson'ajtim Jesús jam ja wyinaty wyidity Galileit etjotp. Judeit etjotp idø'on kyawidetwa'añ ku ja ja'it jaa'y jam wyinaty yik'ookwa'añiyi. ²Jøts kumi ja xøowts wyinaty tyimbyatpy midì ja israelit jaa'y tyundip ku ja tyik'øiyidi ja waxnaky, nayide'en sam ojts y'letti y'apteety jam abak etjotp, ³winets idø'on ja nwindson'ajtim Jesús ja myigu'uktøjk ñimaajiyiøø:

—Ka'ap ya mda'ant; jam mnøjkxt Judea, jøts ja mbabøjkpøtk nayide'en jam m'ejxmiyit sa jaty mduñ. ⁴Ku pøn ttsøky jøts yiknijawit, ka'ap ja ti amaa'tsk ttuñ. Ejx mets yø jade'en xuñ. Tunts mets yø jade'en øy maðsoo, jøts mets yø øy pøn xuk'ext.

⁵Niwine'eninxi dø'on ja myigu'ukti ja kyajanchjawi.

⁶Xjats ja nwindson'ajtim Jesús ja tnimaay:

—Ka'anim øts ndiempi tpaaty jøts ø nnøjkxt; jøts meets, øy meets øy juuni mnøjkxt. ⁷Ka' meets ya pøn mmi'ekiyi; øts, yikmi'ajkip øts ja'agøjxp ku øts ja tuki'iyi nnigajpxy sa jaty kya'øyjaa'y'atti. ⁸Nøjkxts mee m'atsxøbaaty; ka'ap ø nnøjkxt, kumi ka'anim øts njuky'ajtim pyaat'atynim.

⁹Kuts ja jade'en wyaañ, jøts ja jami Galilea tyaañ.

Ku ja Jesús ojts ñijkxy xø'ajtpi

¹⁰Xjats ku ja myigu'uk wyinaty tø choondi, jøts ja nwindson'ajtim Jesús nayide'en ñijkxy ma wyinaty jam ja xøow, øy idø'on ja ka'ap yjadyimñanky'ijxyi jam mayjaa'yjotp. Yu'uch idø'on ja

wyidity. ¹¹Jøts idø'on ja israelit jaa'y ja yjadyimy'ixa'ayi ku ja xøow tyuñi, yide'en idø'on ja wya'andi:

—¿Ma net ja jaa'y midì Jesús nadyejip?

¹²Jøts jam mayjaa'yjotp jam ja may pøn ja nimadyajkiyip. Pømbi jam nømp: “Øy jaa'lyxi ja!”; jøts jadu'uk wyamidi: “Ka'ap ja y'øyjaa'yi, nugo jaa'y ja twin'iiñ.”

¹³Jøts ka'ap pøn nugo ajawi møk tnmadya'akti ja'agøjxp ku ja israelit jaa'y wyindsøn jamdi, ja' ja chø'jkidip.

¹⁴Kujkwa'kxnip ja xøow wyinaty ku ja nwindson'ajtim Jesús tyøjkiyiñ jam tsaptøjkjotp, jøts ja jam yik'ixpøjk'okwaañ. ¹⁵Jøts idø'on ja israelit jaa'y ja ñigyumaap tyimyjawidi, yide'en ja wya'andi:

—¿Sudso yø jadine'en tjaty, jøts ka'ats y'ixpikiyi?

¹⁶Xjats ja nwindson'ajtim Jesús t'adsøoy:

—Yø ixpøjkin ka' øts yø nja'aji, ja' yø' yja' pøn ø xkajxp. ¹⁷Pøni jam pøngapøn, pøn jade'en ja tsojkin tjagyajp jøts tpadunwa'añ sa Dios ttsøkyin, ñijawipts ja' pøni kidi jamip øts n'ixpøjkin chøøn ma Dios, uk kidi ngø'øm ja' øts jade'en ngajpxy. ¹⁸Pøn kyø'øm ja' nugo tkajpxp, jade'en'ampy ja jade'en ttuñ jøts ja jaa'y ja yikmøjtøkiyit; pøni pøn tsojpk jøts tyikmøjtøkit ja Dios Teety yja' midì ja tø tkexy, tiy janch ja wya'añ, ka'ap ja tyaayi.

¹⁹¿Ti kidi ja yjanchi jøts ku meets ja Moisés ojts mmø'øyi ja kutujk? Jøts ka'ats niwine'enin xpadundi ja kutujk. ¿Tigøjxp ku xyik'ookwa'andi øts?

²⁰Jøts ja mayjaa'y ja y'adsoojiyi:

—Pø tø mets miku' mdatøkiyi;
 ¿pøn idø'øn myik'ookwajnip?

²¹Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja
 tnimaay:

—Tyimya' idø'øn ku tuk'ojkyi
 ojts jade'en n'adi'ich yam
 yjapoo'kxinxøwi, ja'ats mee
 mga'øyja'wip. ²²Ojts meets ja Moisés
 mdanigutujk'atyi jøts meets mutsk
 una'jk ja chuujku'nk xjøptsuktuujtit
 midi yiktejp circuncisión (øy ja
 tyeety'aptøjk ja tjayikts'o'onda'aky,
 pø nigidi ja'ajipxi ja kø'øm
 tyikts'o'ondakp), ¿tigøjxp meets
 ja mutsk mixyuna'jk xuujni ja
 circuncisión wan tjapoo'kxinxøwi?

²³Jabi mduujnipts meets ja mutsk
 mixyuna'jk ja circuncisión øy ja
 poo'kxinxøwi, ¿ti kuts øts ja
 xami'ambiky ku øts ja jaa'y amuum
 tø nyiktsø'øky ku poo'kxin xøw?

²⁴Kidi meets øy sagasa mbayø'ø
 pøni sa øy tigati x'ejxti. Ku
 mbayø'øwya'andit, yikxon xu'undit
 tiy'ajtingøjxp.

Ku ja Jesús tñigajpxy pøn ja kajxip

²⁵Xjats winaagin pøn wyinaty
 tø choondi jam Jerusalén, jøts
 ñay'amidoojiñaxwa'jkidøø:

—¿Kidi ja'ajip yø' midi yik'ixaapy,
 midi yik'ookwandip? ²⁶Íxats yø
 kyajpxy mayjaa'y agujky, mats yø
 pøn sa kyani'ama'añiyi. ¿Wan ndejin
 kudunktøjk tjantyimyjanchjawidi
 yø'øbi jaa'y jøts ku yø Cristo? ²⁷Jabi
 wa'atsxi adøm yø nnija'wam ma yø
 chøøñ; kuts ja Cristo mye'ent, ka'ats
 ja yiknijawit pøni ma ja choont.

²⁸Ja'ayi ja nwindson'ajtim Jesús
 ja jade'en ojts tmadøy, pø ixamxi
 ja wyinaty tsaptøjkjotp yik'ixpiky,
 xjats ja møk wyaañ:

—iAaa wa'ats tam meets
 x'ijxy'aty, jøts mnija'wip tam
 meets yø' pøni ma ø ndsøøñ! Kidits
 ngø'ømwinmaa'ngyøjxpipxi ø nmiñ,
 ja' ø xkajxp jøts øts ja ngudanit
 midi dø'øn tyimyjanch'ajtp, midi
 mee mga'ijxy'ajtpy. ²⁹Wa'ats øts ja
 n'ijxy'aty kumi jam ø ndsøøñ, ja'ats
 ø xkajxp.

³⁰Winets ja ojts
 tjadyimya'ukmatswa'andi jøts ja
 ttsu'umdit; nika'apts ja ojts pøn
 ñixajiyi kumi ka'aním ja wyinaty
 xyøga'pxy. ³¹Jamts ja maydi pøn ja
 janchja'wiyøø, pøn wandip:

—Ku ja mye'ent ja Cristo,
 ¿ti milagri'ajtin ja jawaani
 yjaaktyimdyu'unt, ti ti yø jaa'y yam
 kyatumpy?

**Ku ja fariseotøjk t'ana'amdi ja
 chaptøjk jøts ja Jesús yikmatst**

³²Xjats ja fariseotøjk tmadowdi
 sa jaty ja nwindson'ajtim Jesús
 ja jaa'y ñimadya'agyiyi; winets ja
 t'ana'amdøø ja tsaptajk pøn tump
 jap tsaptøjkjotpy, jøts tyimyikmatst
 ja nwindson'ajtim. Ja teetywindsøn
 idø'øn ja jade'en møøt y'adø'øtsti.

³³Winets ja nwindson'ajtim Jesús
 wyaañ:

—Tyimyjawaani meets yam
 njaakwindsøøni, jøts øts ja
 n'awimbejtyinit pøn ø tø xkexy.

³⁴Xjadyimya'ixa'ap meets, ka'ats
 mee ma xpaatt. ¿Ja ti ja meets jap
 mnøjkxt mats jap n'ett?

³⁵Xjats ja israelit jaa'y agø'ømyi
 ñayiktøøbinaxwa'jkidøø:

—¿Ma dø'øn yø ñjøkxwa'añ, sudso
 dø'øn yø wya'añ jøts ku adøm yø
 nga'ukpaajtna'ant nima? ¿Wan yø
 ndejin jam tñinøjkxwa'añ ja israelit

jaa'y pøn jadi'iñi tø yø'øwya'kxnidi, møøt tø ñamyidøjkniyidi ja griegit jaa'y? ¿Ja' ndejín yik'ixpøkwapmy? ³⁶¿Ti dø'øn yø jade'en tyijpy ku yø jade'en tø xnima'ayin ku wya'añ: “Xjadyimyja'ixa'ap meets, ka'ats mee ma xpaatt, ja ti ja meets jap mnøjkxt mats jap n'ett”?

**Ja kunuu'kxy juky'ajtin
midi ja Jesús yajkpy**

³⁷Ja yjadu'ukpi xøøw midi ja xøøw tyamigugøjxinip, ja' idø'øn ja tyimy'ukmøjnajxnip, winets ja nwindson'ajtim Jesús wya'kukiyii'ñ, jøts ja møk'ampy wya'añ:

—Pøni pøn ja kunuu'kxy juky'ajtin ttsojpk jade'en sam ndøøjtsant, wants ø xnimiñ jøts ø nmo'ot. ³⁸Pøni pøn ø xjanchja'widip, jade'ents ja yjattit sam wya'añ ja nøky jøts ku ja jam y'anmija'winjotp jade'en myu'ut ja nøø midi yik'juky'ajtp xemikøjxp.

³⁹Jade'en idø'øn ja nwindson'ajtim Jesús tjatijy, pøni pøn ja janchja'wiyip, ja'ats ja Espíritu Santo pyaattip; ka'anim idø'øn ja Espíritu Santo wyinaty myiñ, kumi ka'anim ja nwindson'ajtim Jesús wyinaty tmimada'kixy ja ayo'on jøts chajpatt.

**Ku ja jaa'y ojts ñawyanwa'kxniyidi
ja nwindson'ajtim Jesús køjxp**

⁴⁰Xjats jam mayjaa'y agujkpy winaagin wyandøø, ku ja jade'en ojts tmadowdi:

—Tyimyjanchja'adam idø'øn yø jaa'y ja Dios kyugajpxy midi idø'øn yik'awejxp.

⁴¹Jøts jadu'uk wyamidi:

—Ja Cristo yø'.

Jøts wyenkpi wyamidi:

—¿Sudso ndejín ja Cristo jam kyaxø'økt Galilea? ⁴²Yide'ents jap nøkyijxpy jaabyety wya'añ jøts ku ja rey David ja' y'apjaa'y Cristo'atp, jøts ku ja jam choont Belén, nay jam ma ja David y'ljty kyugajpi.

⁴³Xjats idø'øn ja jaa'y jade'en ñawyanwa'kxniyidi ja nwindson'ajtim Jesús køjxp. ⁴⁴Jam winaagin pøn ja tjadyimy'ukmatswandøø, nika'apts jade'en pøn y'adiijch.

**Ku ja windsøndøjk ojts
tkajanchjawidi ja Jesús y'ayuujk**

⁴⁵Jøts ja tsaptajktøjk ojts wyimbejtnidi ñøjkxnidi ma ja fariseotøjk jam wyinaty møøt ja teetywindsøndøjkti, ja'ats ja ojts ñii'mxyidi:

—¿Tigøjxp ku tø xkayikmendi?

⁴⁶Jøts ja tsaptajktøjk y'adsowdi: —iKa'anim ma pøn jade'en kyajpxy sam yø jaa'y kyajpxyin!

⁴⁷Winets ja fariseotøjk ja ñimaajyidøø:

—¿Meebaat nayide'en tø myikwin'øø'nidi? ⁴⁸¿Ti tø adøm winaagin ja nwindson t'ukjanchjawidi, uk tø ja yjawi tu'ugin ja fariseit t'ukpabøkti? ⁴⁹Yø mayjaa'dyi pøn tkamøja'widip ja kutujkin, yø' kawindiy'ajttip ku ja tpabøkti.

⁵⁰Ja Nicodemo pøn ja nwindson'ajtim Jesús ojts koots ñinijxxyi, nay ja fariseit ja', ja'ats ja myigu'uk ojts tnøjmi:

⁵¹—Jade'en sam adøm ja ngutujk tyikutujkyim, ka' pyaat'aty jøts adøm jaa'y ja ayo'on ndyimdyanigajpxkojin ku

ja ka'anim nmadø'oyindi jawyeen pøni ti dø'on ja tyumpy.

⁵²Jøts ja ojts yide'en yik'adsøy:

—¿Nayi Galileit jaa'y mets?

Íxpøk waani ja Dios kyajpxy jøts xnijawit jøts ku ni tu'uknim ja Dios kyugajpxy jam kyayiknijawinim Galilea.

Ja ka'ødyø'øxy

⁵³Jøts ojts ñøjkxnidi ma jaty pøn tyøjk.

8 Jøts ja nwindson'ajtim Jesús jam ja ojts ñijkxy Olivos kojpkøjxp, ²xjats ku yjajtaajky kyimjabom, winets ja ojts ñijkxy jam tsaptøjkjotp. Jøts ja jam øy pøn ñimejniyøø, winets ja y'ixaajky jøts ja yik'ixpøjktøjkii'ñ.

³Jøts ja kajpxwejpitøjkti møøt ja fariseotøjkti, ja' ojts twaamendi tu'uk ja tø'øxyøjk pøn ja myigu'uk ñiyaa'y myøøt'ajtip. Jøts idø'on ja jam ojts yikpikta'aky mayjaa'y agujkp pøn jaty jam wyinatyi, ⁴jøts ja tnimaadyi ja nwindson'ajtim Jesús:

—Windsøn, jap ya'at tø'øxyøjk tø tyimyikubaadi ku ja myigu'uk ñiyaa'y tmøøt'ajti. ⁵Yikutujkpy ja Moisés kyutujk jøts adøm yø'øbi tø'øxyøjk nga'tspa'oo'kint. ¿Sa me m'ukwa'añ?

⁶Jade'en'ampy idø'on ja ojts jade'en wya'andi jøts ja tkajpxy'ejxwa'andi, jøts ja jade'en tigati ttukpøky'atwa'andi. Winets ja nwindson'ajtim Jesús wyindaajky, jøts ja ojts ja kyøtsa'jx ttajaabyinaxwa'jky ja naajx. ⁷Jøts kumi yiktiibyøjk'adøtsp ja', winets ja kyookukiyii'ñ jøts ja tnimaay:

—Pøni jam pøn kapøkmyøøt, wan ja jawyeen tkonji'iky ja tsaajøts ttaka'atst yø tø'øxyøjk.

⁸Jøts ja nayide'eñim ñaxkoogojmi, ja naajx ja yjay'adichpy. ⁹Jøts ku ja ojts jade'en tmadowdi, jøts ja yjanchnabyøkyjawiyidøø, jøts ja ojts wya'kpidsonnidi nidu'uk jaty. Ja møjaa'dyøjk jawyeen pidsømnidøø; xjats ku ja wyinaty tø pyidsømgøxti, jøts ja nwindson'ajtim Jesús nadyu'uk tyaañ møøt ja tø'øxyøjk. ¹⁰Winets ja nwindson'ajtim Jesús kyookukiyii'ñ jøts ojts t'ixy ku ka' pøn, ja tø'øxyøjkyi jap wyinaty, jøts ja tnimaay:

—¿Ma net ja'adi pøn mni'øø'niyidip? ¿Ka' pøn sa tø mduniyi?

¹¹Jøts ja ñimaajyøø:

—Ka' windsøn'ajtim pøn.

Jøts nwindson'ajtim Jesús ja tnimaay:

—Ni øts mets sa ngatu'unt. Nøjxni, kidi m'ukpojkituni.

Ja Jesús xyikujajimp xyikudøø'kximp

¹²Xjats ja nwindson'ajtim Jesús ojts jadigojk tmigajpxy ja mayjaa'y, jøts ja tnimaay:

—Øts tu'uk tu'uk ja naxwii'ñit jaa'y nyikujajtaajkip nyikudøø'kxaajkip; pøni pønts ø xjotmay'ajtp, pøni pøn øts ja nja' xpabøjk, ja'ats idø'on yikmo'op ja wejin ja kajin jøts ja tyukpaadit ja kunuu'kxy jujky'ajtin, nijuuni ja wimbeets kugoots kyajattit.

¹³Winets ja fariseotøjk ja ñimaajyøø:

—Kø'øm mets jam øy mnanktyiidyøkiki, ka'ap yø ma tyuñ.

¹⁴Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja t'adsøøy:

—Jade'en sa ø nwa'añ, tump yø' øy ø kø'øm nnanktyiidyøkiki. Øts ja nnija'wip ma ø ndsøøn jøts ma ø nnøjkxt. Meets, ka' xnijawidi pøni ma ø ndsøøn uk pøni ma ø nnøjkxt. ¹⁵Jade'en meets øy ti xpayø'øy sam ja naxwiiñ'ajtim ja kyutujkin. Ka'ap øts øy pøn ti ndabayø'øy; ¹⁶jøts kuts nbayø'ty øts, tiy øts ja ndiidyu'unin nbikta'akt, kumi ka' ø nadyu'uk ndiidyu'unt, nayide'en øts ja møøt ndiidyu'unt ja nDeety pøn ø xkajxp. ¹⁷Jade'en jap kyøxja'ayi jap nøkyjøtpy midi mee mgutujk'ajtpy, ku ja testigi'ajtpi namajtsk tum jade'en wya'andi, ja'ats idø'on yja' yikjanchjawidip. ¹⁸Jade'ents øts yam kø'øm nañidestigi'ajtip, jøts jadu'uk ja nDeety pøn ø xkajxp, ja' ø xnidestigi'ajtp.

¹⁹Winets ja nwindson'ajtim yiktiibyijky:

—¿Ma dø'on ja mDeety?

Jøts ja nwindson'ajtim Jesús t'adsøøy:

—Meets, ka' mee xnijawi, jøts ni ja nDeety mee xkanija'wiyi; ku øts jeexyip xnijawidi, mnayinija'widipts meets jeexyip ja nDeety.

²⁰Jade'en idø'on ja nwindson'ajtim Jesús wyañ ku ja ixam wyinaty yik'ixpiky jam tsaptøjkjotp, ma ja limunsi meeñ wyinaty ja ñigajuun. Nika'apts ja ojts pøn myachi, kumi ka'aním ja wyinaty xyøga'pxy.

Nømp ja Jesús: “Ka'ap meets jap mibaat mnijxxy pøni ma ø nnijxxy”

²¹Jøts idø'on ja nwindson'ajtim Jesús tnimaagyojmi ja mayjaa'y:

—Nøjkxnip øts, øy mee xja'ixa'at mi'ookpts meets yø mbøky; jap ma ø nnijxxy, ka'ap meets jap mibaat mnøjkxt.

²²Winets ja israelit jaa'y wyandøø:

—¿Wan yø ndejin

ñankpya'ookwa'aniyi, patyts yø wya'añ ku adøm jap nganøjkxin ma yø ñijxxy?

²³Jøts nwindson'ajtim Jesús ja ñimaajyidøø:

—Meets, ya mee mdsøøn, ya mee mgaxi'iky; øts, jam ø køjxp ndsøøn. Ya mee mnaxwiiñ'aty, øts ka'. ²⁴Paty meets idø'on nnøjmi jøts ku mbøky xmi'ooktit; ku ka' xjanchjawidi pøni pøn øts, mmi'ooktipyimts idø'on ja mbøky jade'en.

²⁵Winets ja nwindson'ajtim Jesús yiktiibyijky:

—¿Pøn mets idø'on?

Jøts nwindson'ajtim Jesús t'adsøøy:

—Jaayim øts yø nnigajpxy ity ku nyik'ixpøjktojkiyiñ. ²⁶May øts ja winmaa'ñ njagyepy midi ø ngajpxwampy, jøts mee nbayø'øwya'añ nayide'en. Tiy'ajtingøjxp ja kyajpxy pøn ø xkajxp, jøts pøni sa ø nnøjmi ja naxwii'ñit jaa'y, jade'en øts idø'on ja tø nmadøy jøts ku ja jade'en wya'añ.

²⁷Ka'apts ja tja'gyukidi jøts kudam ja ja' yiknigajpxy ja Dios Teety. ²⁸Ja'agøjxp ja ojts ñii'mxyidi:

—Ku meets jam kruskøjxp xpikta'akt, jaanimts meets x'ejxkapt jøts ku øts idø'on ja wyinaty sa tø nwa'añ, jøts ku ka' ja ngø'ømwinmaa'n nyiktuñ; ja'ayi øts idø'on ngajpxpy midi øts ja nDeety tø xuknijawi. ²⁹Pøn øts xkajxp, møøt øts ja n'ity; ka' øts ja nDeety nadyu'uk xmajststu'uty, pø tum ja'axi ø ndumpy midi ja tyajotkujk'ajtpy.

³⁰Ku ja nwindson'ajtim Jesús jade'en ojts wya'añ, winets may jaa'y ja ojts yjanchjawi.

Ka' nduknaxa'amp, jaa ja Dios yja' jøts ja miku' yja'

³¹Xjats ja nwindson'ajtim Jesús tnimaay ja israelit jaa'y pøn ja wyinaty tø yjanchjawi:

—Pøni mnadyamiyojxidip tu'ugyi sa ixa nnøjmidi, meetspits idø'on tiy xjantyimbyabøjkpi'atp; ³²winets ja tyiiby yjanchpi xnijawidit, jøts ja myik'awa'atspidsømidip.

³³Jøts ja ojts yide'en t'adsowdi:

—Ja Abrahamxi øøts ndeety'amøjip, jøts ka'anims øy pøn windi xyiktuñ nugo ajawi. ¿Sudsots me mnimy jøts ku øø n'awa'atspidsø'ømt?

³⁴Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja tnimaay:

—Janch øts idø'on nwa'añ ku mee nnøjmi, niduki'iyi pøni pøn pøkyundip, ja pøky ja ñamyayi yja'bøjknip. Pøkpyatki'py ja ñamyayi y'ejtnidi. ³⁵Tu'uk ja tumbi pøn yikøj'ømit'ajtnip, ka'ap ja nayide'en ja kutujk tjagyepy sam ja jaa'y ja y'u'nk y'una'jk tjagyepyin. ³⁶Jade'ents øts ja Dios Teety x'U'nk'aty jøts ku mee

nyik'awa'atspidsø'ømt, xemikøjxpts ja jade'en. ³⁷Øy meets ja Abraham xja'aadsi xjakojpki, xyik'ookwampts meets nayide'en winaagin, ja'agøjxp ku meets ø n'ayuujk xkagupøjki pøni sa njawa'añ. ³⁸Pø ja'ats ø ngajpxpy midi øts nDeety tø xukjaty; jøts ku meets, pø ja'axi mee nayide'en mbadumpy midi meets mdeety mdani'ana'amip.

³⁹Jøts ja ojts yik'adsøy:

—Ja Abraham øø ndeety'amøjip.

Yide'ents ja nwindson'ajtim Jesús ja ojts ñii'mxyidi:

—Ku meets jeexyip ja Abraham mjanch'u'nk'atyiyi mjanch'una'jk'atyiyi, nayide'en meets jeexyip mjaa'y'aty sam ja ojts yjaa'y'atyin. ⁴⁰Ni jade'ents, o meets ja tyiiby yjanchpi tø njadukmadøy sam øts Dios Teety ja tø xjaduknijawin, ne'legi xyik'ookwamp meets. iNi ja Abraham ojts jade'en kya'adi'ich sam meedsin! ⁴¹Nayide'en mee m'adi'ich sam ja mdeety y'adi'ichin.

Winets ja wyandøø, jøts ja nwindson'ajtim Jesús yiknimaay:

—Ka'ats øøts jadi'iñi ngaxi'iky; ja Dios øø tu'ugyi nDios Teety'ajtpy.

⁴²Winets ja nwindson'ajtim Jesús ja tnimaay:

—Ku jeexyip ja Dios Teety xDios Teetyjawidi, txsojpk meets jeexyip, pø jamxi ø ndsøøn ma ja Dios jam ku øts ixyam nyaa'aty. Kidi ngø'ømwinmaa'ñipxi ø nmimimpy, pø ja Diosxi ø xkajxp. ⁴³¿Tiku wine'enin mguidyimyja'gyukidi sa ø njawa'añ? Ka' xtyimyadoowajnididi ja ngajpxy ja n'ayuujk. ⁴⁴Ja miku' ja' mee mdeety'ajtpy; ja' mee mgøj'ømit'ajtip jøts

ja' mdunwāndip ti jaty ja
 ñanktyunwajnip. Tso'onda'agyip
 ja miku' yikjaa'y'oo'knibøjkini.
 Nijuuni ja tkayiktuñ ja tyiibi
 ja yjanchpi, jøts nijuuni tiy
 janch kyakajpxy. Ku ja tyaay'aty,
 jade'eñi ja kyajpxy sayim idø'on
 ja myiku'atyin, ja'agøjxp ku
 yjantyimdyaa'i, jøts ja' idø'on
 tniwindsøn'ajtp ja taay'ajtk ja
 win'øø'nk. ⁴⁵Kuts øts yam tiy
 janch njawa'añ, ka'ats meets ø
 xmibiky. ⁴⁶¿Pøn jam winaagin
 ukwa'anwāmp jøts ku øts pøky
 nmøødi? Kuts tiy janch nwa'añ,
 ¿tigøjxp ku ø ka' xjanchjawidi?
⁴⁷Pøn Dios ja'ajtip, myadoowajnip
 ja' ja Dios y'ayuujk; jøts kumi ka'ats
 meets Dios mja'aty, patyts meets ja
 ka' xpatmadoowajni ja y'ayuujk.

**Jaayim ja Cristo ku ja
 Abraham yja'ajty**

⁴⁸Xjats ja israelit jaa'y ja ojts
 ñii'mxyiyi:

—Tyimdyiyimxi øøts idø'on
 njadyimyjawa'añ ku øø nnimy jøts
 ku me msamariitjaa'yi, jøts ku ja
 miku' tø mdatøkiyi.

⁴⁹Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja
 ojts yide'en t'adsøy:

—Niwine'enin øts miku' xkadatøki.
 Ja' øts ja'ayi ndumpy jøts øts
 Dios Teety nwindso'øgi, ja' mee
 xkadamø'ejxp. ⁵⁰Ka'øtsip ngø'ømja'
 n'ixaapy, øyi ja yjajaa'aji pøn øts
 nja' x'ixaajyip. Ja'ats tpayø'opy
 pøn ødyump ka'ødyump. ⁵¹Jøts
 janch øts idø'on nwa'añ, pøni pøn
 tmøjpiktakp sa ø nwa'añ, nijuuni ja
 kya'ooktit kyawindigø'odyit.

⁵²Winets ja israelit jaa'y ja
 ja'adsoojiyøø:

—Tønimts øøts inet yam
 ndyimyjanchjawinim jøts ku ja
 miku' tø mjanchtatøkiyi. Sa ja
 Abraham tø y'øøky møøt niduki'iyi
 ja Dios kyugajpxty, jøts me
 mwa'añ: “Pøni pøn tmøjpiktakp
 sa ø nwa'añ, nijuuni ja kya'ooktit
 kyawindigø'odyit.” ⁵³¿Ti me
 ndejin mjaaktyimdyajinajpxy
 jøts ku ka' myajada'aky øøts ja
 ndeety'amøj Abraham? Sa ja y'ø'jky
 jøts sa nayide'en y'oo'ktøø ja Dios
 kyugajpxy, ¿pønsts mets idø'on
 mdsaañadyijyi?

⁵⁴Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja
 t'adsøy:

—Ku ø kø'øm
 nnankmyøjtøkiwya'anit, ka' ma
 tyuñ øts ja ngø'ømja'. Ja Dios
 Teetyts ja' ø xyikmøjtøjkp mid
 mdejttip jøts ku ja' xDiosidi.
⁵⁵Meets, ka' meets ja xnijawidi.
 Øts, wa'ats øts ja nnijawi, jøts
 ku ø nwa'ant jøts ku øts ja ka'ap
 nnijawi, janchtyimdyaa'y øts idø'on
 wyinaty nayide'en sam meedsin.
 Njanchtyimñija'wipts øts ja' jøts
 nmimadøopy øts ja' pøni sa ja
 wya'añ. ⁵⁶Jøts ja Abraham, pøn
 meets idø'on m'aadsidip mgugojidip,
 xaxondaajk øts ja' ku tnijaw'aty
 kuts nmenwa'añ ya naxwiin; x'ejx
 øts ja' jøts janch øy tsuj ja ñayjawi.

⁵⁷Winets ja israelit jaa'y
 tnimaadyøø ja nwindson'ajtim Jesús:
 —Ni kyaja'atynim ja mjumøjt
 wixixkmyajk, ¿jøts mjanch'uknimy
 jøts ku ja Abraham tø x'ixy?

⁵⁸Xjats ja nwindson'ajtim Jesús
 t'adsøy:

—Tiy janch idø'on nwa'añ, jøts
 ku øts jaayim wyinatyni ku ja
 Abraham kyaxi'jky.

⁵⁹Winets ja tnixajidi ja tsaaj jøts ja ttaka'atswa'andi ja nwindson'ajtim Jesús; nayu'jtsi ja', jøts ja ojts pyidsømni jam tsaptøjkjotp, jam ja mayjaa'y ja ttanajxy, jøts ja ojts jade'en cho'oni.

Ku ja Jesús ojts tyikwin'ejxwa'kxy
ja winap jaa'y

9 Xjats ku ja nwindson'ajtim Jesús jam wyinaty ñaxy, winets ja ojts t'ixy tu'uk ja yaa'dyøjk pøn wyinaty winap, jade'en ja tyimgye'exy. ²Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja pyabøjkpitøjk ñimaajiyøø:
—Windsøn, ¿sudso yø jaa'y jade'en winap tø kye'exy? ¿Jade'en idø'øn n'ukwa'anint, ja tyeety idø'øn ndejin jantyimbyøkmøøtti, uk kyø'ømbøky idø'øn yø jade'en tuujnip?

³Winets ja nwindson'ajtim Jesús ja ñimaajiyøø:

—Kidi kyø'ømbøkyip yø jade'en kyuwanjajtip, jøts nigidi ka'ap tyeety yø tpøkyi; jade'en'ampy idø'øn yø jade'en yjaty, jøts yø' ñikøjxp yiktuk'ejxtit øy pøn midi ja Dios tyu'ump. ⁴Wants øts ja tyunk tjaaktyimdyuujni jaa'ktsojknim; jotmøñ ø n'ukugoodsiñit kuts ja wyinaty ja tyunk ngatungøjxi pøn ø xkajxp. ⁵Pøni wine'enin ø njaaktsøøni ya naxwiiñ, njaaktyimdyu'umbyimts øts jade'en sam ja jaj kyujajy kyudii'kxy. Jade'en øts ja naxwii'ñit jaa'y ñamyayi nyikujajtaagidit nyikudøø'kxaagidit.

⁶Kuts idø'øn ja jade'en wyan'abajtyiñ ja nwindson'ajtim Jesús, jøts ja ojts chujy

tyiknaxkida'aky jam naxkøjxp, jøts ja naajx ja yii'nim ojts ttamimo'otsyø'øyi ja chujy. Mo'ontsu'nk tyik'øyiñ, ja'ats ja ojts yiktawinjaaxy ja winap jaa'y. ⁷Jøts ja tnimaay:

—Nøjkx m'atsnawyimbuji jam nømu'tjotp midi yiktejp Siloé —jade'en idø'øn ja Siloé y'ayukpidsimy: ja' pøn tø yikexy.

Xjats ja winap jaa'y jam ojts ñijkxy jøts ja ojts ñawyimbuji, jøts ku dø'øn ja ojts wyimbijty, win'ejxnip ja'. ⁸Winets ja jaa'dyi pøn ja jam myigujøønip myigudøjkp, jøts ja'adi pøn jaty ja wyinaty tø y'ijxyiyi jøts ku ja wyinapi, ja'ats idø'øn wandøø:

—¿Kidi ja'ajip yø' pøn ja y'ijty xumi'ixakp, pøn ja y'ijty xumilimuns'amidoop?

⁹Jam winaagin wyandi:

—Janch ja' yø'.

Winaagin ja wyamidi:

—Ka'ap ja yø'øji, jantyimñayide'en tam tyimy'ixy.

Kø'ømts ja jaa'y yide'en wyaañ pøn wyinaty tø wyin'ejxwa'kxy:

—Pø øtsimpts ja'.

¹⁰Winets ja yiktii'byijky:

—¿Sudsomts yø mween tø yjaty, pø mwini'ejxnipst yjawi?

¹¹Jøts ja t'adsøoy:

—Yø jaa'y midi Jesús txøøw'ajtp, yø' mo'onts tø tyik'øyi jøts øts ja tø xawinjaaxy, yide'en ø xnimaay: “Nøjkx m'atsnawyimbuji jam nøø'agø'øm midi yiktejp Siloé.” Xjats ø tø njanchnijky jøts kuts ø tø nnawyimbuji, jøts øts yø nween tø y'ejxwa'kxy.

¹²Jøts ja ojts tjaaktyiktøwdi:

—¿Ma net ja jaa'y?

Jøts ja tnimaay:

—Ka' nnijawi.

Ku ja fariseotøjk tyiktøwdi ja winap jaa'y sudso wyin'ejxwa'kxy

¹³Winets ja ojts twaanøjkxti ma ja fariseotøjk jamdi. ¹⁴Tyimbyoo'kxin xøowts idø'on wyinaty ku ja nwindson'ajtim Jesús tyik'ø'yiyiñ ja mo'onts midi wyinaty tø ttuktatsø'øky ja winap jaa'y, ¹⁵paty ja fariseotøjk jam ttiibyøjkojmidi ja jaa'y sudso'ampy idø'on ja wyeen ja wa'ats y'ejxni. Jøts ja y'adsojimbijty ja':

—Mo'onts øts ja tø xawinjaaxy, xjats ø tø nwimbuju, paty øts ixyam wa'ats n'ejxni.

¹⁶Winets winaagin ja fariseotøjk wyandøø:

—Ja jaa'y pøn jade'en tø y'adi'ich, ka' inet Dios ja tja'aji, kumi ka'ap ja twindsø'øgi ja poo'kxin xøow.

Jøts winaagin wyaamidi:

—¿Sudso milagri'ajtin ja ndejin jade'en ttu'unt, pøni janch pojkpitumbi jaa'y tam ja wyinaty?

Jøts agø'ømyi jade'en ñawyanwa'kxniyidi ku kyanagyupikyidi, ¹⁷jøts ja jadigojk tyiktøogojmidi ja jaa'y pøn wyinaty winap uk'ejt:

—¿Jøts mets, sa mets idø'on mwa'añ, pøn idø'on yjawi ja jaa'y midi tø myikwin'ejxwa'kxyiyi?

Jøts ja wyaañ:

—Øts wamp, Dios ja' kyugajpxy.

¹⁸Jøts ja israelit jaa'dyi ka'ap idø'on ja tjanchjawiwya'andi ku dø'on ja jaa'y y'ijty wyinapi, jøts ku ja tø wyin'ejxwa'kxni. Yiknajtswaa'wiyibaat ja tyeety ja tyaak, ¹⁹jøts ja ojts tnøjmidi:

—¿Meets idø'on ya'at mmajnk? Janch winap idø'on yø tø kyaxi'iky, pø mnømdipxi. ¿Sudso'ampyts yø wa'ats wyin'ejxni?

²⁰Winets ja u'nkteety y'adsoodøø:

—Sudsomts øøts yø n'u'nk nganijawit, pø winapxi dø'on yjanchke'exy. ²¹Ni øø nganijawi sudso'ampy yø tø wyin'ejxwa'kxy, jøts nija' øø nganijawi pøni pøn yø tø yiktsojxxiyi yø wyeen. Yiktøwdi jade'en kø'øm; pø møjaa'ñixi yø', wan kø'øm mdukmadøyidi.

²²Jade'en'ampy idø'on ja tyeety tyaak ojts jade'en wya'andi, tsø'jkidip ja', pø tøxi ja israelit jaa'y wyindsøndi wyinaty tkajpxy'ajtnidi, ku ja abiky yikpikta'aktit pøni pøn wamp jøts ku ja nwindson'ajtim Jesús Cristo'aty, midi ja Dios tkajxp. ²³Paty ja møjaa'y wyandøø: “Yiktøwdi kø'øm, pø møjaa'ñixi yø', wan kø'øm tnigajpxy.”

²⁴Winets ja israelit jaa'y twaadsowdi jadigojk ja jaa'y pøn idø'on y'ijty winap, jøts ja ojts tnøjmidi:

—Tukmadook øøts tiy janch sam Dios t'lijxyin; jade'en øøts yø nnijawi jøts ku yø pyojkpitumbijaa'yi pøn tø myiktsø'øgyi.

²⁵Jøts ja t'adsøøy:

—Ka'ap øts yø nnijawi pøni pøn yø', pøni pojkpitumbi jaa'y uk kapojkpitumbi jaa'y yø'. Yø'øyi øts nnija'wip jøts ku øts y'ijty nwinapi, ixyam wa'ats ixyam nwin'ejxni.

²⁶Jøts ja tyiktøogojmidi:

—¿Sa ja tø mduñi? ¿Sa ja tø ttuñ jøts ku ja tø myikwin'ejxwa'kxyiyi?

²⁷Jøts ja yide'en t'adsøøy:

—Tø meets ja njadukmadøy jøts meets ja ka' xmøjpkikta'aky; ¿winaak

ojk nnigajpxt? ¿Uk ja' mdsoktip jøts ja yja' xpabøkwajni?

²⁸Winets ja y'amyiknimaay chaachyiknimaay, yide'en ja wya'andi:

—Yø jaa'y me mbabijky, øøts ja Moisés øøts yja' nbabøjkip.

²⁹Nnija'wipxi øøts ja' ku ja Moisés ojts myigajpxyi ja Dios; yø jaa'y, nguidyimñija'wip øøts yø' pøni ma yø chøøñ.

³⁰Jøts ja t'adsøoy, yide'en ja tnimaay:

—iYø' idø'øn tiy janch nima'at yikja'wip, ku meets yø xkanijawi pøni ma yø chøøñ, jøts tøts øts yø xyikwin'ejxwa'kxy! ³¹Wa'atsxi yiknijawi jøts ku Dios ka' ja' tmadøy pøn pojkipitumbijaa'y'ajttip; ja'ayi ja myadooijp yja' pøn ja windsø'jkiiyip, pøn ja padu'unxiyip ja yja'. ³²Ka'axi yjawi ma pøn nmadøynim ku tu'uk ja winap jaa'y ja jaa'y tyikwin'ejxwa'kxy midi winap tyingya'jx. ³³Ku yø jeexyip Dios tkaja'aji, niti yø jeexyip tkatuñ.

³⁴Xjats ja yiknimaay:

—Jøts mets, ku mets pøkyjøtpy tø mgue'exy, ¿jøts mets idø'øn jade'en xyik'ixpøkwa'añ?

Jøts ja jap ojts yik'ixkajxpidsimy.

Pøn tkanija'widip ja Dios yja'

³⁵Jøts ja nwindson'ajtim Jesús tnmadøoy jøts ku ja winap jaa'y jap wyinaty jade'en tø yikajxpidsimy; jøts ja ojts tminabyaadyi, winets ja ojts tnøjmi:

—¿Mmøja'wip mjanchja'wip Dios U'nk?

³⁶Jøts ja ojts ñii'mxyi:

—Windsøn'ajtim, tukmadook øts pøn ja', wan ø tmøjawi tjanchjawi.

³⁷Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja t'adsøoy:

—Tø mets ja x'ejxni; pø øtsxi dø'øn ja', ixya kø'øm møøt mmadya'aky.

³⁸Winets ja jaa'y ñagyuxendyaajkøø, jøts ja twinguxanaay ja nwindson'ajtim Jesús, jøts ja tnimaay:

—Windsøn'ajtim, nmøja'wip njanchja'wip mets.

³⁹Jøts ja nwindson'ajtim Jesús wyaañ:

—Ja' øts ya naxwiiñ tø nnimiñ jøts ja payø'øyin tyunit tiy'ajtingøjxp; pøni pønts wimbeets kugoots, win'ejxwa'kxtipts ja' jøts ja t'ejxtit tnijawidit; pønts tja'ejxtip tjanija'widip jøts tkamibøkti, ja'ats tandip wimbeets kugoots ejxim winap jaa'yin.

⁴⁰Winets winaagin ja fariseotøjkti pøn jaty jam wyinaty, ku ja jade'en tmadowdi, winets ja ojts tnøjmidi ja nwindson'ajtim Jesús:

—¿Uk wan øøts idø'øn nayide'en nwimbeedsi?

⁴¹Jøts ja nwindson'ajtim Jesús t'adsøoy:

—Ku meets jeexyip mwimbeedsi kugoodsi, ka' meets jeexyip myiktapøky'ejxti ja mbøky. Kumi mnømdip jøts ku x'ejxti xnijawidi, mdaja'atidipts meets ja mbøky.

Jade'en ja Jesús n'ukpiktaajkint ejxim tu'uk ja øybi kurajt n'ejxint

10 'Janch øts idø'øn nwa'añ, pøn jap katøjkip ma ja borreek ja kyemy'aaw, pøn abiky'ampy tøjkip, ja maa'tspi dø'øn ja'. ²Jøts ja jiyujk'ejxpi, ja' jap najxp ma ja kemy'aaw jap. ³Ja yiktøjk'awatspi, ja' ja

yik'awajtsxiyip ja tøjkaaw jøts ja tyøki, jøts wa'ats ja byorreek ja yukmadøyi. Xyømøøpy ja tu'uk jaty jøts ja tyikpidsimy jap kemyjøtpy.

⁴Kuts ja tøj tyikpidsømguixy tuki'iyi ja yjyujk jøts ja jaween twinway, payø'øyip ja' kumi wa'ats ja yukmadøyi. ⁵Ka'apts ja nugo ajawi tpanøjxkti ja wyenkpi; ne'egi yjaa'kyimkyajkidip ja', kumi ka'ap ja tyukmadowdi ja wenkjaay.

⁶Ja'agøjxp ja nwindson'ajtim Jesús ojts jade'en tmimadya'aky ja jaa'y, jøts ja ttuktamimadowiwy'añ sa ja yja' yjaa'y'atti, ka'apts ja ojts tmadoodowdi pøni ti dø'on ja jade'en yjatijpy ku ja jade'en ñii'mxyidi.

**Jade'en ja Jesús n'ukpiktaajkint
ejxim tu'uk øybi borreek'ejxpi**

⁷Winets ja nwindson'ajtim Jesús jadigojk tñimaagyojmi ja jaa'y:

—Janch øts idø'on nwa'añ: Jøts ku øts idø'on jade'en ñamyayi nnabyikta'agyí sam tøjkaawin, ma ñaxtit øts ja nja', sam ja borreek ja tyøjkaaw t'ayø'øyidi. ⁸Jøts ja win'øø'mbi pøn tøj y'atsmendi jøts wy'a'andi ku Dios tøj kyexyi, jade'en idø'on yjamendi ejxim ja maa'tspín; øts njaa'y, ka'ap ja ñagyiyajkidi nugo ajawi. ⁹Øts idø'on jade'en sam ja tøjkaaw; pøni pønts jap tøjkidip, ja'ats idø'on nitso'ok'attip. Jøts øts ja ndanitanit ja nja', ejxim ja borreek u'nk yiknitani jap kyemyjøtpy.

¹⁰Ja'ayi ja maa'tspi ñimimpy jøts ja myeech, jøts ja yikjaa'y'øøky jøts ja yikudigø; øts, ja' ø ñimimpy jøts meets øy yikxon xpattit ja kunuu'kxin ja juky'ajtin. ¹¹Jade'en

øts idø'on sam ja jaa'y pøn øy borreek'ejxp. Ku dø'on ja øy t'ixy ja byorreek, øy sa tmiwanjaty ja kø'øm, nugo ku byorreek ja kya'øøky. ¹²Pøni pøn mijuy tump, ja'ayi ku ja t'ixy jøts ku ja myiñ ja awa'añ miy'uk, jøts ja japyi tñike'eky ja byorreek jøts kyakni, kumi ka'ap ja tyimya'aji midí ja jiyujk ñi'ejxpi'ajtpy, jøts nika'ats ja tkø'ømja'aji. Xjats ja miy'uk tmajtsni ja borreek, jøts ja jadi'iñi tyik'ayø'øbyaky. ¹³Jade'en'ampy ja'abi jaa'y kye'eky kumi mijuy ja tyuñ, patyts ja ka'ap tkwenti ja borreek.

¹⁴⁻¹⁵Øts idø'on øy jiyujk'ejxpi'ajtp. Sam øts ja Dios Teety xnijawin jøts wa'ats øts ja nnijawi; nayide'ents øts idø'on ja njaa'y wa'ats nnijawi, jøts øts ja nayide'en wa'ats xnija'wimiyidi. Øts yø nguwanjatip. ¹⁶Jøts jap øts ja borreek abiky njaakmøødi midí kajap'ajtp ya kemyjøjty; nyikme'empts øts jaa ja nayide'en. Jøts xmimado'odip øts ja', jøts tu'ugyi ja ñi'ejxpi yjagyajpniiyt.

¹⁷Ja'agøjxp øts ja Dios Teety xtsøky kuts ngu'oogidit yø'ødi, jukpyøkpts øts jadigojk. ¹⁸Nipøn ø mibaat xkayik'øøky, kø'øm øts ja nnaajtsjawit jøts ø nnagyøyakit ngø'ømsojkingøjxp. Tiy'ajtingøjxpts øts nnagyøyakiyit, jøts nay tiy'ajtingøjxpts øts njukpyøkt jadigojk. Tøxi øts ja Dios Teety jade'en x'ane'emy.

¹⁹Xjats ku ja israelit jaa'y jade'en ojts tmadowdi ja kajpxy ja ayuujk, jøts kø'ømyi ñawyanwa'kxkojmiyidi.

²⁰May ja jamdi pøn wandip:

—¿Tiku yø xtsaamyøjpikta'akti, pø miku'ts yø tøj tyatøkiyi, pø loki jajtpts yø'?

²¹ Jøts wyenkpi wyamidi:

—Ka'ap jeexyip pøn jade'en kyajpxy, ku jeexyip pøn ja miku' tø tyatøkiyi. ¿Ti ma ja miku' tø t'ukyikwin'ejxwa'kxy ja winap jaa'y?

**Ku ja israelit jaa'y ojts
twindsowdi ja Jesús**

²² Yu'aats nep'aats idø'on wyinaty pyatpy, jamts idø'on Jerusalén ja xøow wyinaty tyuñi, ku ja yikja'myech yikxøduñ ja tsaptøjk.

²³ Jøts idø'on ja nwindsøn'ajtim Jesús jap wyinaty wyidity tsaptøjkjotpy, ma ja tøjkaaw jap midi yiktejp Salomón ja Tyøjkwimbo'kx. ²⁴ Jøts ja israelit jaa'y ja ojts ñawya'k'lawidityyi, jøts ja yiknimaay:

—¿Ejtp øøts idø'on jade'en xyik'etwa'añ maapy tajp? Pøni mets tam idø'on janch Cristo midi Dios tkajxp, icyamyiø øøts xtyimdyukmado'ot.

²⁵ Jøts ja nwindsøn'ajtim Jesús ja t'adsøøy:

—Tø mee njadukmadø, jøts meets ja ka' xmibiky. Tuki'iyi ti jaty ø ndumpy, ti jaty ø xanigutujk'ajtp ja Dios Teety, yøøts ja wa'ats tyimyjayiknigaxø'kp; ²⁶ meets, ka' meets xjanchjawi, kumi ka' mee mnayja'aji midi ø nja'ajtpy, sam aamyi tø nnøjmidi. ²⁷ Jade'en øts ja nja' xyukmadø sam ja borreek ja ñi'ejxpi tyukmadøyin, jøts wa'ats øts ja nnijawidi. Xpaduujnidipts øts nja' ja'adi. ²⁸ Øts ja nmøødyip ja kunuu'kxy jujky'ajtin midi xemikøjxp, jøts nijuuni nøjkk kyawindigøydi, jøts nipøn øts ja xkapøjkxit ku øts ja ngøjø'ømit'atti.

²⁹ Ja Dios Teety øts ja xagødøjkip, ja' tu'uk møj, ka' pøn jade'en, pønts ja mibaat uk kønaxip jøts ja yikpøjkxit. ³⁰ Øts møøt Dios Teety tu'lugyi øøts.

³¹ Winets ja israelit jaa'y jadigojk tkonjøøktøø ja tsaa, jøts ja ttaka'atswa'añdi. ³² Xjats ja nwindsøn'ajtim Jesús ja tnimaay:

—Tø mee kawinaak ojk ja mwingujky nduujni ja ødyu'unin Dios Teety myøk'ajtingøjxp. ¿Ja'ats meets yam xagubatwamp ku meets yam xka'atswa'añ?

³³ Winets ja israelit jaa'y y'adsoodøø, jøts ja nwindsøn'ajtim yiknimaay:

—Kidi ja'ajip mets yam myiktaguga'adsiwamp, ku mets ja ødyu'unin tø xjadyimyjabikta'aky, pø ja'axi yam myiktagubatwamp ku ja Dios kajaa xtyimyigajpxigøy. Pø nugo jaa'yxi mets, jøts jade'en mnabyikta'agyi sam Dios.

³⁴ Jøts ja nwindsøn'ajtim Jesús tnimaay:

—Jade'en meets ja mgutujk jap yja'ayi jøts ku Dios yide'en wyaañ: “mDios meets.” ³⁵ Janch yiknija'wip jøts ku Dios kyajpxy jap yide'en wya'añ, ka'ap ja pøn tkagupiky; ja' ja Dios ojts diostij ja jaa'y pøn ja ojts tyiknaxy ja kyajpxy ja myadya'aky. ³⁶ Jøts kuts øts Dios tø xwiwich abiky, jøts øts ja ya tø xkexy naxwiñ, ¿sudsøts meets jade'en mwa'añ jøts ku øts ja tø nmigajpxigøy, ku tø nwa'añ jøts ku ø nDios U'ngi? ³⁷ Pøni ka' øts ja' nduñ midi ja Dios Teety tyumpy, kidits mee xjanchjawi. ³⁸ Kuts øts ja nduñ, øy mee xjagajanchjawi janchja'widik øts ja ndunk, jøts

jade'en xnijawidit jøts ku øts ja Dios Teety xmøøt'ity, jøts øts ja nayide'en nmøøt'ejtmi.

³⁹Winets ja jadigojk tjadyimyjatsumwandøø, kajkts ja nwindson'ajtim Jesús.

⁴⁰Jøts ja ojts wyimbejtnimi ñøjkxniimi jam xøøbidsimy'ampy, mā ja møj nøø midi yiktejp Jordán, jøts ja jam tyaañ mā ja Juan y'ijty yiknøbety. ⁴¹Janch namay ja jaa'y ja ojts t'ats'ejxti jam, jøts ja wya'andi:

—Tyimdyiy tyimyjanch tam idø'øn, øy idø'øn ja Juan Bautista ojts tkatuñ ja milagri'ajtin, ka'pxts ja y'ayuujk pyidsimy sa tnmadyaajky ya'atpi jaa'y.

⁴²Jøts ja'abi etjotp janch namay ja jaa'y ojts tmibøkti ja nwindson'ajtim Jesús.

Ku ja Lázaro y'ø'jky

11 Ja dø'øn tu'uk ja jaa'y, yaa'dyøjk, midi pøjkip. Lázaro ja xyøøw, jam ja Betania kyugajpi, nay jam mā ja María jøts ja y'uch Marta jam kyugajpidi. ²Yø María dø'øn ja' pøn yø Lázaro chø'øjip, ja pamaa'y, ja'ats idø'øn ojts ja aceite pa'akxuu'kpi tpiktaajkxiyi ja nwindson'ajtim Jesús tyeky, jøts ja wyaay ja ojts ttuktati'ich jadigojk. ³Ja'ats idø'øn møøt ja y'uch tkajpxy ñigajxidøø ja nwindson'ajtim Jesús:

—Windsøn'ajtim, janch pøjkip ja mmigu'uk.

⁴Xjats ku ja nwindson'ajtim Jesús ja jade'en tmadøøy, winets ja wyaañ:

—Ka'ap yø pa'am myajada'akt jøts ja tyimyik'ookt; jade'en'ampy

idø'øn ja jade'en yjaty jøts ja Dios myøk'ajtin wyingaxø'økt, jøts yø'øbi pa'amgøjxp yiktuk'ejxtit ja jaa'y jøts ku ja Dios U'nk nayide'en tmøøt'aty ja møk'ajtin.

⁵Øy ja nwindson'ajtim Jesús tjanchjaba'ayøy ja jaa'dyi, ja Marta, ja María, jøts ja Lázaro, ⁶ku ja yiktukmadøøy jøts ku ja Lázaro pøjkniyi, jøts ja jam majtsk xøøw yjaaktyimdy'a'aniyii'ñ mā dø'øn ja jam wyinaty. ⁷Winetnimts ja tniimaay ja pyabøjkpitøjk:

—Wan jam tjaa'myindi jadigojk jam Judeit naxjotp.

⁸Jøts ja pyabøjkpitøjk ja ñiimaajyiyøø:

—Windsøn, pø jamts ja israelit jaa'y jawaani mgaka'ats'o'jkøø; ¿jøts nay jam mnøjkxwaa'ñ jadigojk?

⁹Jøts ja nwindson'ajtim Jesús wyaañ:

—Ka' pøn sa xu'unt ku ka' kya'pxñim. Niti tsø'øgi ngamøøt'aty sam nwidejtin xinaxy, awa'ats ja nøø' ja tuu' ja' ku tyuk'ejxpaaty ja ya'it naxwii'ñit jaj; ¹⁰kuts ja koots'ajtin yja'aty, janchjøptsø'øgi jøpjawi nwidejtint, pø ja jajxi xka'ejtxa'am.

¹¹Jøts ja nwindson'ajtim Jesús wyaañ:

—Maanip ja nmigu'uk Lázaro; n'atsyuxpts øts inet ja'.

¹²Winets ja pyabøjkpitøjk ja ñiimaajyiyøø:

—Windsøn'ajtim, pøni tø tam idø'øn ja mya'oo'kni, pø møk'pøkwanip idø'øn ja'.

¹³Jade'en'ampyts ja nwindson'ajtim Jesús ja tijy, jøts ku ja Lázaro wyinaty tø y'oo'kni, jøts ja pyabøjkpitøjk jade'en ja wya'andi,

jade'en ja tijj wya'añ jøts ku ja nugo mya'ay. ¹⁴Xjats ja ojts wa'ats tyukmadøyidi ja nwindson'ajtim Jesús:

—Tø ja Lázaro y'oo'kni. ¹⁵Ne'egi xondakp øts jade'en jøts ku ø tø ngajam'aty, tyimy'øy'ajtp ne'egi jade'en jøts mee xjanchjawit. Wants tjaa'myindi jøts n'ats'ejxint.

¹⁶Winets ja Tomás, pøn yiktejp xeeñ'u'nk, ja'ats tnimaay ja myibabøjkpitøjk:

—Wan adøm nayide'en tjaa'myindi, jøts yø nmøøt'oo'kint.

**Ja Jesús tyuk'awimbejtíp
ja jaa'y ja juky'ajtin jøts
ja' juky'ajtin'ajtp kø'øm**

¹⁷Jøts ku ja nwindson'ajtim Jesús jam yja'lty, jøts ja tpaajty ja Lázaro, jøts ku ja wyinaty myaktaxk xøøwip tø ñajxøjkiñi.

¹⁸Wingon ja Betaniit kajp tyañ ma ja Jerusalén jam, majtsk kilometro jagujkpin ja yjagami.

¹⁹Jøts namay ja israelit jaa'y jam wyinaty tø y'atstøjk'ayø'ødyi ma ja Marta jam møøt ja María, jøts ja tkajpxjot'amøjkidi ja'agøjxp ku ja myigu'uk ja wyinaty tø y'ookni.

²⁰Xjats ku ja Marta tnimadøøy jøts ku ja nwindson'ajtim Jesús jam wyinaty yja'atwa'añ, winets ja chø'jñ jøts ja tjøpkubajtiyii'ñ; jøts ja María jap ja tyøjkjotpy tyañ. ²¹Jøts ja Marta tnimaay ja nwindson'ajtim Jesús:

—Windsøn'ajtim, kuk jeexyip tø mya'aty, ka'abik øts jeexyip ja nmigu'uk tø y'øøky. ²²Jade'ents ø nnijawi jøts ku mets ja Dios Teety mmo'ojit pøni ti mets ja m'amidøøpy.

²³Winets ja nwindson'ajtim Jesús ja ojts ñii'mxyi:

—Juky'atp ja mmigu'uk jadigojk.

²⁴Xjats ja Marta wyaañ, jøts ja tnimaay:

—Janch jade'en, nnija'wip øts jøts ku ja jadigojk t'awimbetit ja juky'ajtin, ku ja pyidsø'ømt jadigojk ma oo'kpi, jaanims ja'abi xøøwnim ku Dios tyika'pxt.

²⁵Winets ja nwindson'ajtim Jesús ja tnimaay:

—Øts idø'on ja' pøn ttuk'awimbejtíp ja jaa'y ja juky'ajtin, jøts øts juky'ajtin'ajtp kø'øm. Pøni pøn ø xjanchja'wip, øy ja yja'øøky, juky'ajt kunaxpts ja ejtp. ²⁶Jøts pøni pøn ja jaakjuky'ajttip jøts pøni xjanchja'widip øts, ka'ats ja y'anmija'win nøjxk wyindigøy. ¿Mjanchja'widip?

²⁷Jøts ja tnimaay:

—Windsøn'ajtim, njanchja'wip øts. Ndyimyjanchja'wip øts ku me mCristo, ja Dios U'nk, midi'iyip idø'on y'ity ya naxwiiñ menwamp.

**Ku ja Jesús ojts twinya'axy
ja Lázaro ku tø y'øøky**

²⁸Xjats ku ja Marta jade'en y'ukwaañ, winets ja ojts t'atsyajxi ja chø' María, jøts ja ojts amaa'tsk tnøjmi:

—Ixa ja windsøn ya, jøts ixap mwaadsøyi.

²⁹Ja'ayi ja jade'en tmadøøy, jøts ja María jatyi pyidi'jky jøts ja ojts t'ats'ixy ja nwindson'ajtim Jesús.

³⁰Ka'aním ja nwindson'ajtim Jesús wyinaty kyajptøki; nay ixjamnim ja wyinaty ma ja Marta ja møøt tø ñabyaadyi. ³¹Jøts ku ja t'ejxtøø ku

ja María pyidi'jky ku ja wyinaty putyi tɔ pyidsimy, jɔts ja israelit jaa'dyi midi jam wyinaty tɔjkjotp tkajpxjot'aməkidiɓ ja ku'oogi, xjats ja tpadso'ondøø, jade'en ja wyinmaydi jam ja tijy yaxpi ñijkxy ma ja oo'kpi jam wyinaty tɔ ñaxøki.

³²Winets ja María, ku ja yjal'jty ma ja nwindson'ajtim Jesús jam wyinaty, jɔts ja ojts ñagyuxendya'agyi nwindson'ajtim tyekyjø'm, jɔts ja tnimaay:

—Windsøn'ajtim, kuk jeexyɩp tɔ mya'aty ka' øts jeexyɩp ja nmigu'uk tɔ y'øøky.

³³Xjats ku ja nwindson'ajtim Jesús ojts t'ixy jɔts ku ya'axy ja María jɔts ja israelit jaa'y nayide'endi midi ja María jam wyinaty tɔ pyadsøøñiyi, winets ja nwindson'ajtim ja jotmay ojts pyaadyiyi jɔts ja ojts tyimchaachjawɩ. ³⁴Winets ja tyiktiyy:

—¿Ma tɔ xyiknaxøkidi?

Jɔts ja yiknimaay:

—Windsøn'ajtim, men x'ats'ixy.

³⁵Xjats ja nwindson'ajtim Jesús yjanchyajxy. ³⁶Jɔts ja israelit jaa'y winet wyandøø:

—Ejxti yjantyimchøjkpy tam yø tɔ y'ity.

³⁷Jɔts ja jade'en winaagin wyandøø:

—Pø yø'øxi ja winap jaa'y tɔ tyikwin'ejxwa'kxy, ¿sudso yø niwine'enin sã tɔ tkatuñ ja Lázaro jɔts ja jeexyɩp tɔ kya'øøky?

Ku ja Lázaro yjujkyiky jadigojk

³⁸Jɔts ja nwindson'ajtim Jesús ojts ja jotmay jadigojk tyatøkiyi, jɔts ja ñijkxy ma ja oo'kpi jam

wyinaty tɔ ñaxøki. Tɔjk'aawin ja tsaa jam, jɔts nawi tsaa ja tɔ yjaaktyimyikta'agi'y. ³⁹Jɔts ja nwindson'ajtim Jesús wyaan:

—Jigø'ødi yø tsaa.

Winets ja Marta, midi ja oo'kpi y'uchip, ja'ats ja ojts ñii'mxyi:

—Windsøn'ajtim, pø

janchxuu'knip inet yø', pø myaktaxk xøøwipts yø y'oo'kni.

⁴⁰Jɔts ja nwindson'ajtim Jesús ñimaajyøø:

—¿Ti kidi ø tɔ nnigajpxy jɔts pøni ku xjanchjawɩ, winets x'ejxit ja Dios myøk'ajtin?

⁴¹Winets ja tjigiidiyi ja tsaa.

Jɔts ja nwindson'ajtim Jesús jam tsajpwemp ojts pyat'ixy, jɔts ja wyaan:

—Dios Teety, dioskujuyip ku øts ja n'ayuujk tɔ xmadøjyɩ.

⁴²Nnija'wip øts jɔts ku mets ejtp ja nja' xmadøjyɩ, jɔts ja' øts jade'en xyikwamp jɔts yø jaa'y ja øy'ajtin tpaattit pøn jaty ixaadi, jɔts tjanchjawidit jɔts ku mets xkexy.

⁴³Xjats ku ja jade'en

wyan'abajtyiñ, jɔts ja møk wyaan: —iLázaro, pidsøm jap!

⁴⁴Jɔts ja oo'kpi pyidsiimy køpity pakpity, jɔts ja wyeen y'aaw twinwets'aty ja wet. Winets ja nwindson'ajtim tnimaay ja jaa'dyi: —Køkajti pakajti jɔts xmajstuttit, wan tñijkxy.

**Ku ja jaa'y tkajpxy'ajttøø
jɔts yikmatst ja Jesús**

⁴⁵Ja'agøjxpts ja israelit jaa'y namay tjanchja'widøø ja nwindson'ajtim Jesús midi ja María jam wyinaty myøøt, jɔts ja' ojts t'ejxti ku ja

nwindsøn'ajtim Jesús jade'en ttuuñ. ⁴⁶Winaagin tñinøkxtø jøts ja ojts t'ats'ejxti ja fariseotøjk, jøts ja ojts ttamimadya'akti sa ja nwindsøn'ajtim Jesús wyinaty tø y'adi'ich. ⁴⁷Winets ja fariseotøjk jøts ja teetywindsøndøjk møøt ñamyujkidi ja kutujk adsinaabyidi, jøts ja ojts ñømdi:

—¿Sudso ndaabyajtindit? Janch kawine'en yø jaa'y milagr'ajtin tjantyuni jøts ja eja'an tpikta'aky. ⁴⁸Ku yø jade'eñi n'ixmajtsindit, janch niduki'iyi jaa'y yø yjanchja'winiyit, jøts ja romit kudunktøjk myenidit, jøts ja tyikudigøøñidit adøm yø ndsaptøjk jøts adøm yø ngajp.

⁴⁹Nay ja'abi jaa'y txøøw'ajtp Caifás, pøn wyinaty teetywindsøn'ajtp ja'abi jumøjt, ja'ats ja ojts ñii'myxidi:

—Mguidyimñija'wip mee ti, ⁵⁰ni xkanijawidi kudam adøm njayik'ødyunwa'añindi ku tu'ugyi ja jaa'y tku'oogit ja ñaajx ja kyajp, jøts kidi tuki'iyi kyudigøøgyøxt wine'en ja naajx ja kajp.

⁵¹Kidi kyø'ømwinmaa'ñipts ja Caifás yiktumpy ku ja jade'en wya'añ: jade'en'ampy idøøn ja', kumi ja' wyinaty teetywindsøn'ajtp ja'abi jumøjt, xjats ja Dios ja ojts yikwa'añi jøts ku ja nwindsøn'ajtim Jesús y'ookt tkudanit ja israelit kajp ja israelit naajx; ⁵²jøts kidi tyimy ja kajp tyimy ja naajx, ja'ayip nayide'en jøts ja niduki'iyi ja Dios y'u'nk y'una'jk tyikyø'omyukwängøjxi pøn wyinaty tø yø'øwya'kxnidi. ⁵³Winet ets ja israelit kudunktøjk tñiwinmaa'yidøø jøts ja nwindsøn'ajtim Jesús tyimy'ookt.

⁵⁴Ja'agøjxp ja nwindsøn'ajtim y'ijty ka' nugo ajawi y'ukwidejtni jam may israelit jaa'yjotp, ojts ja jam cho'oni Judeit etjotp, jøts ja ojts ñijkxy ma jam wingon ja abak et midi nugo tsayjoojt. Jam ja ñijkxy ma ja kajp txøøwi Efraín, jamts ja ojts tmøøtsøøni ja pyabøjkpitøjk.

⁵⁵Tyimdyøts jøts tpatnit ja paski xøøw midi ja israelit jaa'y tyundip, jøts idø'øn ja mayjaa'y yjantyimñøjkxti Jerusalén, jøts ja jam ttunwa'andi tpadunwa'andi ja kostrumbri, jøts pyøky ja wya'atstít ku ka'aním ja paski xøøw tpaaty.

⁵⁶Jøts ja nwindsøn'ajtim Jesús jam yjanchyik'ixa'ay ku ja jap tsaptøjkjotptyi, jøts ja xem yam ñawya'añidi:

—¿Sa mee m'ukwa'añ? ¿Me'emp ja yjawi xøbatpi uk ka'?

⁵⁷Jøts ja fariseotøjk, jøts ja teetywindsøndøjk, tø ja wyinaty tni'ana'amdi jøts ku pøn t'ext tñijawit ja nwindsøn'ajtim Jesús jøts ja jaty tñigajpxt, winets ja nwindsøn'ajtim Jesús yikmatst jøts ja yiktsu'umt.

Ku ja Jesús ojts yiktagujaaxy ja pa'akxuu'kpi

12 Xjats ku wyinaty ja paski xøøw tkapaatynim jadudujk xøøw, winets ja nwindsøn'ajtim Jesús ojts ñijkxy jam Betania ma kyugajpi ja Lázaro, pøn ja wyinaty tø tyikjujkyiky jadigojk. ²Jamts ja a'ux y'øyiyiiñ jøts ja nwindsøn'ajtim Jesús ja yiktawindsø'øgi; ja Marta ja jam ojts wyingi'iyi, jøts ja Lázaro ja tmøøtkay møøt pøn jaty jamdi.

³Winets ja María tyikmiiñ kujkwa'kxy lyitrin ja aceite midi pa'akxuu'kp, jøts janch tsowi ja', ja'ats ja ojts ttaja'jxiyi ja nwindson'ajtim Jesús tyeky, jøts ja ñayjawaaya'i ttuktatiijch. Amuum ja tøjkjoojt pya'akxuu'kpøjkijxy. ⁴Jøts ja Judas Iscariote, midi ja Simón myajnkíp, midi ja nwindson'ajtim Jesús pyabøjkpí'ajtpy, jøts midi ja wyinaty køy'akwajnip, ja'ats jade'en waan:

⁵—¿Tiku yø pa'akxuu'kpi ne'egi tø kyayiktøøky? Tígøøk magø'pxy denariin jeexyíp tsov'aty, jøts ayoobi jaa'y ja jeexyíp yiktabudøki.

⁶Kaja'agøjxpíp ja Judas jade'en wya'añ ku ja tpa'ayøy ja ayoobi jaa'y, pø ja meeñxi ja ne'egi pya'ayøøpy. Ja winmaa'ñ ja yikyø'opy ku ja myeech, jøts kumi jam ja wyinaty tkøjøløm'aty ja meeñ'abøjk'ii'ñ midi'ibi ja myibabøjkpítøjk myøøt'ajttíp, jøts ja amaa'tsk tyukpiky tyukøñ ja meeñ midi yik'ejttíp. ⁷Jøts ja nwindson'ajtim Jesús tnimaay:

—Majtstu'ut, ja' yø íxa tø tpikta'aky midi tump ku ø nnaxøjkiñit. ⁸Ja'atpyim ayoobi jaa'y, øy juuni jaty xmay'attit xpudøkidit; jøts øts, ka' meets ja xumiwin'ejxkunaxt.

**Ku ja Lázaro yikajpxy'aty
ku tyik'ookwa'andi**

⁹Jøts ja israelit jaa'y may tnimadowdi ku ja nwindson'ajtim Jesús jam wyinaty Betania, jøts ja ojts tninøjkxti, kidi ja nwindson'ajtim Jesús nadyu'uk yik'ejxwamp, nayide'en ja t'ejxwa'andi ja Lázaro pøn ja

nwindson'ajtim Jesús wyinaty tø tyikjujkyiky. ¹⁰Winets ja teetywindsøndøjk tkajpxy'ajtti jøts ja nayide'en tyimyik'ooktit ja Lázaro, ¹¹kumi ja' ñamyayi ja pøky tjagyajp ku ja israelit jaa'y ñawya'kxyidi, jøts ja may pyuwajtsniyidi jøts ja tjanchja'wiñidi ja nwindson'ajtim Jesús.

**Ku ja Jesús kyajtpøjkijyiii'ñ
jam Jerusalén**

¹²Xjats idø'on ja jaa'dyi may ja jam wyinaty tø yja'atti Jerusalén, jøts ja xyøbaatwa'andi ku ja paski xøøw; jøts ku kyimjabom'ajty, jats ja ojts tñijawidi jøts ku ja nwindson'ajtim Jesús jam wyinaty yja'atwa'añ ja'abi kajpkøjxp. ¹³Winets ja tiixy ja ojts tpooiti, jøts ja ojts ttapatsowdi ja nwindson'ajtim Jesús, yide'en ja wyandøø:

—iMøj Dios kyunuu'kxin! iØy wa'ats yø' midi íxyam Dios Teety kyejxpy, midi israelit jaa'y wyindsøníp!

¹⁴Jøts ja nwindson'ajtim Jesús tpaajty tu'uk ja buur jøts ja ojts ttawa'atspety, tyimbyatpy idø'on jade'en sam jap jaabyety nøkyijxpy:

¹⁵Meets Siøn kajpjotpit, kidi mjotmay'ookti;

ejx, pø íxats myiñ ja mwindsøn, yikxon buuru'nk ttaku'xni.

¹⁶Ka'ap ja pyabøjkpítøjk ja jatyí tja'gyukidøø yø'øbi winmaa'ñ, østi jaanim ku ja nwindson'ajtim Jesús wyinaty tø chajpajtni. Jaanimts yø tja'myajtstøø jøts kudam yø tñigajpxy ja nwindson'ajtim ku ja jap jade'en yja'ayi, jøts

tyimjade'ents ja wyinaty tɔ yjaty kyubety.

¹⁷Jɔts ja jaa'dyi midi ja nwindson'ajtim Jesús jam wyinaty mɔɔt, ku ja tyaxpidsiimy ja Lázaro jap oo'kpi jutjɔtpy, ku ja wyinaty tɔ tyikjujkyiky jadigojk, ja'ats idɔ'on jam tnmadyaktip sa jaty ti jaty ja wyinaty tɔ t'ejxti. ¹⁸Patyts idɔ'on ja jaa'y ojts tpatowdi ja nwindson'ajtim Jesús, kumi tɔ ja wyinaty tnijawidi ja milagri'ajtin midi ja nwindson'ajtim wyinaty tɔ ttuñ. ¹⁹Xjats ja fariseotɔjk agɔ'omyi ñawyajnidɔɔ:

—Tɔxi ixa xja'ejxti sa yɔ yjawi ñityu'unint. Ejxti, ejx niduki'iyi jaa'y pyanijkxyiyi.

Ku ja griegit jaa'y t'ejxwa'andi ja Jesús

²⁰Jɔts ja jaa'dyi midi jam wyinaty tɔ ñɔjkxti xɔbatpi Jerusalén, jam ja winaagindi pɔn griegit jaa'dyi. ²¹Ja'ats jam tnmimendi ja Felipe pɔn kugajpip Betsaida jam Galileit etjotp, jɔts ja ojts tnɔjmidi mɔkta'aky:

—Ja Jesús ɔɔ teety n'ejxwampy.

²²Xjats ja Felipe ojts tnmijnkxy ja Andrés jɔts ja ttukmadɔɔy; winets ja namajtsk tnmɔjkxti ja nwindson'ajtim Jesús, jɔts ja ojts ttukmadowdi. ²³Jɔts ja nwindson'ajtim Jesús ja ojts ñii'mxyidi:

—Tɔ tpaaty ku nxɔga'pxy ma ɔts yikxon nyikwinjawit nyikwindsɔ'ogit, pɔ Dios Teety ɔ xkajx jɔts ja naxwii'ñit jaa'dyi ngudanaapy. ²⁴Tiy janch ɔ nwa'añ ku mee nnɔjmi, jɔts ku tu'uk ja ariinbajk kyaka'ay naxjɔtpy

jadi'iñi ja ñaxy; pɔni midi'its ka'ap naxjɔtpy, ne'egi may ja wyimbijty ku ja wyindigoy. ²⁵Nayide'en idɔ'on meetsmi. Pɔn kasajatyim nay'ejxip, pɔn nabya'ayojip, ka'ap ja mibaat ja nitso'ok'ajtin tpaaty; pɔnts kanabya'ayojip, wan tjaty sa yjaty ɔts kɔjxp, ja'ats idɔ'on tpaatp ja nitso'ok'ajtin. ²⁶Pɔni pɔn ɔts xpabɔjkp'atwamp, wan ya tmiñ jɔts ɔ xmɔɔtwidettit xmɔɔtsɔonidit. Yikajxa'akpts idɔ'on ja' jam Dios wyingujkp.

Ku ja Jesús tnigajpxy ja y'o'jkin

²⁷Janch tɔ ɔts ixyam ndyimyjotmaadyɔki; ɔjɔts ti sa ɔ nwa'ant? ɔJa ti ja ɔ nwa'ant: “Dios Teety, ka' ɔts jade'en xyikjatt xyikubatt sa ɔts ixyam njatwa'añ ngubatwa'añ”? Pɔ ka'axi ɔts ja' tɔ nnimiñ jɔts ɔts jade'en ngajatt. ²⁸Metsts Dios Teety tu'ugyi ja mja' majada'akp.

Winets yikmadɔɔy ja ayuujk jɔts ku jap yjawi tsajpjɔtpy wya'añ:

—Tɔ ɔts ja jade'en nduñ, jɔts ndunwampy ɔts ja jade'en jadigojk.

²⁹Jɔts ja jaa'y midi jam wyinaty amidoodujktip, yide'en ja wya'andi jɔts ku ja y'anaawi midi jade'en wyinaty tɔ wyina'añ, jɔts pɔmbi wamidip:

—Ja ankilis yɔ tɔ myigajpxyi.

³⁰Winets ja ñimaajyidi ja nwindson'ajtim Jesús:

—Ka' ɔts kɔjxpip yɔ ayuujk jade'en tɔ yikmadɔɔy, meets kɔjxp yɔ jade'en wya'añ. ³¹Ixyats idɔ'on tɔ tyimya'aty ja xɔɔw ja jumɔjt ku ya'atpi naxwii'ñit jaa'y yiktiidyu'undit, jɔts ku nayide'en yikpawopt ja miku' midi ya naxwiiñ

tnigubajk'ajtp ja kya'øybi. ³²Jøts ku øts jam nøjkx nyikpikta'aky jam kruskøjxp, ñijawidip ja øy pøn jøts øts xjanchjawidit.

³³Ja'ats idø'øn ja jade'en yjatijpy sudso ja wyinaty y'ookwa'añ.

³⁴Xjats ja mayjaa'y ja yide'en y'adsoojøø:

—Tø øø nnimadøy ku pøngapøn tkajpxy øøts ja ngutujk, jøts ku ja Cristo yujky'att xemikøjxp. ¿Sudsots me mwa'añ jøts ku mets myikpikta'akt jam kruskøjxp? ¿Pøn idø'øn ja' midi tsoo'mp tsajpjøtpy, midi ja naxwii'ñit jaa'y tkudanaapy?

³⁵Winets ja nwindsøn'ajtim Jesús ja tnimaay:

—Mjaakujajidip mjaakudøø'kxidip meets ja jaj, tyimdyøts jøts ja kya'uk'ejtnit. Jaakyiktundits ejx yjaakja'atynim, jøts kidi kube'ets kugoots mjatti; ja jaa'y pøn jade'en jajttip, ka'ap ja tnijawidi pø sa ja yjattit kyubattit.

³⁶Janchja'widik øts nja', pø øtsxi dø'øn ñamyayi jade'en sam ja jaj, jøts jaaktyimñayamnims øts x'ejxti xnijawidi jøts mee njaakja'bøkt.

Ja'ayi ku ja nwindsøn'ajtim Jesús ojts jade'en y'ukwani, jøts ja cho'onaa jøts ja jadi'iñi yø'odyigøøñi.

Ya'at tnigajpxp tigøjxp ja israelit jaa'y ojts tkajanchjawidi ja Jesús

³⁷Øy idø'øn ja nwindsøn'ajtim Jesús wyinaty kawine'en tø tjatuñ ja milagri'ajtin jam mayjaa'y wyingujkp, jøts ni jade'en ja kyayikjanchjawi. ³⁸Ja ti jats ja jade'en kyajatt sa wyinaty tø wya'añ ja Dios kyugajpxy Isaías, ku ja yide'en tjaadyaañ:

Dios Teety, ¿pøn adøm ja ngajpxy ja n'ayuujk tø x'lukupøjky'a'am?

Øy ja Dios Teety ja myøk'ajtin tø tnanky'ijxyi, ka'ap ja pøn tmøjpikta'aky.

³⁹Jøts idø'øn ja jade'en ka'ap tjanchjawidi, nayide'ents ja Isaías wyinaty tjaadyaami:

⁴⁰Dios ja jade'en tuujnidip, jøts ja jade'en wimbeets kugoots yik'ityidi, jøts ja ka' tkupøkti, jøts ja wyeen ja tkada'ejxtit øy ja wa'ats tyimyja'ejxti, jøts ja nika' ja ja'gyukin tjagyaptit, jøts ja nika' ñabyøkjawiyidit øy øts ja wine'en njayikpøkwy'a'atswa'andi.

⁴¹Jade'en'ampy ja Isaías jade'en wyaañ, kumi tø ja wyinaty jekyip Dios Teety tyuk'ijxyi jøts ku jade'en ja Jesús ja y'øy'ajtin xuk'ejxint, jøts ja ojts jade'en patki'lyi tnigajpxy.

⁴²Jøts øy idø'øn ja yjajade'eni, may ja israelit jaa'y tjanchja'widøø ja nwindsøn'ajtim Jesús, østi windsøndøjk paat winaagin tjanchja'widøø; ja'ayi ku ja pøn ka' ttukmadowdi, ja'agøjxp ku ja ttsø'ogidi ja fariseotøjk jøts ja ka'ap tyukmajststu'udit ja tyunk. ⁴³Ja jaa'y yja' ja ne'egi yikmøjtøjkidip, jøts ka'ap Dios yja'.

Ja Jesús y'ayuujk payø'øyiyip ja jaa'y pyøky

⁴⁴Jøts ja nwindsøn'ajtim Jesús møk wyaañ:

—Ja' pøn ø xjanchja'wip, kidi øtsip ja tu'ugyi xjanchja'wip, nayide'en ja ñamyayi tjanchjawi ja Dios Teety midi ø xkajxp. ⁴⁵Jøts

pøn øts ixa x'ejxp xnija'wip, nayide'ents ja t'ixy tnijawī pøn ø xkajxp. ⁴⁶Jøts ku øts ñamyayi jade'en sam ja jaj, ja' ø tø nnimiñ ya ñaxwiiñ pøni pøn ø xjanchja'widip, jøts kidi øts ja wimbeets kugoots nyiktandi. ⁴⁷Pøni pøn ø xmadojip ja n'ayuujk jøts ka' tmøjpikta'aky, kidi øtsip ja ndabayø'øpy ja pyøky; kaja'ajip ø tø nnimiñ jøts øts ja ñaxwii'ñit jaa'y ndabayø'øyit ja pyøky, pø ja'axi ø nnimimpy jøts øts ja nyikniitso'ok'attit. ⁴⁸Pøni pønts øts nja' xkatsojkip jøts ka' tmøjpikta'aky sa ø nwa'añ, jats ja' pøn ja ttabayø'øyip ja pyøky, nayø'øyi ja nøjlx kø'øm ni'øøniyip sa jaty ø tø nwa'añ, ku kyøxt ja ñaxwii'ñit. ⁴⁹Kidi ja'ajip ø ngajpxpy sa ø kø'øm nwinmay; ja' midī ø xkajxp, ja Dios Teety, ja' øts yø xanigutujk'ajtp jøts øts jade'en ngajpxt, jøts øts jade'en nyik'ixpøkt. ⁵⁰Jøts wa'ats ø nnijawi, jøts ku ja' wya'añ ja Dios Teety y'ana'amin sudso yikpaatt ja jujky'ajtin xemikøjxp. Jade'ents idø'on, pøni sa jaty ø tø nwa'añ, jade'en øts idø'on ja tø ngajpxnaxy sam øts ja Dios Teety ja tø xanigutujk'aty.

Ku ja Jesús pakpujy ja pyabøjkipitøjk

13 Tyimdyø jøts ja paski xøøw tpatnit, jøts ja nwindson'ajtim Jesús wa'ats ja tnija'wiñi jøts ku tø kya'pxy ja hori jøts ku ja tmatjstu'utt ja ñaxwiiñ'ajtin, jøts ja Dios Teety ja tniñøjkxnit. Ejtp ja tpa'ayøøy ja pyabøjkipitøjk, xjats ja jade'en tpiakta'aky møk ja ejxa'an, jøts ja tñanky'ijxyi mabaat ja pa'ayo'owin ja tjagyepy.

²⁻⁴Jøts ja Simón myajnk, ja Judas Iscariote, tø ja miku' ja wyinaty tyatøkiyi, jøts ja tyukwinmaa'ñ'atyī sudso ja tka'ødyu'unt ja nwindson'ajtim Jesús. Wa'ats ja tnijawī ja nwindson'ajtim Jesús jøts ku ja nay jam ñijkxy ma ja Dios Teety ja tø yiktsøøñi, jøts ku ja amuum tø kyutujkmø'øyi. Xjats ku dø'on ja jam wyinaty y'a'ux'atti, winets ja tyanaagyukiyi'ñ jam kyaadyaajk jøp'am, jøts ja twejtstaajky ja wyet, jøts poop wet ja ojts ñadyatenwøø'niyi. ⁵Xjats ja nøø t'ada'amiyi'ñ jam købuj'i'ñjotp, jøts ja pyabøjkipitøjk ja ttapakpujpinaxwa'jky, jøts ja nay jatyī ttuktati'ich ja poop wet midī ja jam wyinaty tyenwøø'najtpy.

⁶Jøts ku ja wyinaty tpakpujwa'añ ja Simón Pedro, winets ja ojts ñii'mxyi:

—Windsøn'ajtim, ¿mets ne'egi ndeky xpujip?

⁷Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja t'adsøøy:

—Ka' mets yø ixyam xja'gyuki, mja'gyukipnims mets yø nøjlx.

⁸Jøts yide'en ja ñii'mxyi ja Pedro: —Ka' me mibaat ndeky xpujit.

Winets ja nwindson'ajtim Jesús ja tnimaay:

—Pøni ka' øts yø mdeky nbujy, ka'ats me n'ukmigu'ukwanit.

⁹Winets ja Simón Pedro wya'añ, jøts ja nwindson'ajtim Jesús yiknøjmi:

—Winets ø windsøn'ajtim amuum xpujiyit ja ngø' ngubajki; jøts ka' nugo ja ndeky.

¹⁰Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja tnimaay:

—Øy ku ja'ayi tyeky tpujt pøn tse'abajtipnim, kumi wa'ats

ja amuum. Nayide'ents meets m'anmija'win wya'adsí øy kidyimñiduki'iyi.

¹¹Jade'en'ampy ja wyaañ ku ja ñimy: “Øy ka' niduki'iyi mdyimwya'adsídi”, ja'agøjxp ku ja wa'ats tnijawi pøn ja wyinaty køyakwajnip.

¹²Xjats ku ja jade'en y'abajtiyíi'ñ tpujkøjxiyi ja pyabøjkipitøjtk tyeky, winets ja ñadyanijajni ja wyet jadigojk, jøts nay jam y'ixaajky mā ja mesi jøts ja tnimaay ja pyabøjkipitøjtk:

—¿Mnija'widip tigøjxp jade'en tø ndundi? ¹³Meets, xmaestri'ajtp meets, xwindsøn'ajtin'ajtp meets, janch tiigyajpxy kumi janch jade'en.

¹⁴Pøni øts tamts maestri, jøts pøni øts tamts windsøn'ajtim, tøts ja mdeky nbujidi, nayide'ents meets idø'øn xuumit xem yam. ¹⁵Tø nduk'ejxti jawyeen, jøts nayide'en xu'undit sam ø tø ndunjøpi. ¹⁶Jøts janch øts idø'øn nwa'añ, jøts ku ka' pøn tumbi tjinaxy ja wyindsøn; uk ja jaa'y pøn kexy yø'øpy, ka'ap ja tjinaxy pøn ja kajxip. ¹⁷Jøts pøni mja'gyukidip yø'øbi winmaa'ñ jøts jade'en xu'undit, jotkujkts x'ejxtit.

¹⁸Jøts kidi niduki'iyip meets jade'en ndijy; nnija'wip øts ja' pøn jaty ø tø nwi'ixy. Kuwanits jade'en yjatt sam jap jaabyety nøkyijxpy: “Jats ja tu'uk tø x'ukmidsepøjkní pøn ø møøt ngay n'uuky.”

¹⁹Patki'iyi øts ya'at yam nnigajpxy jøts ku jade'en nøjlx yjaty, jøts xiyyawidit xjanchjawidit jøts pøni pøn øts. ²⁰Janch øts idø'øn nwa'añ, jøts ku øts ja xkupiky pøni pøn ø xkupøjkip ja ngudanaabyi; jøts pøni pønts øts jade'en xkupøjkp, ñayi

kyupijkypts ja nayide'en pøn ø xkajxp.

Ku ja Jesús tnigajpxy sa ja Judas kyøyakiyit

²¹Xjats ku ja wyinaty jade'en tø wya'añ, jøts ja tyimchaachjotmaadyøjkiyíi'ñ, jøts ja ojts yixxon wa'ats tnigajpxy:

—Tiy janch mee nnøjmi, jøts ku meets ja nidu'ugin pøn ø xka'ødyunwamp.

²²Winets ja pabøjkipitøjtk xem yam ñawyin'ejxjø'jkidøø, jadi'iñi tkamidaabyaatti pøni pøn idø'øn yiktejp. ²³Winets ja tu'uk, midi ja nwindsøn'ajtim Jesús janchminamyaajyip, jam ja wyinaty pyukø'øm tmøøt'a'ux'aty. ²⁴Ja'ats ja Simón Pedro amaa'tsk ñimaay jøts tyiktø'øt pøn idø'øn yiktejp. ²⁵Winets ja wingon tpuwa'adsiyíi'ñ ja nwindsøn'ajtim Jesús, jøts ja tnimaay:

—Windsøn'ajtim, ¿pøn idø'øn midijpy?

²⁶Jøts ja nwindsøn'ajtim Jesús ja ojts yide'en y'adsøyi:

—Wan øts tsapkaaky tukpidasi t'uknimuji, jøts pøni pøn øts inet ja nmøøpy, ja'ats idø'øn ja wyinaty.

Xjats ja ojts jade'en tñimuji ja tsapkaaky, jøts ja ojts tmø'øy ja Judas Iscariote midi ja Simón myajnkíp. ²⁷Jøts ku ja Judas ja'ayi t'axajiyíi'ñ ja tsapkaaky, jøts ja miku' ja ojts tyatøkiyi. Winets ja nwindsøn'ajtim Jesús ja tnimaay:

—Jatyí dø'øn xungojt midi mdunwampy.

²⁸Jøts nipøn ja tkamadooguki tigøjxp idø'øn ja nwindsøn'ajtim Jesús jade'en tnimaay ja

Judas. ²⁹Ja Judasts idø'on wyinaty tkøjø'omit'ajtp ja meeñ abøjk'ii'ñ, jøts winaagin jade'en wyinmaydi pø ja'ajik idø'on tijy ja nwindson'ajtim Jesús tyijpy, jøts ja Judas t'atsju'uty ti jaty tsojkíp ti jaty tunwamp ku ja xøow, uk tmo'ot tigati ja ayooði jaaly. ³⁰Xjats ku ja Judas wyinaty tø tkaagyixy ja chapkaaky, jøts ja ojts chøøñ. Koodsni wyinaty.

Ja jemy ana'amin

³¹Xjats ku ja Judas wyinaty jade'en tø chøøñ, winets ja nwindson'ajtim Jesús wyaañ: —Yamnimts inet tiy yik'ext yiknijawit ja nmøk'ajtin, jøts nay ja Dios Teetyts myøk'ajtin nanky'ejxip. ³²Jøts kumi nanky'ejxip øts ja Dios Teety myøk'ajtin, nayide'ents ja tnanky'ejxmiyit øts ja nmøk'ajtin, jøts tsojk ja jade'en ttu'unt. ³³Ka' meets u'nk jeky n'ukmøøtsinaañit. Nayide'en meets yam ndukmadoowa'añ sam adøm ja nmigu'uk israelit jaa'y nnimaadyøø, jøts ku ja jap ka'ap ñøjkxtit ma ø nnijkxy øy øts wine'en xja'ixa'ay. ³⁴Ixyamts nmo'odi ja jemy ana'amin: jøts ku xem yam mnami'yø'atidit mnamiyuyj'atidit. Nayide'en sam mee njanchøkyin, nayide'ents idø'on mnachokidit xem yam. ³⁵Pøni mdundip jade'en, tyumnijawidipts jade'en øy pøn jøts ku mee ø xpabøjkpi'aty.

Ku ja Jesús ojts tnigajpxy jøts ku Pedro kyanigajpxiyit

³⁶Xjats ja Simón Pedro tyiktiiy ja nwindson'ajtim Jesús:

—Windsøn'ajtim, čma dø'on mnøjkxwa'añ?

Jøts nwindson'ajtim Jesús ja y'adsoojoø:

—Jap ma ø nnijkxy, ka'ap ø mibaat ixyam jap xpanøjkxt; xpanøjkxp øts, ja' ku jaanim.

³⁷Winets ja Pedro wyaañ, jøts ja nwindson'ajtim Jesús yiknøjmi:

—čTigøjxpimts windsøn'ajtim ku øts ka' ixyam ndsoont? Ixyats øts, øy me ngu'oogit.

³⁸Jøts ja nwindson'ajtim Jesús t'adsøøy:

—čJanch idø'on mwa'añ jøts ku ø xku'oogiwyā'añ? Øts wamp, ka'anim wyinaty tsapni'aaw y'aya'axy ku mets wyinaty tigøøjk ojk tø xkagupiky ku me x'ijxy'aty.

Jesús køjpx ja Dios Teety yikpaatt yik'ext

14 'Kidi mmaydi mdajti, ajot'atti Dios Teety, jøts ajot'ajttik øts nayide'en. ²Ma chøøni ja Dios Teety may tsinaadyaajk ja jap tmøødi; ku jeexyip ka' yjade'eni, tø meets ja jeexyip ndukmadooni. Jøts wants ø tniykxy jøts øts ja n'a'ejxit ma mdsøønidit. ³Jøts kuts øts wyinaty tø nnijkxy, jøts kuts øts ja wyinaty tø n'a'ejxi ja tsinaadyaajk, winets ø nme'ent jadigojk jøts mee nmøødiñit, jøts nay jap mjujky'attit ma øts idø'on jap ndsinaawya'añ. ⁴Mnija'widixi pøni ma ø nnijkxy, jøts mnija'widixi ja tuu'. ⁵Winets ja Tomas tnimaay ja nwindson'ajtim: —Ka'ap øø windsøn'ajtim ja nnijawi pøni ma me mnøjkxwa'añ; čsudso'ampy øøts ja tuu' nnijawit?

⁶Jòts ja nwindson'ajtim Jesús ja t'adsøø:

—Tum øts amuum ja tuu', ja tyiibi yjanchpi øts nayide'en, jòts ja kunuu'kxy jujky'ajtin nyajkpy. Øts køjxp ja Dios Teety yikpaatt yik'ext. ⁷Kuk øts jeexyip xnijawidi pøni pøn øts, nayi mnija'wipts meets jeexyip nayide'en ja Dios Teety; jòts tøts idø'øn ja ixa xjanija'wiñidi, mja'ejxtipts idø'øn ja'.

⁸Winets ja nwindson'ajtim ñimaajyøø ja Felipe:

—Windsøn'ajtim, ja'ayi ku øø xtyimdyuk'ext ja Dios Teety, wan øø t'ijxy.

⁹Jòts ja nwindson'ajtim Jesús ja yide'en t'adsøø:

—Windi'ixyip mee Felipe nmīnabyaajtniyidi, ¿jòts ni jade'embaat me xka'ijxy'ajtni? Pøni pøn ø x'ejxp, ñayi y'ijxy ja nayide'en ja Dios Teety; jòts, ¿sudso'ampyts me x'amidøø jòts mee nduk'ext ja Dios Teety? ¹⁰¿Ka' xmibiky ku øts Dios Teety møøt n'ity, jòts ku øts ja nayide'en xmøøt'ejtmi? Tuki'iyi sã jaty nnøjmidi, kidi ngø'ømwinmaa'ñjotpyip øts yø njuuty. Ja Dios Teety midi ø xmøøt'ejtp, ja' kø'øm tyunk tump. ¹¹Jòts janchja'wik øts jòts ku øts Dios Teety møøt n'ity, jòts ku øts ja nayide'en xmøøt'ejtmi; uk pøni ka'ats, øyts øts ja'ayi xajanchjawit, pø m'ijxpyxi ti jaty ø ndumpy. ¹²Jòts tiy janch mee nnøjmi, pøni pøn ø xjanchja'wip, ñayi yjatp ñayi tyu'ump ja nayide'en ti jaty ø njajtpy, ti jaty ø ndumpy, jòts ja tyikne'egidit tyikaja'adit ja'agøjxpts

kuts ja Dios Teety nmøøt n'ett.

¹³Jòts tuki'iyi pøni ti jaty mee m'amidøøpy ku ø xkajpxpaattit, øtsts ja kø'øm jade'en ndu'ump, jòts øts jade'en nyikwingaxø'jkit ja Dios Teety myøk'ajtin y'øy'ajtin.

¹⁴Ndu'ump øts jade'en pøni ti jaty mee m'amidøøpy jòts ku øts xakajpxtit.

Ku ja Jesús wya'añ jòts ku ja Espiritu Santo tkaxt

¹⁵Pøni xtsojpk tam meets, paduujnidik meets ja n'ana'amin.

¹⁶⁻¹⁷Jòts nnøjmiø øts ja Dios Teety jòts ja mdanigaxidit tu'uk pøn mbudøkiyidip, pøn myikjot'amøkpøkiyidip, pøn ja tyiibi yjanchpi myøøt'ajtpy. Jòts ja'ats meets møøt m'ett kunaxt. May jaa'y ja kyagupøkit ja'agøjxp ku ka' t'ejxti tnijawidi. Jòts meets, tø meets ja xnijawi, pø ixaxi ja xmøødidi, jòts ja'ats mee møøt m'ett. ¹⁸Ka' mee nadyu'uk nyiktañ, nniwimbett meets jadigojk.

¹⁹Wingonip ja xøøw ku ø ka' mā n'ukyik'ejxnit; jòts meets, x'ejxp meets; kumi jujky øts, mjujky'atpts meets. ²⁰Jaanimts xja'gyukidit jòts ku øts ja Dios Teety møøt n'ity, jòts meets xmøøt'ejtmi, jòts mee nayide'en nmøøt'ejtmi. ²¹Pøn tø tnijawi jòts pøni xpaduujniyip øts ja n'ana'amin, jade'en ja tyiknigüe'exy jòts ku øts ja xjanchøky. Jòts ja'ats ja Dios Teety chokp pøni pøn ø xtsojpk, jòts ndsokp øts ja nayide'en, jòts ja'ats ø x'ejxp, ja'ats ø xnijawip ku nnanky'ejxit øts nja'.

²²Winets ja yjadu'ukpi Judas ja ñimaajyøø (nigidi Iscariotibi wamp midi ja Jesús køyapk):

—Windsøn'ajtim, ÷tigøjxp ku øøts ja ja'ayi n'ext ku mnanky'ejxit, jøts nika'ap niduki'iyi ja naxwii'ñit jaa'y?

²³ Jøts nwindsøn'ajtim Jesús y'adsøøy:

—Pøn ø xtsojqp, pyadumpy ja' sa ø nwa'añ, jøts ja'ats idø'øn tsokip ja Dios Teety; jøts ja'ats ø nnime'emp møøt ja Dios Teety, jøts øøts ja xemikøjxp nmøøt'ett. ²⁴ Jøts pøn ø xkatsojqp, ka'ap ja tmøjpikta'aky sa ø nwa'añ. Yø kajpxy yø ayuujk ixa xmadowdi, ka'øtsip yø' nja'; ja' yø' yja' midi ø xkajxp, ja Dios Teety.

²⁵ Ndukmadoogøjxtip yam tuki'iyi, njaaktyimyøøtsinaadyipnim yam; ²⁶ ja Espiritu Santots midi ja Dios Teety mdanigaxiyidip jøts øts ja xkudanit, ja' idø'øn mbudøkiyidip, ja' idø'øn mgajpxjot'amøjkiyidip jøts ja mdukjajtkøxidit tuki'iyi, jøts nay ja' mdukja'myajtskøxyidip tuki'iyi sa jaty mee tø nnøjmi.

²⁷ Jotkujk nnawya'kxa'andit. Nyajkpy øts ja øy'ajtin tsuj'ajtin. Ka'ap øts jade'en nyaky sam øy pønin nugo wya'añ. Kidits mmaydi mdajti, ka' mee mdsø'øgit. ²⁸ Tøxi xmadowdi ku ø nnimy jøts ku ø nnijkxy, jøts ku ø nme'ent jadigojk jøts mee nmøøtsøønit. Kuk meets jeexyip xjanchøky, mjanchxondakp meets jeexyip ku tø xnijawidi jøts ku nninijkxy ja Dios Teety; kumi ja' idø'øn jawaani møj jøts nigidi øts. ²⁹ Patki'jyi ya'at jade'en ndukmadowdi jøts ku wyinaty jade'en yjaty jøts xjanchjawidit.

³⁰ Ka' mee møøt jeky n'ukmøøtnagyajpxniyit; ja'agøjxp ku ja wyingøñ ja Satanás pøn yikutujkp ya naxwiiñ. Øy øts

nmøk'ajtin ja xjagamimajadaajkiyi, ³¹ jatpts jade'en jøts jade'en tñijawit ja naxwii'ñit jaa'y jøts ku ø ndsøky ja Dios Teety, jøts ku øts ja nbaduñ sa øts ja tø x'ane'emy. Tanidits jøts wan ya ttsøø'ñindi.

Ja uvi tsa'am kipy

15 'Jade'en øts idø'øn ñamyayi sam uvi tsa'am ñiguipy, jøts ja Dios Teety jade'en sam ja jaa'y midi ja uvi kipy t'ejx'ejtp. ² Jøts ja tyikwinajki ja y'awaj ja y'axeeñ midi katøømip; jøts midi tøømyip, yikxon ja tyikwa'ach twibøøty twibiky ma ja jam t'ijxy sa yjatwa'añ, jøts ja jawaani may yjaaktyimdyøømit. ³ Nayide'ents meets idø'ønmi; tø mee mwatsni, ja ixpøjkin mee tø myikwa'achi midi mee tø nmø'øy. ⁴ Kidi mee xmajtstutni, kumi ka'ap mee nmajtstu'uty. Ka'axi kipy awaj tyøømi jadi'iñi ku ja kya'ity ja ñiguipy; nayide'ents meets idø'ønmi, ÷ti mee nadyu'uk mnityu'ump ku mee wyinaty ja nja' tø x'ixmajtsniyi?

⁵ Øts idø'øn jade'en sam ja ujts ñiguipyin, jøts meets jade'en sam ja' y'awaj y'axeeñin. Pøni pønts ø xkamajtstutp, jøts ku øts ja nayide'en ka' nmajtstu'uty, ja'ats idø'øn ja yja' møj wingaxø'økp; jøts ka' mee ti nadyu'uk mayi ku ø nga'ett. ⁶ Pøni pønts ja nja' xkaminamyajjiyiyip, ja'ats jade'en yik'ixjibep sam ja kipy awaj midi ka'øy, jøts kuts ja tyø'øtst jøts ja jønjøtpy yikpikta'akt, japtis ja tyø'øty.

⁷ Pøni ka' mee xmajtstu'uty, pøni ka' meets ja n'ixpøjkin

xja'dyigøjyidi, amidowdits pøni ti mdsojktip jøts meets ja myikmo'ot.

⁸Ku yikxon xpadundi ja Dios Teety yja' sa ttsøkyin, jade'en'ampyts ja y'øy'ajtin myøk'ajtin yikpa'ixy, jøts nayide'en idø'on yiknijawit ku meets idø'on xjanchpabøjkipi'aty.

⁹Jade'en mee ndsøky sam øts Dios Teety xtsøkyin; tun'ejtik meets yø nja' ku meets ja tsojkin ndami'ity. ¹⁰Pøni xpaduujnidip øts ja n'ana'amin, jade'en'ampyts mee møøt m'ettit øts ja ndsojkin, nayide'en ñamyayi sa øts ja nDeety y'ana'amin nbaduujniyi, jade'ents øts idø'on ja chojkin nmøøt n'ity.

¹¹Jade'en'ampy meets jade'en nnøjmi, jøts mjotkujk'attit nayide'en sam øts, jøts ejtni xoni x'ejxtit. ¹²Ya'at øts idø'on n'ana'amin'ajtpy: øy yikxon xem yam mnamyayidit mnachokidit, nayide'en sam øts ja tsojkin nbikta'aky sa mee ndsøky.

¹³Jade'en idø'on ja tsojkin møj yikjagyepy pøn amuum nayojxip, jøts ja myigu'uktøjtkudani jøts jujky'ajtin ja tpaattit.

¹⁴Meets idø'on nmigu'uk'ajtpy pøni mdundip jade'en sa ixa n'ana'amdi. ¹⁵Ka' mee ndiij jøts ku mee mdumbi, kumi ka'ap ja tumbi tnijawi pøni ti jaty tyumpy ja wyindsøn. Nmigu'uktijpyts meets yam, ja'agøjxp ku tuki'iyi tø nduknija'wigyøxti sa jaty øts ja Dios Teety tø xnøjmi.

¹⁶Kameedsipxi tø xpikta'aky; pø øtsxi mee kø'øm tø nwi'ixy, jøts mee tø ndanipiky jøts nøjxk ja mdunk yikxon xyikwingaxø'økti, jøts wan tmøji wan tkaja'aji. Jade'ents ja Dios Teety mmo'ojidit

pøni ti jaty m'amidoodip ku ø xkajxpaaattit amumjoojt. ¹⁷Yø' idø'on nda'ana'amdip, jøts xem yam mnabya'ayowidit jøts ja tsojkin xjagyaptit.

Ku ja ka'øyjaa'dyi tkatsokti ja Jesús møøt ja pyabøjkipitøjtk

¹⁸Pøni mmi'ajkiyidip ja' pøn ya ñaxwiiñ, mnija'widipxi jøts ku øts ja jawyeen nayide'en tø xuñ. ¹⁹Ku meets jeexyip nayide'en m'adi'ich sam pøn ya ñaxwiiñ wyinmaydi, nayide'ents meets ja jeexyip mdsøkyiyi sam ja ttsøkyin pøn nayide'endi sam ja'ajindi. Øts meets ya tø nwi'ixy ya ñaxwiiñ ma nayide'en chøønidi pøn jade'en winmaadyip, jøts ja'agøjxp myikmi'ekyidi kumi ka'ap ja'abi winmaa'n x'ukyikyø'øñidi sam o pøn ñaxwiiñ. ²⁰Ja'myatstits sa tø nnøjmidi, jøts ku ka'ap ja tumbi ñamyøjyit sam ja wyindsøn. Tøbaats ø nyikpawidity ku ngayikupiky, nayide'ents meets idø'on myiktumit; jøts pøni xpaduujnidipts øts ja n'ixpøjkin, nayide'ents meets ja m'ixpøjkin yikpadumit. ²¹Øts køjxp idø'on jade'en myiktu'undit ja'agøjxp ku ka' tnijawidi pøn ø xkajxp.

²²Ka'ap ja jeexyip ti pøktyi, kuk øts jeexyip ngamiñ, kuk øts ja jeexyip ngaduknijawidi. Ixyam ti ñikyajpxtip jøts ja pyøky kyayiktagubatit; ²³ja' pøn ø xmi'ajkip, ñayi mi'ajkip ja nayide'en øts ja nDeety. ²⁴Ka'ap yø jeexyip ti pøktyi kuk øts yø jeexyip ka' ti nduk'ejxti midi ø tø nduñ yø' wyingujktyi, sam ka'ap pøn jade'en tø tyuk'ijxyidi; tø yø

t'ejxnidi, ja ti ja'ats yø myija'widip, pø xmi'ajkidipxi øts yø', jøts ñayi myi'ajkidip yø nayide'en ja Dios Teety. ²⁵Ja'agøjxpts ya'at jade'en yjaty kumi ka'pxy jade'en yjatt sa ya'at kajpxy ayuujk wya'añ, midi jap køxja'ay yø' kyutujkjøtptyi: "Nadøki øts yø xmi'ekyidi."

²⁶'Paty øts ja Dios Teety xukaxt ja Espíritu Santo jøts øts ja nja' xkajpxiyit, pøn pudøjkíp kajpxjot'amøjkíp, pøn nayide'en tmøøt'ajtp ja tyiibyí yjanchpi. ²⁷Jøts mee nayide'en ja nja' xkajpxmiyit, pø tøxi meets ja x'ixy sa jaty y'ejxi tyiyi, sa jaty tø ngajpxwa'lkxto'ondaajkyim østi ixyambaat.

16 'Jade'en'ampy jade'en nnojmidí jøts kidi nugo winmayjimbetti winmay'adøjti. ²Myikwojpidso'ømp myikajxpidsø'ømp meets jap tsaptøjkjøtpty, østi yja'at paat ja xøøw ku ja jaa'y wya'andit jøts ku Dios yja' ja tpaduujnidi ku meets ja myik'oogiyit. ³Ja'agøjxp ja jade'en y'adø'øtstit ku ja nijuuni tkanijawidinim pøni pøn ja Dios Teety, jøts pøni pøn øts. ⁴Jøts ja'agøjxp ya'at jade'en ndukmadowdi ku wyinaty jade'en yjatwa'añ, jøts xja'myatstit jøts ku yø tø ndukmadoonidi.

Ti dø'øn ja Espíritu Santo tyumpy ya naxwiiñ

'Ka' meets yø jade'en patki'jyi ndukmadøøy, kumi ja'ajt øts kø'øm.

⁵Ixyamts ø nnojkwani tsinaabyi ma ja jap midi ø xkajxp; jøts øts ja nmøøtsinaamyit jøts nipøn tamts mee nidu'ugin tkayiktiy

pøni ma øts idø'øn nniykxy.

⁶Jotmay mee ne'egi jinaxy tø mjaaktyimdyatøkiyi, ja'agøjxp ku yø jade'en tø ndukmadowdi.

⁷Janch idø'øn nnojmidí jøts ku ne'egi jade'en m'øy'ajtxidit jøts ku nnojxxt. Ku ø nganøjxt, nijuunits ja kyamiñ midi mbudøkiyidip midi mgajpxjot'amøjkiyidip. Ku nnojxt, kø'ømts øts ja ngaxt. ⁸Jøts ku dø'øn ja nøjcx myiñ, ja' ja tyu'ump jøts ja naxwii'ñit jaa'y ja ttukjawit ja pyøky jøts ku yjanchpojkipitumbijaa'yidi, jøts ku ja tu'ugyi ja winmaa'ñ sudso tyø'ødit sudso tyuda'aktit, jøts ku Dios ja pyayø'øyidit. ⁹Ja'agøjxp pyojkipitumbijaa'y'atti ku ø ka' xjanchjawidi; ¹⁰ñija'widipts nøjcx sa y'ejxi tyiyi midí'ibi øy midí'ibi paat'ajtidip, kumi jam ø nniykxy ma Dios Teety, jøts ka' mee x'uk'ejxnit, ¹¹jaanimts tja'gyukidit ja Dios pyayø'øyin jøts ku tyiy'ajtingøjxp yikutuky, pø tøxi wyinaty ja tiy'ajtin tyaky, jøts ja miku' yikastigimo'ot midí møj y'ity ya naxwiiñ.

¹²'Jap øts may ja madya'aky njajagyepy midí ndukmadoowandip, ka' inet xja'gyukidit ixyamyi.

¹³Kunim mye'ent ja Espíritu Santo, ja'ats ja tuki'iyi mduk'ixpøjkøxidip sudso tyiyi yjanchi; ka'axi kyø'øm ja' ja tyiktu'unt pøni sa jaty ja wya'añ, ja' ja kyajpxp pøni sa jaty pøni ti jaty ja myadøøpy, jøts ja mdukmadowidit ti jaty tunwajnipnim. ¹⁴Jade'en'ampyts øts ja winja'win windsø'jkin nbaatt, kuts ja ngajpxy ja n'ayuujk xpadu'undit sa mduknijawiyidi ja Espíritu Santo. Øts ja ngajpxmyo'op.

¹⁵Nayide'ents ja Dios Teety kyajpxy ja y'ayuujk sam øts nja'ajin, paty øts jade'en nwa'añ jøts ku nayide'ents nmo'ot ja ngajpxy ja n'ayuujk, nayide'ents yø mduknijawiyidit.

**Xondaajkin ja nøjkk wyimbidsimy
ku njotmay'o'jkindit**

¹⁶'Ka' y'ukjajknit ku mee ka' x'uk'ejxnit, ku wyinaty waani tø ñaxy ja tiempi jaanimts ø x'ejxtit jadigojk, pø jamxi ø nniikxy ma jam Dios Teety.

¹⁷Winets ja pyabøjkpitøjk winaagin nixem niyam ñawyajnidøø:

—¿Ti yø jade'en tyijpy ku yø xnimaal'yin jøts ku ka' y'ukjajknit, ku yø ka' n'uk'ejxna'ant, jøts ku waani ñaxt winetnimts ja n'ejxindit jadigojk ja'agøjxp ku ñiikxy jam ma ja Dios Teety? ¹⁸¿Ti dø'øn yø jade'en tyijpy jøts ku “ka' y'ukjajknit”? Ni kyayikja'gyuki niwine'en pøni ti dø'øn yø jade'en tyijpy.

¹⁹Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ojts ja t'ixy jøts ku ja pyabøjkpitøjk yjawi tyiibyøkwa'añiyi, jøts ja tnimaay:

—Tøxi nnøjmidi jøts ku ka' y'ukjajknit ku mee ka' x'uk'ejxnit, kuts wyinaty waani tø ñaxy ja tiempi jaanimts ø x'ejxtit jadigojk. ¿Kidi yø'øjip meets ixja mnayiktøøjiyidip? ²⁰Jøts tiy janch øts idø'øn nwa'añ ku mee nnøjmi, jøts ku nøjkk ja yajxin x'ejxti, ku nøjkk ja jotmay'o'jkin xpaatti yam ja naaxwii'ñit jaa'y xyonda'akti. Jøts ka'ats yjade'eni, øy mee mabaat mjantyimyjajotmay'øøky, xondaajkin ja nøjkk wyimbidsimy

ku jade'en mjotmay'ookti. ²¹Jade'en idø'øn ñamyayi yjaty sam ja tø'øxyøjk ku ja kya'axwa'añ, janch winmay jotmay yjaty ku tø tpaaty ja tiempi ku ja y'u'nk pyøjkjø'økni; ku tø tminawya'kxniyi ja maxu'nk nika'ap ja t'ukja'myajtsni jøts ku y'u'nk ja tø pyiky, ja'agøjxp ku ja xyonda'aky ku ja tø tyikaxi'iky tu'uk maxu'nk ya naaxwii'ñ.

²²Nayide'ents meets idø'øn mjaajtnimi, mjanchjotmay'ootkip ixyam; wimbetp øts jøts mee nminabyaadit jadigojk, winetnimts ja xondaajkin xpaattit yikxon, jøts nipøn ja mgapøjkxiyidit.

²³Jøts ja'abi xøøw ka' ø ti x'ukyiktøønidit. Janch meets idø'øn nnøjmidi, jøts ku ja Dios Teety tuki'iyi mmo'ojidit pøni ti jaty ja m'amidoodip øts køjxp. ²⁴Østi ixyambaat ka'anim ti x'amidowdi øts køjxp; amidowdi pøktsowdi, mbaattip ja' jøts jade'en mxonjattit.

**Tøts ja Jesucristo tmimajada'aky
midi ja naaxwii'ñit jaa'y
yikwindigøøpy**

²⁵Madya'akyøjxp ya'at yam nugo tø ndukmadowdi jøts xamimadoodowidit; ja'atp ja xøøw ku ka'ap jade'en nøjkk n'ukmigajpxnidi abiky madya'akyøjxp, wa'ats meets ja ndyimdyukmadoonit nøjkk pøni sa ja Dios Teety y'ejxi tyiyi. ²⁶Jøts ja'abi xøøwts øts køjxp ja Dios Teety x'amido'odit xpøkts'o'odit ja øy'ajtin; jøts nika'ap øts yam ndyimwya'añ jøts ku øts n'amido'ot ja Dios Teety jøts mee nni'amidowit. Ka'ap chøkyi jøts kø'øm n'amido'ot, ²⁷pø mdsojkip meets ja Dios Teety.

Jade'engøjxpts ja mdsøkyidi kumi xtsojpk meets nayide'en, jøts tøts xjanchjawidi jøts ku øts Dios Teety xkexy. ²⁸Jam ø tø ndsøøn ma Dios Teety jøts øts ya tø nmiñ ya naxwiiñ, ixyamts øts inet nmajstutu'utwangojmi ja naxwii'ñit, jøts ø n'awimbeti'wya'lañ jadigojk ja Dios Teety.

²⁹Xjats ja pyabøjkpitøjk wyandøø: —Ixyamnim inet tiy janchwa'ats xnigajpxñim, ka' x'ukyiktuni ja abiky myadya'aky midì kayiktamimadodøø'wip. ³⁰Ixyamnimts øøts inet njanch'ixy njanchnijawi jøts ku tuki'iyi xnija'wigyixy, jøts ku ka' chøkyi jøts ku øy pøn kuwani mdyimdyiibyøkiyit. Ja'agøjxp øø njanchjawidi jøts ku jam mdsøøn ma Dios Teety.

³¹Jøts nwindson'ajtim Jesús yide'en t'adsøø: —¿Jøts xjanchja'wiñidip øts ixyam? ³²Ja wyingøñ jøts tø yja'aty ja xøow ja jumøjt, jøts tyimñay'ixyamyi, ku meets inet m'agakpaktit pø ma pønjabøn ñøjkxt, jøts øts inet nadyu'uk xnika'aktit. Ka'ap ø nadyu'ugi, jats ja Dios Teety xmøø'tity. ³³Ndukmodoogøjtíp ya'at yam tuki'iyi, jøts ja øy'ajtin jotkujk'ajtin xpaattit ku ø x'ajot'attit. M'ayo'ombaattip ya naxwiiñ; jotmøkts mnabyikta'agidit, tøts øts inet nmimajada'aky midì ya naxwiiñ yikwindigøøpy.

**Ku ja Jesús tni'amidowi
tnibøktsowi ja pyabøjkpitøjk, jøts
ja ttukmadøy ja Dios Teety**

17 Xjats ku ja nwindson'ajtim
Jesús jade'en

wyan'abajtiyii'ñ, jøts ja ojts jam tsajpwemp pyat'ixy, winets ja wyaañ:

—Dios Teety, tø ja hori kya'pxy. Yikmøjtøjkikts øts, kunuu'kxyja'wikts øts, jøts me nayide'en nyikmøjtøkit, jøts me nayide'en myikunuu'kxyjawit. ²Metsxi tø xmøø'y ja kutujk jøts øts naxwii'ñit jaa'y ja ni'ijtyi nda'ana'amdit, jøts ja tpaattit ja jujky'ajtin xemikøjxp pøn jaty me tø xkømøø'y. ³Jøts jade'en'ampy yikpaaty ja jujky'ajtin xemikøjxp ku tu'ugyi mets Dios Teety myikjanchjawidi, sam nayide'en ja Jesucristo, pøn mets ya tø xkexy naxwiiñ.

⁴Tø øts ja ndunguixy jade'en midì me tø xa'ane'emy, jade'engøjxpts myikmøjawidi myikunuu'kxyjawidi ya naxwiiñ. ⁵Møøkyts øts jam mwingujky nay ja'abi møk'ajtin midì øts y'ijty nmøø'tajtpy møøt mets ku ka'anìm wyinaty naxwii'ñit y'øyinim.

⁶Jøts ja jaa'dyi midì me kø'øm tø xwiwich ya naxwiiñ midì me tø xagødøki, tøts øts ja nduknija'wigyøxti pøni pøn mets. Jøts mets ja y'ijty mjaa'y'ajtpy, jøts mets ja tø xagødøki. Tøts ja tpadundi mets ja m'øgyajpxy mets ja m'ø'yayujk. ⁷Ñija'winidip ja ixyam wa'ats ti jaty me tø xmøø'y jøts ku mets ja xja'aji. ⁸Tøts øts ja ndukmadowdi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky midì me tø xukmadøy, jøts tøts ja tkupøkti, tøts ja tnijawidi jøts ku ja yjanchi jøts ku øts jam ndsøøn ma mets jam. Tø ja tjanchjawidi jøts ku me tø xkexy.

⁹Yøøts ø nni'amidoo'widip pøn jaty me tø xmøø'y ja'agøjxp

ku ja xja'aji; jøts nigidi ja'abi nni'amidoo'wip pøn øts tø xkabadundi. ¹⁰Midi jaty ø nja'ajtpy, nayi mets mja' ja', jøts nay ja'ats ø nja'ajtmip; jøts nayi øts nmøk'ajtin nay øts ngunuu'kxin ja xyiktuujnidip.

¹¹Øts, ka'ap øts n'lukya'a'ajtnit ya naxwiiñ; yø'øts ja tandip, jøts me nninøjkxnit møøtsinaabyi. Kunuu'kxy Dios Teety, agø'øduk axajtuk mmøk'ajtingøjxp pøn jaty ø tø xagødøki jøts ni'amuki ni'aga'pxi y'ettit, kyanamyajtstu'udidit nayide'en sam adømin. ¹²Ku øts yø ya y'lity nmøøt'etti ya naxwiiñ, n'ejx'ejttip øts yø', ja møk'ajtin ø nyiktumpy midi me tø xmø'øy, ja'ats øts yø nda'agø'ødujktip nda'axajtuajktip. Ni tu'ugin yø tø kyawindigøydi, ja'ayim idø'on jade'en tø yjaty midiyim y'ijty windigøy'ejtnip, jøts jade'en ka'pxy tpaaty sa ja mgajpxy sa ja m'ayuujk xyiktaañ.

¹³Ixyamts me nninøjkxnit ma mets jam; jøts ku njaaknaya'a'aty ya naxwiiñ, ja'agøjxp øts jade'en nwa'añ jøts ja mja' yjotkujk'attit sam ø njotkujk'atyin. ¹⁴Tø øts ja ndukmadoogøxti ja m'øgyajpxy ja m'øy'ayuujk, ja'ats mmi'ajkiyidip pøn ja ka'øwyinmaa'n tjagyajp. Ja' yiktami'ajkidip ku ja yjade'embí winmaa'n tka'ukyiktunidi, nayide'ents øts ka' nyiktuñ ja yja'adi. ¹⁵Kaja'ajipts ø n'amidøopy jøts xwaabidsø'ømt ya naxwiiñ, ja' n'amidøopy jøts xkuwa'ant xkubokt, jøts miku' yja' kidi myajada'aky. ¹⁶Nayide'en ja'adi sam øts, ka' nyiktuñ ja kya'øwyinmaa'n. ¹⁷Pøkjø'økts

ejxjø'økts mdiy'ajtingøjxp mjanch'ajtingøjxp; pø tiy janchxi ja mgajpxy ja m'ayuujk. ¹⁸Nayide'ents sam me tø xaniguexy ja naxwiiñit jaa'y, nayide'ents øts ja yam ndanipøkti ndani'ejxti pøn ya naxwiiñ ja ka'øwyinmaa'n tjagyajtpnim. ¹⁹Amumjoojt øts njaaktyimñadyamiyoxiyit yø'øgøjxpti, nayide'ents ja ñadyamiyoxiyidit ku ja mgajpxy ja m'ayuujk ttu'undit midi tiy midi janch.

²⁰Kidi ja'ayip ø nugo ndyimñi'amido'owidip, nayide'en ja'amidip pøn ø xjanchjawiwandipnim ku ja myigu'uk ja tmadoojidit ja øgyajpxy ja ømyadya'aky. ²¹Jøts ja' øts yam n'amidøopy jøts tu'ugyi ja wyinmaa'n tyik'ettit; jøts tu'ugyi y'ettit møøt adøm, nayide'en Dios Teety sam mets xmøøt'ity jøts sam me nmøøt'ity. Jøts wan tu'ugyi ja wyinmaa'n tpikta'akti jøts jade'en ttukjanchjawidit ku me tø xkexy, pøn ja ka'øwyinmaa'n tjagyajtpip. ²²Tø øts ja nmo'odi nay ja'abi møk'ajtin midi me tø xmø'øy, jøts tu'ugyi wyinma'adyit nayide'en sam adøm nja'. Tu'ugyi nayide'en mets mja', jøts nayide'ents øts nja'amí. ²³Øts ja møøt nnamyayidit, jøts mets xmøøtnamya'a'yimiyit jøts ja tu'ugyi y'ettit, jøts jade'en ja naxwiiñit jaa'y t'ejxtit tnijawidit jøts ku me tø xkexy, jøts ku mets ja xjanchøky sam me xtsøkyin.

²⁴Dios Teety, metsxi ja tø xagødøki, jøts ja'ats ø ndsøjky jøts ja yjap'attit ma øts jap ndsinaawya'añ, jøts t'ejxtit ja møk'ajtin ja øy'ajtin midi me

tø xmø'øy; jaayim me xtsøky ku ka'anim wyinaty naxwii'nit y'øyinim. ²⁵Mets Dios Teety tiy'ajtin janch'ajtin mmøot, jøts ka'ats ja naxwii'nit jaa'y mnijawiyi; jøts øts, nnija'wip mets; jøts yø pabøjkpitøjk, ñija'winidip yø' jøts ku me tø xjanchkexy. ²⁶Tø øts ja ndukmadowdi mbøn mets jøts njaaktukmadoowandipnim øts. Jade'ents sa mets xpa'ayøyin, nayide'ents ttaba'ayoomidit ja myigu'uktøjk. Nmøot'etpyim øts yø' y'agujkpti jade'en.

Ku ja Jesús ojts yikmach

18 Xjats ku ja nwindson'ajtim Jesús jade'en wyinaty tø wya'añ, winets ja tmøøtsøø'n ja pyabøjkpitøjk, jøts ja ñøjkxwa'andi jam jaduktamajñ ku ja ttanaxtit ja nøø midi yiktejp Cedron. Jam tu'uk ja kam ma y'ity øy ti tsa'am, jamts ja nwindson'ajtim Jesús tmøøtkuyø'yiyi'n ja pyabøjkpitøjk. ²Jøts ja Judas, pøn ja wyinaty ixam ka'ødyunwajnip, wa'ats ja t'ijxy'aty ja'abi et, pø jamxi ja nwindson'ajtim Jesús wyinaty kawinaak ojk tø ñamyukyidi møot ja pyabøjkpitøjk. ³Jade'en'ampyts ja Judas jam ojts tmøøtja'aty tukpiky ja soldaditøjk møot ja jaa'dyi midi t'ejx'ejttip ja tsaptøjk, ja teetywindsøndøjk ja fariseotøjk ja kajxidip, tumda'o'jk møot ja jam yja'ttøø kunø'øky. ⁴Ñija'wiñip ja nwindson'ajtim Jesús ja wyinaty sa jaty ja yjatwa'añ kyubatwa'añ, winets ja twinguwa'jkii'n, jøts ja tyiktiy:

—¿Pøn dø'on m'ixaadyip?

⁵Jøts ja ojts yide'en y'adsowdi:

—Ja Jesús øø n'ixaapy, ja Nazaretit jaa'y.

Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja t'adsøoy:

—Øtsimts ja'.

Jøts ja Judas midi ka'øy'adøtsp, ixam ja tmøødi ja mayjaa'y. ⁶Jøts ku ja nwindson'ajtim Jesús wya'añ: “Øtsimts ja'”, winets ja jadi'iñi y'ixnøjkxtøø jøts ja kya'tsjimbejtøø. ⁷Winets ja nwindson'ajtim Jesús ja jadigojk tyiibyøjkidøø, jøts ja ñimaajyidøø:

—¿Pøn dø'on m'ixaadyip?

Jøts ja wyandøø:

—Ja Jesús, ja Nazaretit jaa'y.

⁸Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja tnimaay:

—Tøxi nnigajpxy jøts ku ja y'øtsi. Pøni øts tam x'ixaadyip, majtstu'uttits øts yø nbaøjkpitøjk.

⁹Jade'en'ampy ja jade'en yjaty, jøts ja jade'en ka'pxy tyimyjaty ku ja nwindson'ajtim Jesús wyinaty yide'en kø'øm tø wya'añ: “Pøn jaty øts ja Dios Teety tø xagøðøki, ni tu'ugin ja tø kyawindigøydi.” ¹⁰Jøts ja Simón Pedro jam wyinaty tø tnixaji tu'uk ja tsujx, ja'ats ja ojts tjuuty, jøts ja ttaxikpo'otuujty ja jaa'y midi txøow'ajtp Malco, ojts y'aga'ndyatsk ja tyimgyajtspo'jtiiyi, ja teetywindsøndøjk idø'on ja tyumbi jade'en jajtp.

¹¹Yide'en ja nwindson'ajtim Jesús tnimaay ja Pedro:

—Pikta'ak yø mdsujx nay jap ma tø xjuuty. ¿Sa me mwinmay, uk ja øts idø'on xijy ngagupøkt ja ayø'on midi øts ja Dios Teety tø xanibiktaagi?

Ku Jesús yiknajtswaa'wiyi'n jam ma teetywindsøn

¹²Xjats ja soldaditøjk, møot ja' pøn tnigubajk'ajtp jøts møot ja tsaptajk,

ojts tmatsti ja nwindson'ajtim Jesús, jøts ja ojts tkowøondi tkøxojtsti.

¹³Jøts ja tyiknøjkxtøø mā ja Anás jam tyøjk midi ja Caifás tyeety myø'jtíp, midi jam wyinaty ja'abi jumøjt teetywindsøn'ajtp. ¹⁴Nayi Caifás idø'on wyinaty yide'en tø tnøjmi ja israelit jaa'y, jøts ku ne'egi jade'en tyimy'øy'att jøts tu'ugyi ja jaa'y tku'oogit ja kajp.

Ku ja Pedro tku'iiñ jøts ku ja ka' t'ijxy'aty ja Jesús

¹⁵Jøts ja Simón Pedro møøt jadu'uk ja myibabøjkpi tpanøjkxti ja nwindson'ajtim Jesús. Jøts yik'ijxy'ajtp ja' ja yjadu'ukpi, ijxy'ajtip ja teetywindsøn ja', ja'ats jap tyimyøøtøjkimyya ja nwindson'ajtim Jesús jap windsøn tyøjk'agui'py; ¹⁶jøts ja Pedro jap tyaañ mā yiknidøki ja tøj. Ja'ats ja yjadu'ukpi jap ñibidsøøm midi ijxy'ajtp ja teetywindsøn, jøts ja ojts tminagyajpxyi ja tø'øxyøjk midi jap tøj'adinaapy, jøts ja tyiktøjkiyi'ñ ja Pedro. ¹⁷Winets ja tø'øxyøjk midi tøj'adinaapy, y'amidoojøø ja Pedro: —¿Kidi metsip yø jaa'y mbabøjkpi'ajtpy?

Jøts ja Pedro t'adsøø yide'en:

—Ka', ka'axi ja y'øtsi.

¹⁸Jøts kumi xujxpts wyinaty, jøts ja tumbitøjk jøts ja tsaptøjktajk jap ja wyinaty tø tyikmøjidi ja jøøn, ja'ats ja jap wyindanaadyip jøts ja jap xyamdi. Jøts ja Pedro ixam idø'on ja tmøøtxami.

Ku ja teetywindsøn tyiktøøbinaxwa'aky ja Jesús

¹⁹Xjats ja teetywindsøn tyiktøøbinaxwaajky ja

nwindson'ajtim Jesús pøn jaty idø'on pyabøjkpitøjk'ajtpy, jøts ti dø'on ja ñanky'ixpøjkíp. ²⁰Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja t'adsøøy:

—Tø ø ngajpxy mayjaa'y'agujky øy madsoo; ejtp ø nyik'ixpiky mā jaty tsaptøjk, jøts nayide'en mā ja møj tsaptøjkmi mā israelit jaa'y ñamyukyidi, jøts ka'ap øts øy ti n'amaa'tsk'aty ku ø ti nnigajpxy. ²¹¿Tigøjxp ku øts ja xyiktty? Ja' mets ja myiktø'øp pøn jaty ø tø xmadooji, jøts wan ja tnigajpxti pøni sa jaty øts idø'on ja tø nnøjmidi. Ja' ja tñija'widip pøni sa jaty øts ja tø nnøjmidi.

²²Xjats ku ja nwindson'ajtim Jesús jade'en wyaañ, jøts nidu'ugin ja tsaptajk ja ojts wyingugoxiyi, jøts ja ñii'mxyiyi:

—¿Jade'en yø m'aaw xa'adsøø jøts jade'en xnøjmit yø teetywindsøn?

²³Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja yide'en t'adsøøy:

—Pøni tødam ø ngajpxigøø, nigajpxts midi'ibi dø'on mga'ømyadøøpy; jøts pøni øydam jade'en sa ø tø nwa'añ, ¿tits ku øts xkøxy?

²⁴Winets ja Anás ja ojts kyexyi wiñ ke'kxy, jøts ja jam ñjøkxt mā ja Caifás, midi teetywindsøn'ajtp.

Ku Pedro jadigojk wya'añ ku ja ka'ap t'ejxi ja Jesús

²⁵Íxajp idø'on ja Pedro tyani, yjoo'kxpiky jap jøn'ajpy, ku ja yiknimaaay:

—¿Kidi metsip yø jaa'y mbabøjkpi'ajtpy?

Jøts ja Pedro ja ka' tkupiky, yide'en ja wyangojmi:

—Ka', ka'axi ja y'øtsi.

²⁶Winets ja yiktøoji tu'uk ja teetywindsøn tyumbi midi ja jaa'y myigu'uk'ajtpy, midi ja Pedro wyinaty tø txiktsajtstu'uty jøts ja tyatsk tyimiyikwinajkiyøø, ja'ats waan:

—¿Kidi metsip jap tø n'ixy jøts ku mets ja jap y'lity xmøødi jap tsa'amgamjøtpy?

²⁷Jøts ja Pedro ja jadigojk ka' tkupøjkojmi, winets nay jatyi y'ayaajxy tu'uk tsapni'aaw.

Ku Jesús twinguwa'jkiyii'n ja Pilato

²⁸Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ojts yikwaadsøøn jam Caifás tyøjkjotp, jøts ja yikwaanijkxy ma ja møj windsøn kyutujktaajk jam. Xiijñiwyani, jøts ja israelit jaa'y nika'ap tyøjkidøø jap kutujktaajkjøtpy, jøts ja ka'ap tyiktigøøwya'andi ja kyostumbri, pøky idø'on ja' ku ja jade'en y'adø'østtit, ka'ap ja t'ukaañidit ja paski xøgaaky ja paski xø'uuky ku ja a'ux ja tyiknaxtit. ²⁹Ja'agøjxp ja møj windsøn Pilato jam ojts pyidsimy jøts ja myigajpxwa'añidi, yide'en ja ojts ñii'mxyidi:

—¿Ti yø jaa'y mdani'øø'nidip?

³⁰Jøts ja y'adsoodøø:

—Ku yø jeexyip kyapøkyjaa'yi ka' mets yø jeexyip ya tø myiktagødøki.

³¹Winets ja Pilato ja ñimaajyidøø:

—Møødidi, jøts xiidyu'undit jade'en pøni sà ja mgutujk wya'andi.

Jøts ja israelit jaa'y y'adsoodøø:

—Øøts, ka'ap øøts xpaat'aty jøts øøts øy pøn nyik'ookt.

³²Jade'en ja ojts ka'pxy yjaty sà ja nwindson'ajtim Jesús ja wyinaty tø tñigajpxy jøts ku ja jade'en y'ookt. ³³Xjats ja Pilato jap jadigojk

tyøjkiyii'n jap kyutujktaajkjøtpy, jøts ja ojts tyajxi ja nwindson'ajtim Jesús, jøts ja t'amidøøy:

—¿Mets idø'on israelit jaa'y mjanchwindsøn'ajtip?

³⁴Jøts nwindson'ajtim Jesús ja tñimaay:

—¿Kø'øm mets jade'en mwinmay jøts mets jade'en xyiktiy, uk pøn jade'en tø mdamimadya'agyi jøts ku ø nja'aji?

³⁵Jøts ja Pilato ja y'adsooøø:

—¿Ti israelit jaa'yimts øts?

Kø'ømxi yø mmigugajp jøts yø teetywindsøndøjk ya myikmiñiyi jøts mets ya nyiktagødøki. ¿Ti dø'on tø xuñ?

³⁶Jøts nwindson'ajtim Jesús ja yide'en t'adsøøy:

—Windsøn'ajtp øts, ka' øts nja' yjade'eni sam pøn yja' ya naxwiin. Ku jeexyip jade'en, tø øts nbabøjkpitøjk jeexyip xnitseptunidi, jøts øts jeexyip ngayiktagødøki ja israelit jaa'y. Kayaa'ip øts ngutujk.

³⁷Winets ja Pilato ja ojts ñii'mxyiyi:

—¿Jøts mjanchwindsøn mets idø'on?

Jøts nwindson'ajtim Jesús ja t'adsøøy:

—Ja' øts sà ixa mwa'añ, windsøn øts. Tø ø ngaxi'iky ku øts ya naxwiin tø nmiñ jøts ø nnigajpxt ti tiy'ajtin'ajtp, ti janch'ajtin'ajtp. Pøn jatyi ja xmimadoodip, xmadojidipts øts nja' ja' sà jatyi ø nwa'añ.

³⁸Jøts ja Pilato ja ojts ñii'mxyi:

—¿Jøts ti dø'on tiy'ajtin'ajtp janch'ajtin'ajtp?

Ku Jesús ñidujkiyii'n jøts ja y'ookt

Jøts ku ja Pilato jade'en t'ukyiktiy, jøts ja ojts pyidsimy jøts

ja tminagyajpxwa'añi ja israelit
jaa'dyi, jøts ja tnimaay:

—Ka' øts yø jaa'y nbøky'ixy.

³⁹Jade'ents mee xkostumbri'aty jøts øts nidu'ugin nyik'awa'atspidsø'omt ja pøkyjaa'y, ku meets ja x'amidøy ku paski xøøw: ¿jøts mdsojktip jøts wan øts yø mwindsøn tnajtsmatsi jadi'iñi?

⁴⁰Winets ja niduki'iyi møk wyandøø:

—iKa' yø' xyik'awa'atspidsø'omt!
iYø Barrabás
myik'awa'atspidsø'omp!

Jøts møj maa'tspi dø'on ja Barrabás.

19 Xjats ja Pilato ojts tnankmyachi ja nwindsøn'ajtim Jesús, jøts ja ojts tnankwyøpyi. ²Jøts ja soldadi ja ojts ttagujandi tu'uk ja windsøn kujan, jøts tum kujp awiity, jøts tsuu'nk wet ja ojts ttaxoxti. ³Jøts ja ojts wingon twingunøjkxidi, jøts ja ojts tnøjmidi:

—iMøj mets, pøn ja israelit jaa'y wyindsøn ukmayip!

Jøts ja ojts twingoxti tjøpkoxti wyemp y'am.

⁴Winets ja Pilato ojts jadigojk pyidsimy, jøts ja ojts ñii'mxyidi:

—Ejxti nijawidi, nyikpidsimpy øts yø ya jøts xnijawidit jøts ku øts yø niti ngadapøky'ixy.

⁵Jøts ja nwindsøn'ajtim Jesús pyidsiimy, ixam tkujan'aty ja kujp awiity jøts ja tsuu'nk wet ja twet'aty. Jøts ja Pilato ja ojts ñimaagyojmiyidi:

—iXya dø'on ja jaa'y!

⁶Xjats ku ja teetywindsøndøjk ja t'ejxtøø jøts ja tsaptajk, winets ja tjanchtayajxidøø møk'ampy:

—iYikruspat! iYikruspat!

Jøts ja Pilato ja tnimaay:

—Wawdi jøts mee xyikruspat, kumi ka'ap øts yø ti pøky ndapøky'ixy.

⁷Yide'en ja israelit jaa'y ja y'adsoojiyøø:

—Jap øøts tu'uk ja kutujk nmøødi, jøts jade'en ja tyikutuky jøts wan t'øøky, ja'agøjxp ku yø tø ñabyikta'agyi Dios U'ngin.

⁸Xjats ku ja Pilato ja ojts jade'en tmadøy, jøts ja jade'en yjaaktyimyik'adsø'jkii'ñ. ⁹Jøts ja jap kyutujktaajkjøtpy tyøjkii'ñ jadigojk, jøts ja ttiibyijky ja nwindsøn'ajtim Jesús:

—¿Mets, ma mdsøøñ?

Jøts ja nwindsøn'ajtim Jesús niwine'enin ja tkidyimy'adsøøy.

¹⁰Winets ja Pilato ja ojts ñii'mxyiyi:
—¿Jøts ø ka'ap x'adsøy? ¿Ti ka' xnijawi jøts ku øts kutujk njagyepy, jøts me nyikruspatt uk jøts me nyik'awa'atspidsø'omt?

¹¹Jøts nwindsøn'ajtim Jesús ja t'adsøøy:

—Ti kutujk mets jeexyip mdsaaachjagyepy ku Dios Teety ja jeexyip jade'en tkayikjaty; paty ja' møj pøky tyimdyaja'adyi pøn øts ya tø xkøyaky jøts me tø nyiktagødøki, waani mets mja' mdaja'adyi.

¹²Winets ja Pilato nay jatyi tja'ixaay ja taay, jøts ja t'ixmatst jadi'iñi ja nwindsøn'ajtim Jesús; xjats ja israelit jaa'y ja møkta'aky ñimaajiyi:

—iPøni myik'awa'atspidsimpy inet, ka' xmigu'ugi wyinaty ja møj windsøn César jam Roma! iPøn jade'en namyøjpiktaajkip, myidsep'atpyts ja César!

¹³Xjats ku ja Pilato jade'en tmadøø, winets ja ojts tnankyikpidsimyi ja nwindson'ajtim Jesús jøts ja y'ixaajky jam kyutujktaajkjøp'am midy yiktejp Gabata ku hebreit ayuujk, jade'en ja tijy ma tsaba'kxy. ¹⁴Jaa dø'on ja xøow wyinaty kujky ku wyinaty tyimbyatni ja paski. Winets ja Pilato tnimaay ja yjaa'y midy jamdi: —iXyaadi ja mwindsøn!

¹⁵Yide'en ja møk wyandøø: —iWan tpa'øøky! iWan tpa'øøky! iYikruspat!

Jøts ja Pilato ja tnimaay: —¿Øts ndejin ja mwindsøn nyikruspatp?

Ja teetywindsøndøjk ja yide'en y'adsoojiyøø:

—Ka'ap øts pøn jadu'uk nwindson midy øø nwindson'ajtpy, ja'ayi tu'ugyi ja møj windsøn César.

¹⁶Ku ja Pilato jade'eni yiknimaay, jøts ja ojts tkøyaky ja nwindson'ajtim Jesús jøts ja tyikruspattit, winets ja tyiktso'ondøø.

Ku ja Jesús kyiruspejty

¹⁷Xjats ja nwindson'ajtim Jesús tyiktso'ondøø, jøts ja ttukapti ja kyirus, jøts ja jam nijkxy ma ja et yiktijy Oo'kpi Kyubajk Pajk, midy yiktejp hebreit ayuujk Gólgota.

¹⁸Jamts ja ojts tyikruspattit møøt namajtsk pøkyjaa'y, tu'uk jaty ja yikpiktaktøø adsow aduuk, jøts ja nwindson'ajtim Jesús agujk'ajpy. ¹⁹Jøts ja Pilato jam ojts tnankpyikta'agy ja letri kruskøjxp midy nømp: “Jesús, Nazaretit jaa'y, israelit jaa'y wyindsøn.” ²⁰Jøts may jaa'y ojts

t'ejxti ja letri, pø kajpwingonxi ja jam ma ja nwindson'ajtim Jesús ojts kyiruspejty, jøts ja letri jade'en ja kyøxja'ayi hebreit ayuujk, jøts griegit ayuujk, jøts latin. ²¹Paty ja israelit teetywindsøndøjk tnimaydi ja Pilato:

—Kidi jade'en xja'ay “Israelit jaa'y wyindsøn”; ne'egi jade'en xpikta'akt “Kø'øm ñadyijiyi jøts ku israelit jaa'y twindsøni.”

²²Yide'en ja Pilato ja ojts y'adsøyidi:

—iMidi tø nja'ay, jade'en yø tya'ant!

²³Xjats ku ja soldaditøjk wyinaty tø tyikruspattit ja nwindson'ajtim Jesús, winets ja ojts twejtsjøjkidi ja wyet, jøts ja ojts ñadyanipaadyidi jøts ja ñawya'kxit maktaxkpiky, kitu'uk ja soldadi ja tpøktit. Jøts nayide'en tnixajidyøø ja nijan, jøts kumi ka'ats ja y'axuumyuky, ja'ayi ja amuum tyimdyukojkubety, ²⁴xjats ja soldadi nixem niyam ñawyajnidøø:

—Ka' yø ndakø'øtsa'ant; ne'egi yø nniguyajtint, jøts n'ejxint pøn jadyimy'uktaja'adip yø wet.

Jøts jade'en ojts ka'pxy yjaty sam jap jaabyety nøkyijxpy: “Tø øts nwet ja xwejtswa'kxidi, tø ja tniguyatti.” Jade'ents idø'on ja soldaditøjk y'adøstøø.

²⁵Jøts ma ja nwindson'ajtim kyirus jam, ixam ja tyaak ja', jøts nayi ixamts ja'ami midy ja tyaak y'uchip, jøts ja Cleofas ñidø'øxy midy María'ajtp, jøts nay jam ja María Magdalenimi. ²⁶Xjats ku ja nwindson'ajtim Jesús ojts t'ixy ja tyaak, jøts ku ja pyabøjkpi nay jam tyanaamyi midy ja

jantyimiyinamyaaajyip, winets ja
tnimaay ja tyaak:

—Taak, ixa ja m'u'nk.

²⁷Jøts ja pyabøjkpi ja tnimaamyi:

—Ixa ja mdaak.

Jøts nay jatyi ja'abi pabøjkpi
ttaakpijky midi ja nwindson'ajtim
Jesús tyaagip, jøts ja jade'en
yikjagyepy sam kyø'omdaagin.

Ku ja Jesús y'ø'jky

²⁸Xjats ku ja jade'en wyinaty
tø y'ukjaty, jøts kumi ñija'wipts
ja nwindson'ajtim Jesús ja wa'ats
jøts ku wyinaty jade'en tuki'iyi
tø kya'pxy, jøts idø'on ja jade'en
tyimyjatt sam jap jaabyety
nøkyijxpy, winets ja wyaan:

—Jantyimdyøjtšip øts.

²⁹Jamts wyinaty tukmøjnajts'øø
ja vino midi jeky tø pyu'uch; ja'ats
ojts yiktabadsiiich ja tanimuu'kpi,
jøts ja yikpiktaajky jam hisopo kipy
awaj jøp'am, jøts ja yikta'ayøjkxyi
ja nwindson'ajtim Jesús. ³⁰Xjats ja
twixil'jch ja tanimuu'kpi jøts ja vino
ka'øybi jade'en t'uuky, winets ja
wyaan:

—Tø tuki'iyi yikpaduñ ka'pxy.

Jøts ja kyubajk ja jadi'iñi
kyuwojtsnajxy, jøts ja jade'en
y'ø'jky.

Ku ja Jesús yikuummy kyachpuki'jy

³¹Jøts tyimbyaatwanipts ku
ja paski xøøw kyujajy, jøts ja' ja
israelit jaa'y kyatsojktip jøts ja
oo'kpi jam y'awejxtit kruskøjxp
ku poo'kxin xøøw, jøts yats idø'on
ja'abi xøøw jaaktyimyojxøowni.
Ja'agøjxpts ja tnimaydi ja Pilato,
jøts wan ja tñankpyakwojptøjkixyi
pøn jaty jam wyinaty tø kyiruspatti,

jøts wan ja tñankyikwinajkixyi
jam ja oo'kpi ñine'kx. ³²Winets
ja soldadi ñøjkxtø, jøts ja ojts
tjanchpakwojptøjkøxti midi ja
nwindson'ajtim Jesús jam wyinaty
møøt tø kyiruspety. Ojts ja
yjawyeembi tyimykpakwojptøjkøjy,
jøts ja yjadu'ukpi nayide'en midi
jam jaduktamajñ. ³³Xjats ku ja
twingunøjkxidøø ja nwindson'ajtim
Jesús, jøts ja t'ejxpattøø jøts
kudam ja tø y'oo'kni, patyts ja ka'
nayide'en t'uktunidøø.

³⁴¿Ja ti winets ja ñajxy? Ojts ja
soldadi ja nidu'ugin tyakumyi ja
takuu'm jøts ja tyimy'awajch ja
kyachpuki'jy, jøts nay jatyi ja ni'jpy
pyidsiimy møøt nøø. ³⁵Ja'ats midi
ixyam njaadyampy, tø øts idø'on
jade'en n'ixy nnijawi midi'ibi tiy
janch, jøts mee nayide'en xiyyawit
xjanchjawit. ³⁶Jade'enxi dø'on ja
yjajty jøts jade'en ka'pxy tyimyjaty
sam jap jaabyety nøkyijxpy: “Ni
tu'ugin pyajk ja kyatøjt kyamoott.”
³⁷Jøts jap abiky wyami: “Y'ejxtip ja
kø'øm ku tyiktsaachidit.”

Ku ja Jesús ñine'kx yikpiktaajky jap møj tsaajutjøtpy

³⁸Xjats ku dø'on ja jade'en
wyinaty tø yjaty, jøts ja José midi
kugajp'ajtp jam Arimatea, pyabijky
ja' nwindson'ajtim Jesús øy idø'on
ja ka'ap øy pøn tjadyimdyuknijawi,
ja'agøjxp ku ja ttsø'øgi ja myi'israelit
jaa'y. Ja'ats idø'on t'amidoow ja
Pilato ja may'ajt, jøts ja myo'ojyit ja
nwindson'ajtim Jesús ñine'kx. Xjats ja
Pilato yikjajt ja jade'en, winets ja José
ojts ñijkxy jøts ja ojts tyikts'oniyi.
³⁹Jøts ja Nicodemomi midi wyinaty
jekyip tø tmøøtmadya'aky ja

nwindsøn'ajtim Jesús koots, ja'ats jam tmija'jt ee'px majk kilin jaabya'ak midi pa'akxuu'kp, majtsk jøøjp ja', ja mirra tø t'abøjkmuky møøt ja áloes. ⁴⁰ Jøts idø'on ja José jade'en møøt ja Nicodemo nixajiyidøø ja nwindsøn'ajtim Jesús ñine'kx, jøts ja tta'abejtøø ja wet midi ja wyinaty tø tpiktaajkidi ja'abi pa'akxuu'kpi midi jade'en abøjkmuky. Jade'en ja ttundøø sam idø'on ja israelit jaaly kyostumbridi ku ja y'oo'kpi ja tyiknaxøkidi. ⁴¹ Jøts ma ja nwindsøn'ajtim Jesús wyinaty tø kyiruspety, jam wingon tu'uk ja kam ma y'ity øy ti tsa'am. Jamts tu'uk oo'kpi jut ja'abi kamjotp midi tyimyjemy'øyipnim, ka'anim jap pøn tyimykikta'aky. ⁴² Japts ja tpiktaktøø ja nwindsøn'ajtim Jesús ñine'kx, pø wingonxi ja jam tyañ ja oo'kpi jut, jøts tyimdyøts jøts ja israelit jaaly pyoo'kxin xøøw tyimcho'ondaknit.

Ku ja Jesús yjujkpyijky jadigojk jap møj tsaaj jutjøtpy

20 Xjats ku midukxøøw cho'onda'akñim ja yjadu'ukpi samaan, winets ja María Magdalena ojts jøpyi ñijkxy jam ma ja oo'kpi jut jam wyinaty, ka'anim yikxon yjajta'aky; jøts ja ojts t'ixy jøts ku ja oo'kpi jut jam tka'uk'agø'ajtni ja tsaaj midi ja wyinaty tø yikta'agi'y. ² Winets ja ojts putyi ñijkxy ma ja Simón Pedro jam wyinaty møøt øts midi yø nøky tjaapy, midi ja nwindsøn'ajtim Jesús jantyimyinamyaajyip, jøts øøts xnimaay:

—Tøts ja nwindsøn'ajtim jap yjikidøjtpidsømni jap jutjøtpy, jøts

ka'ap øø nnijawi pø ma net tø yikpikta'aky.

³ Xjats øts møøt ja Pedro nnijkxy ma ja oo'kpi jut jam. ⁴ Jøts øøts namajtsk janch putyi nnijkxy; jøts øts jawaani møk njantyimbyujt jøts ja Pedro nnikejky, jawyeen øts jam nja'ljty ma ja oo'kpi jut. ⁵ Jøts øts jap ngu'ejxyii'ñ, ja wetyi jap n'ejxpaajt midi ja nwindsøn'ajtim wyinaty tø yikta'abity jøts ku ja jap wyøjni, jøts nika'ap ndøjkiyii'ñ. ⁶ Jøtsnim ja Simón Pedro ix'oojknim yja'ljty, jøts ja tyøjkiyii'ñ jap oo'kpi jutjøtpy. Jøts ja nayide'en jap ojts t'ixy jøts ku ja abet jap wyøjni; ⁷ jøts ja tjaaktyimy'ejxpaapty ja wet midi ja nwindsøn'ajtim Jesús wyinaty tø yiktagupity, jøts nigidi ja jam møøt ja wet midi ja amuum yikta'abejt, axaach ja jam abiky tø yikpikta'aky. ⁸ Winets øts ndøjkyimyaaj ma dø'on ja oo'kpi jut jam, jøts n'ijxy jøts kudam ja wyinaty jade'en tø jyaty, xjats ja njanchja'wiyii'ñ. ⁹ Jøts ka'anims idø'on øøts wyinaty nja'gyuki midi jap nøkyixpy jaabyety wya'añ, jøts ku ja nwindsøn'ajtim Jesús yjujkpyøkt jadigojk jap oo'kpi y'agujkp. ¹⁰ Jøts øøts jade'en namajtsk nwimbejtnaaj jøts nnøjkxnaaj jam ndøjkwindump.

Ku ja Jesús ñanky'ejxøø jadigojk ma ja María Magdalena jam wyinaty

¹¹ Jøts ja María jamyi jut'agø'øm tyañ, ñiyaxni ja jam kyu'ejxyii'ñ ma ja jut, ¹² winets ja ojts t'ixy namajtsk ja ankilis, tum amuum poop ja xyøxyidi, jøts ja jam chøøniidi ma ja nwindsøn'ajtim Jesús wyinaty tø y'ukyikpikta'aky ja ñine'kx; tu'uk jam chøøni

agubajkp, jøts jadu'uk teky'ok'am.

¹³ Jøts ja ankilis ja ñimaajyøø, ja tø'øxyøjk yiknimaapy:

—¿Ti mjajtip, tiku mya'axy?

Jøts ja tnimaay:

—Ja'agøjxp ø nya'axy ku øts ja nwindson'ajtim ya tø yikwejtspidsømni, jøts øts ja ka' nnijawi pø ma ja tø yikpikta'aky.

¹⁴ Ja'ayi ja jade'en wyaañ, jøts ku ja y'ejxjimbijty winets ja t'ejxpaajty jøts kudam ja nwindson'ajtim Jesús jam tyani; jøts ka'ap ja tyimwya'añ jøts ku ja yja'aji. ¹⁵ Winets ja ojts kø'øm ñii'mxyi, jøts ja tø'øxyøjk yiktiibyiky:

—¿Tiku mya'axy? ¿Pøn m'ixaapy?

Jøts ja tø'øxyøjk jade'en ja wyinmay, ja tsa'am kam ejx'ejtpik idø'on ja tijy, jøts ja tnimaay:

—Teety, pøni mets ja tø xyikpidsimy, tukmadookts øts ma tø xpikta'aky jøts øts ja n'atsyiktsoont.

¹⁶ Winets ja ñimaajyøø ja nwindson'ajtim Jesús:

—iMaría!

Xjats ja y'ejxjimbijty jøts ja tnimaay hebreit ayuujk:

—iRaboni! —midi tyijpy yik'ixpøjkpi.

¹⁷ Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja ñimaajyøø:

—Kidi ø xøñ, majtstutk øts, pø ka'anímxi ø nnijkxy jam ma ja nDeety jam. Nøjkxts x'atstukmadø pøn jaty øts nja' xpabøjkidip, jøts ku øts jap nnijkxy ma øts ja nDeety jap, midi mee mDios Teety'ajtpy.

¹⁸ Winets ja María Magdalena ojts ñijkxy, jøts ja ojts t'atstukmadoji ja nwindson'ajtim Jesús pyabøjkpitøjk jøts ku ja wyinaty tø t'ixy ja

nwindson'ajtim, jøts ku ja wyinaty jade'en tø ñii'mxyiyi.

Ku ja Jesús ñanky'ejxøø jadigojk ma ja pyabøjkpitøjk jam wyinaty

¹⁹ Jøts nay ja'abi xøøw ku midukxøøw cho'ondā'akñim ja yjadu'ukpi samaan, nay ja'abi ux ku ja pabøjkpitøjk jam wyinaty tø ñamyukyidi jøts ja wyinaty tø ñañ'agiibyetyidi, ja israelit jaa'y ja chø'jkidip. Winets ja nwindson'ajtim Jesús tyøjkiyi'ñ jøts ja jam y'agujk'am wya'k'øyyii'ñ, jøts ja ojts yide'en kyajpxpøø'kxyidi:

—Øy'atti jotkujk'atti.

²⁰ Xjats ku ja jade'en y'ukwaañ, jøts ja ojts tyuk'ijxyidi ja kyø' jøts nayide'en ja kyachpuki'jyit tsaachi. Jøts ja pabøjkpitøjk yjantymxyondaktøø ku ja t'ejxtøø ja nwindson'ajtim. ²¹ Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja jadigojk ñimaajyidøø:

—Øy'atti jotkujk'atti. Nayide'en sam øts ja Dios Teety tø xkexyin, jøts nayide'en meets yam nguexy.

²² Xjats ja tnibixujyiyi'ñ ja pyabøjkpitøjk jøts ja tnimaay:

—Wan ja Dios y'Espíritu Santo mdatøkiyidi. ²³ Jøts pøni mgajpxwa'kxtpip jøts ku ja yikpojkpimee'kxy pøn nabyøkyja'wiyidip, jøts øts nja' ja xpabøjkiyidit; uk pøni ka'ats, mdukmodo'opts meets ja nayide'en jøts ku ja pyøky ja ka'ap mibaat yikmee'kxy, pøni ka'ap ja ñabyøkyjawiyidi niwine'en.

Ku Tomás ojts t'ixy ja Jesús ku tø yujkpyiky

²⁴ Jøts tu'uk ja nwindson'ajtim pyabøjkpi midi Tomás'ajtp, midi

yiktejp xeeñu'nk, ja' wyinaty ka'ejtp ma ja jamdi ku ja nwindson'ajtim Jesús wyinaty tō ñanky'ijxyi.

²⁵Xjats ja oojknim ttukmadowdi ja nwindson'ajtim Jesús pyabøjkpitøjk, jøts ja tnimaadyi:

—Tō øøts ja nwindson'ajtim n'ixy.

Ja Tomás yide'en ja ojts ñii'mxyidi:

—Ka' øts ja njanchjawit pøni ka' øts kyø' ja n'ejxi jøts ku ja klabis ja tō yiktsaachiyi; ku øts ngøtsa'jx jap kø'øm ka' ndyimgyudejit ma ja klabis ja tō yiktsaachiyi, pøni ka' øts jap nguxaji ma ja kyachpuki'jy tō chaachi, ka'ats øts ja njanchjawit.

²⁶Xjats ku kyiduktujkxøw'ajty, winets ja pabøjkpitøjk ñamyujkidøø jadigojk jam tøjktotp, jøts ja Tomás ixjam ja wyinaty tmøødidi. Winets jadyimja'aduky ja tøjkwynaty yikxon ku ja nwindson'ajtim Jesús tyøjkiyi'ñ, jøts ja jam agujk'am tyanay'øiyii'ñ. Jamts ja ojts kyajpxpøø'kxyidi, yide'en ja ñii'mxyidi:

—Øy'atti jotkujk'atti.

²⁷Jøts ja Tomás nay jatyi yiknimaay:

—Kudeji yø mgøtsa'jx yap, jøts øts yø ngø' x'ejxit; jøts yak yø mgø' jøts yap mguxajit øts ngachpuki'jy. Jøts kidi nugo xkuwinmayi, janchjawi dø'øn.

²⁸Xjats ja Tomás y'adsøø y jøts ja wyaañ:

—iMets nwindson'ajtpy ndios'ajtpy!

²⁹Jøts nwindson'ajtim Jesús ñimaajyøø:

—Tomás, ja'agøjxp yam xjanchjawinim ku ø tō xtyimwyemp'ijxñim. Jotkujk'atyim

ja'adi pøn tmibøjktp pøn tjanchja'widip jadi'iñi, øy øts ja xjaga'ejxti.

Ya'at nigajpxp ja tiy'ajtin
midi yø nøky myøøt'ajtpy

³⁰Jøts may ja nwindson'ajtim Jesús ojts tpikta'aky ja ejxpajt, ku ja ojts ttuñ ja milagri jam pyabøjkpitøjk wyingujkp midi ka' kyøxja'ayi ya'at nøkyjøtpy.

³¹Ja'agøjxp ya'at jap jade'en tō yikujayi, jøts xiyjawidit xjanchjawidit jøts ku ja' yiknitsø'øky, jøts ku ja' Cristo ja nwindson'ajtim Jesús, ja Dios U'nk. Jøts ku ja xjanchjawidit, mbaatpts meets ja jujky'ajtin xemikøjxp sam pyaat'atyidi pøn tjanchja'wiyidip.

Ku Jesús ñanky'ejxyi niwixujk
pyabøjkpi windump

21 Xjats ku dø'øn ja wyinaty jade'en tō y'ukjaty, winets ja nwindson'ajtim Jesús ñanky'ejxi jadigojk jam ma ja pyabøjkpitøjk, jam mejy'am midi yiktejp Tiberias. Yide'en idø'øn ja y'ejxi tyiyi: ²Ja Simón Pedro jam wyinaty møøt ja Tomás midi yiktejp xeeñu'nk, jøts ja Natanael midi jam kugajp'ajtp Caná midi Galileit etjotp, jøts ja Zebedeo y'una'jk, jøts møøt abiky janamajtsk nay ja nwindson'ajtim Jesús pyabøjkpi. ³Ja'ats ja Simón Pedro ñimaay:

—Nijkxy øts t'ats'ajkxma'aky.

Jøts ja wyandøø:

—Pø tsoomp øø nayide'en.

Xjats idø'øn ja ñøjktøø, jøts ja ojts ttatøkidi tu'uk ja barki, ni tu'ugin ja ajkx ja tkamaktøø ja'abi koots. ⁴Jøts ku

wyinaty xyiijñiwyani, winets ja nwindson'ajtim Jesús jam meyj'am wya'kaxi'jky, ja pyabøjkpitøjk ka'ap ja twinmaydi jøts ku ja yja'aji. ⁵Jøts ja ñimaajyidøø:

—Mixy, čtø dø'on ja ajkx iij xmatsti uk tyimgya'aním?

Jøts ja yide'en t'adsoodøø:

—Ni tu'uk.

⁶Xjats ja nwindson'ajtim Jesús ja ojts ñii'mxyidi:

—Niwøjpatti yø mda'ajkxmajk ixa barki puki'jy aga'ñ'ampy, jøts ja ajkx inet jap xpaattit.

Jøts ja ojts jade'en ttundi, jaanimts idø'on ja tiy ka'ap ja tya'ajkxmajk y'ukmaa'yniyidi jøts ja jap nøøjotpy tjuuttit, ja'agøjxp ku ja ajkx jap janch'ujts'abøki. ⁷Winets øts midi ja nwindson'ajtim Jesús yjanchminamyaajyip tnimaay ja Pedro:

—iJa nwindson'ajtimts yø'!

Ja'ayi ja Simón Pedro ja jade'en tnimiyadøøy jøts ku ja yja'aji ja nwindson'ajtim, winets ja ñikijxyit nijan ja ttatøjkiyii'ñ (pø tøxi ja wyinaty tjeñ) jøts ja ñidøjkiyii'ñ.

⁸Jøts øøts jam meyj'am ja barki nyikja'jty, jøts ja nda'ajkxmajk ja nbajidity janch ujts abøki ja ajkx, pø jadukmagø'pxy xajkxi dø'on ja jam wyinaty yjaaka'ity jøts øøts nbaatnit ja naajx. ⁹Xjats ku øøts jam nwinajky, jøts øøts nbaajty ja jøndsabajk yikxon tø kya'kxy, jøts ja ajkx tu'uk tø yikjingtoni, jøts tsapkaaky abiky. ¹⁰Winets øøts xnimaay ja nwindson'ajtim Jesús:

—Yikmendi tu'uk majtsk ajkx midi ixjaním tø xjuutti.

¹¹Jøts ja Simón Pedro pvejty jam barkijotp jøts ja tjidøjtpidsiimy ja

ta'ajkxmajk, janch ujts abøki tum ja møjaty ajkx, tukmagø'pxy ja wixijxmyaktigøøk; jøts nika'ap ja xuumy yjapøøjty øy idø'on ja tyimyjajadine'eni. ¹²Jøts ja nwindson'ajtim Jesús wyaañ:

—Men m'ajop'atti.

Jøts ja pabøjkpitøjk ni tu'ugin ja sa kyawa'andi pøni pøn idø'on ja', pø tøxi ja wyinaty tnijawidi jøts ku ja yja'aji ja nwindson'ajtim. ¹³Winets ja nwindson'ajtim Jesús ja wingon ñimejnidøø, jøts ja tnixajyiyi'ñ ja tsapkaaky, jøts ja ojts myø'øiyidi møøt ja ajkx.

¹⁴Ya'at idø'on møøt myidigøøk ojk yjaty ku ja nwindson'ajtim Jesús ñanky'ijxyi ma ja pyabøjkpitøjk jam, ku ja wyinaty tø yjukpyiky jadigøjk.

Ku Jesús møøt ñagyajpxyi ja Simón Pedro

¹⁵Xjats ku ja y'ajop'ajt'abajtidøø, winets ja nwindson'ajtim Jesús tnimaay ja Simón Pedro midi ja Jonás myajnkíp:

—Simón, čtsojpk øts jawaani sam øts ya'at xtsoktin?

Jøts ja Pedro ja t'adsøøy:

—Ndsøjkpy me nwindson'ajtim, wa'ats mets ja xnijawi jøts ku me ndsøky.

Winets ja nwindson'ajtim Jesús ja ñimaajyøø:

—Winets ø xnøø'møøjyit xuu'møøjyit ja nbabøjkpitøjk.

¹⁶Jøts ja mimajtsk ojk kujk yiktiibyiky ja Jonás myajnk, yide'en ja yiknimaay:

—Simón, čtsojpk øts?

Jøts ja Pedro ja t'adsøøy:

—Ndsøjkpy nwindson'ajtim, wa'ats mets ja xnijawi.

Jøts ja ojts ñii'mxyi ja nwindson'ajtim Jesús:

—Winets ø xnøø'møøjyit xuu'møøjyit ja nja'.

¹⁷ Jøts ja midigøøk ojk yiknimaay ja Jonás myajnk:

—Simón, çtsojokp øts?

Winetnimts ja Pedro yjotmay'oo'kpijky, ku ja midigøøk ojk yide'en yiktøøji ja nwindson'ajtim pøni chøjkpy ja', jøts ja tnimaay:

—Windsøn'ajtim, mets tuki'iyi mnija'wip. Mnija'wipxi wa'ats jøts ku ndsøky.

Jøts ja nwindson'ajtim Jesús wyaañ, jøts ja ñimaajyøø:

—Mets ndanipijky amuum, jøts xnøø'møøjyit xuu'møøjyit ja nbabøjkpitøjk. ¹⁸ Janch idø'on nnøjmi, jøts ku y'ijty mjaak'una'jk'atynim, yikxon y'ijty mjaaknaxyøxyi jøts mnijkxy pøni mā køøm xtsøky; kuts ja møjaa'y'ajtin xpatnit, jøts mxajtøønit, wyenkpits mets ja mwet mmo'ojyiyip jøts ja myiknøjkxit mā me ka'ap mjanøjkxwa'añ.

¹⁹ Ku ja nwindson'ajtim Jesús jade'en wyaañ, ja' idø'on ja yjatijpy sa ja Pedro ja o'jkin tpaatt ku yikøyakt, jøts ja Dios jade'en yikmøjawit yikunuu'kxyjawit. Jøts ja ojts ñii'mxyi:

—iPduujnik øts yø nja', kidi øts xmajtstu'uty!

Ja Jesús pyabøjkpi midi janchminamyaajyip

²⁰ Xjats ku ja Pedro y'ejxjimbijty, jøts ja ojts t'ixy jøts ku øts

nbamiñ midi ja nwindson'ajtim Jesús janchminamyaajyip. Øts ja nwindson'ajtim Jesús jam wyinaty nbutsinaapy ku øøts wyinaty xøjøøjty n'a'ux'aty, jøts øts wyinaty nwindson'ajtim n'amidøøy: “Windsøn'ajtim, çpøn idø'on mga'ødyunwajnip?” ²¹ Jøts ku dø'on ja Pedro ja ojts y'ijxyi, winets ja Pedro tnimaay ja nwindson'ajtim Jesús:

—Windsøn'ajtim, jøts yø', çsats yø yjatt?

²² Jøts ja nwindson'ajtim Jesús ja ojts yide'en y'adsøyi:

—çTi mets yø xunk'aty, njadyimyjayikjujky'aty øts yø' nay jaa ku ø nme'ent jadigojk? Tujnik øts yø nja' tu'ugyi.

²³ Xjats ja ayuujk yø'øgyøjy, jøts ja jade'en tnimadow'atti pøn jaty ja nwindson'ajtim Jesús yja' pabøjkpi, jøts ku ja'abi pabøjkpi ka' y'ookt. Kajade'enipts ja nwindson'ajtim Jesús wyinaty tø tnøjmi ja Pedro jøts ku ja'abi pabøjkpi ka' y'ookt, pø yide'enxi ja wyaañ jøts ku ka' ttunk'attit pøni sa ja yjatt.

²⁴ Øts idø'on Juan, midi'its idø'on ya'at ayuujk njaadyampy, pø tiy janchxi dø'on yø'. N'ejx nnija'wiyii'ñ øøts ku jade'en yjajty.

²⁵ Jaanim yø may ti jaty ja nwindson'ajtim Jesús tyuun, ku ja jeexyiy jade'en tø tyimyikja'ay piy køn, mayts nøky jeexyiy chøkyi jøts yikjaagyøxt sam yjajty kyubejty. Jade'en idø'on ja yjajty.